

GREAT SPAS *of Europe*

Mariánské Lázně
Local Management Plan

June 2019

GREAT
SPAS *of Europe*

Předmluva

Tento Management Plán stanoví, jak bude probíhat ochrana a správa výjimečné světové hodnoty u statku Slavné lázně Evropy (Great Spas of Europe) v komponentě statku Slavné lázně, město Mariánské Lázně. Výjimečná světová hodnota statku *Slavné lázně Evropy* zahrnuje hodnoty spojené s lázeňským městem a ty jsou příležitostí k oslavě významu Mariánských Lázní jako lázní.

Management Plán pro město Mariánské Lázně byl vypracován v letech 2012–2018 ve třech fázích jako syntéza nutnosti ochránit komplex historických budov ve městě s funkcí léčebných lázní a souvisejícími funkcemi. První fáze byla analytická (*přípravná*), druhá fáze byla návrhová (*doporučení*) a třetí fáze je implementační (*aplikační*).

Management Plán uvádí konkrétní činnosti podle priorit, přičemž se zaměřuje na obnovu a opravy (*zachování*) staveb, které byly zahrnuty do nominovaného statku, a *ochranu* jeho městských charakteristik a vztahů na území. Lokální Management Plán je zamýšlen jako *otevřený dokument*, u kterého se předpokládá pravidelná aktualizace a doplňování za podpory zkušených zástupců různých relevantních sfér zájmu. Jinými slovy jde o nástroj komunikace mezi veřejným, soukromým a neziskovým sektorem a občany města.

Tento návrh Lokálního Management Plánu pro Mariánské Lázně jako lázně se zabývá hodnotami statku Slavné lázně Evropy a řídí se strukturou přijatou sedmi státy, jež se podílejí na nominačním procesu. Část textů v tomto Management Plánu je společná pro všechny lázeňské komponenty, ale struktura se obecně řídí formou stávajícího Lokálního Management Plánu pro Mariánské Lázně.

Mariánské Lázně červenec 2019

Obsah

1. kapitola: Lokální Management Plán Mariánských Lázní pro statek <i>Slavné lázně Evropy</i>	7
1.a Předmluva.....	7
1.b Dlouhodobá vize	9
1.c Závazek ke správě mezi státy.....	9
1.d Struktura celkového systému řízení	10
1.e Principy	11
1.f Cíle	12
1.g Státy a loga.....	13
2. kapitola: Popis lázeňských komponent.....	17
2.a Úvod	17
2.b Slavné lázně Evropy	20
3. kapitola: Popis komponenty Mariánské Lázně.....	24
3.a Historický vývoj	24
3.b Urbanistický a architektonický rozvoj	24
3.c Přírodní léčebné zdroje a balneologická péče	27
3.d Parky a zahrady.....	28
3.e Okolní lázeňská krajina.....	28
3.f Kulturní, společenská a duchovní role	31
3.g Zeměpisná poloha	33
3.h Hranice	34
4. kapitola: Význam komponenty Mariánské Lázně.....	37
4.a Prohlášení o výjimečné světové hodnotě (OUV).....	37
4.b Odůvodnění kritérií pro výjimečnou světovou hodnotu	38
4.c Prohlášení o integritě	40
4.d Prohlášení o autenticitě	41

4.e	Požadavky na ochranu a správu.....	42
4.f	Atributy výjimečné světové hodnoty.....	44
4.g	Přínos nominovaného statku k výjimečné světové hodnotě Slavných lázní Evropy.....	45
4.g	Nejdůležitější atributy týkající se kritéria ii:.....	47
4.h	Nejdůležitější atributy týkající se kritéria iii:.....	47
4.i	Nejdůležitější atributy týkající se kritéria iv:.....	48
4.j	Nejdůležitější atributy týkající se kritéria vi:.....	48
4.k	Významný přínos Mariánských Lázní jako lázní k výjimečné světové hodnotě	48
4.l	Další místní kulturní a přírodní hodnoty	50
5.	kapitola: Ochrana a právní prostředky komponenty Mariánské Lázně	55
5.a	Ochrana hranic lázeňské komponenty.....	55
5.b	Ochrana nárazníkové zóny	56
5.c	Cíle ochrany prostředí, viditelných oblastí a panoramat	58
5.d	Vizuální spojnice, panoramata a viditelné oblasti (CUZK.CZ).....	60
5.e	Panorama ikonických pohledů na Mariánské Lázně	62
5.f	Ochrana lázeňské komponenty.....	63
5.g	Národní a regionální legislativa, systém územního plánování	64
5.h	Místní ochrana a statuty.....	64
6.	kapitola: Řízení komponenty Mariánské Lázně	68
6.a	Orgány a postup	68
6.b	Struktura vlastnictví.....	68
6.c	Klíčové zainteresované subjekty.....	71
6.d	Zdroje a financování	71
6.e	Komunikační systém, účast veřejnosti a zapojení zainteresovaných subjektů	74
6.f	Analýza a popis aktuálního režimu managementu.....	75

6.g	Řízení rizik	77
6.h	Stav statku	79
6.i	Hlavní prvky – stav zachování	80
6.j	Monitoring Mariánských Lázní jako lázní	83
6.k	Společný monitoring na místní úrovni	85
7.	kapitola: Problémy, výzvy a příležitosti k akci	88
7.a	Výzkum a archivy	88
7.b	Zachování a údržba	89
7.c	Urbanistický rozvoj	90
7.d	Prostředí	91
7.e	Veřejná prostranství; veřejný prostor	91
7.f	Doprava, přístup a mobilita	91
7.g	Trvale udržitelný cestovní ruch a návštěvnická ekonomika	92
7.h	Propagace a prezentace	93
7.i	Vzdělávání a mládež	94
7.j	Účast veřejnosti	95
7.k	Správa a řízení	95
7.l	Nehmotné hodnoty (včetně termálního lékařství a zdravotní péče)	96
7.m	Financování a zdroje	96
7.n	Další spolky a sítě	97
7.o	Tabulka cílů	99
8.	kapitola: Implementace místních operativních opatření lázeňské komponenty	
	102	
8.a	Úvod	102
8.b	Provádění sladěné s Management Plánem statku	103
8.c	Místní provádění	105
8.d	Místní operativní opatření	106
8.e	Tabulka opatření	106

Úvodní slovo

Je pro mě velkou výsadou a ctí, že mohu uvést tuto předposlední práci v konečné fázi nominačního projektu, jenž má velký historický význam pro budoucnost *Mariánských Lázní*. Je to už více než osm let, kdy byl v Karlových Varech zahájen projekt zaměřený na sériovou nominaci do UNESCO s cílem zahájit velkou nadnárodní spolupráci států ochotných podílet se na vytváření multikulturních mostů pod záštitou Úmluvy o světovém dědictví, jež se zhmotnila v projektu *Slavné lázně Evropy*.

Díky tomu se nominovaný statek *Mariánské Lázně* transformoval z lázeňského klenotu devatenáctého století do nového fenoménu společného kulturního dědictví 21. století nejen v srdci střední Evropy, ale na celém evropském kontinentu.

Mariánské Lázně tvoří malebná *městská památková rezervace* s cennou přírodní tradicí. Rozsáhlá přírodní *nárazníková zóna* kopíruje katastrální hranice města a chrání velká území lesního prostředí ze severu a západu a moderní městské prostředí *Mariánských Lázní* z východu a jihu. V *CHKO Slavkovský les* již existovalo více vrstev ochrany včetně ochranných zón pro přírodní léčebné zdroje, minerální vody, a to dávno předtím, než jsme začali uvažovat o vstupu do čestného klubu *Slavných lázní Evropy*.

Úsilí o vytvoření tohoto společného sériového nadnárodního statku je podle mého skromného názoru velkou a důstojnou iniciativou v oblasti vzájemně prospěšných vztahů. Proto tento nominační proces z celého srdce podporujeme. Jsme hrdí, že máme společné dědictví s přáteli v sedmi evropských zemích. Naše společné dědictví je vyjádřením našich společných výjimečných světových hodnot statku *Slavné lázně Evropy*.

S upřímným pozdravem

Ing. Martin Kalina

starosta Mariánských Lázní

1. kapitola: Lokální Management Plán Mariánských Lázní pro statek *Slavné lázně Evropy*

1.a Předmluva

Současná opatření ke správě pro nominaci *Slavných lázní Evropy* do světového dědictví vypracovaly příslušné orgány sedmi zúčastněných států, České republiky, Rakouska, Belgie, Francie, Německa, Itálie a Spojeného království podle specifických požadavků na řízení pro nominaci přeshraničních a sériových statků stanovenou v odstavci 132 *Prováděcích směrnic pro naplňování Úmluvy o světovém dědictví* (OG) a obecných požadavků na Management Plány / systémy řízení popsáné v odstavcích 109–119 OG.

Tento všestranný a účinný systém řízení prokazuje úplné pochopení právních rozdílů týkajících se úrovně kompetencí v rámci států a mezi nimi. Aby se zavedly koordinace, spolupráce a společné cíle nutné k zajištění dohodnutých cílů s nejhodnějšími partnery a zainteresovanými subjekty, budou se jednotlivými opatřeními zabývat právně zmocněné orgány na národní, regionální nebo lokální úrovni.

Správa *Slavných lázní Evropy* je proto předkládána na čtyřech různých úrovních, mezinárodní, národní, regionální a lokální, a stanoví další struktury a pravidla, aby se zajistila účinná nadnárodní koordinace mezi zúčastněnými státy na jedné straně a regionálními subjekty a dalšími zainteresovanými subjekty na straně druhé. Tento celkový systém řízení popisuje v zásadě celkový mezinárodní přístup ke správě, společné cíle partnerů, dohodnutá opatření nezbytná k jejich dosažení a orgány zřízené za účelem rozvoje a zlepšování spolupráce. Rovněž je popsán vztah celkového systému řízení k národním/regionálním/lokálním strukturám řízení a Lokálním Management Plánům těchto 11 komponent.

Slavné lázně Evropy jsou sériovým nadnárodním statkem s jedenácti komponentami tvořenými nejvýznamnějšími evropskými lázeňskými městy vybudovanými na přírodních minerálních a termálních pramenech, která se vyvíjela a vytvořila speciální formu a funkci věnovanou léčení a potěšení (*Bad Ems, Bad Kissingen, Baden-Baden, Baden bei Wien, City of Bath, Františkovy Lázně, Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Montecatini Terme, Spa a Vichy*). Tato města se nacházejí v sedmi evropských zemích (Rakousko, Belgie, Česká republika, Francie, Německo, Itálie a Spojené království) a vyznačují se vyhrazenými stavbami, které zahrnují koupele, ošetrovny, prostory pro pitné kúry a kolonády, kolem nichž jsou budovy určené k rozptýlení a zábavě.

Práce na této nominaci začaly v roce 2011, kdy došlo k vytvoření Řídící skupiny starostů ze zainteresovaných měst. V roce 2013 vznikla Mezinárodní řídicí skupina zúčastněných států. Tyto státy vytvořily Mezinárodní pracovní skupinu (IWG), jejímž úkolem bylo vypracovat návrh nominace. Předseda IWG je z hlavního státu, České republiky, a vystupuje jako projektový manažer, který dohlíží na vypracování nominace. Na podporu tohoto procesu byl v roce 2013 jmenován generální tajemník. Později, v roce 2016, byla vytvořena Skupina site managerů, aby sjednotila osoby s odpovědností za každodenní péči o lázně a jejich ochranu.

Partneři na všech úrovních mají nyní značné zkušenosti se spoluprací, což vytváří pevné základy pro další rozvoj komplexního systému řízení pro nominovaný statek. Postupem času bude potřeba celkový systém řízení ve světle zkušeností upravovat a rozvíjet a očekává se, že systém popsáný v tomto dokumentu bude vyžadovat pravidelnou kontrolu a přezkum.

Projekt, který postupuje do další fáze svého vývoje, nyní formuluje trvalý systém řízení, který

vyžaduje vytvoření nové struktury pro prováděcí účely a strukturu řízení, jež zohledňuje pokračující role a odpovědnosti států a správy jednotlivých lázeňských měst.

Při rozvoji tohoto systému řízení byla jako vodítka a jako příklady osvědčených postupů studována opatření již zavedená stávajícími přeshraničními statky. Důraz a pozornost se zaměřují na udržitelnost a kontinuitu a současně na citlivý přístup k požadavkům místních komunit a na případné budoucí změny politických a hospodářských okolností na lokální úrovni.

Struktura tohoto systému řízení, jeho cíle a operativní opatření společně s Lokálními Management Plány pro každou část byly vytvořeny v reakci na výzvy statku tvořeného jedenácti městy a městskými centry. Tyto statky jsou komplexní, již prokazují výraznou a sofistikovanou úroveň managementu jako fungující, moderní městská centra s rozsáhlou mírou ekonomické aktivity, občanské vybavenosti, kulturních zařízení, živých komunit a zapojení návštěvníků.

Ačkoli je současné městské řízení dobře definováno a implementováno, na národní/federální, regionální a lokální úrovni, podporované spoustou odpovídajících právních předpisů, směrnic a příkladů dobré praxe, zbývá nutnost koordinovat zastřešující systém řízení z hlediska ochrany a udržitelné správy OUV daného statku. Systém řízení má dvě hlavní části, které se táhnou napříč mezinárodní, národní/federální, regionální a místní úrovni managementu.

Důležitou součástí systému jsou Management Plány na mezinárodní a místní úrovni. Zastřešující systém řízení funguje jako celkový Management Plán pro celý nominovaný statek a stanoví strategické cíle a opatření vysoké úrovně potřebné k jejich dosažení. Na místní úrovni je doplněn Lokálními Management Plány vytvořenými podle společné struktury a reagujícími co nejvhodněji na strategické priority i na priority specifické pro každé z jedenácti lázní.

Druhým prvkem je systém koordinace zahrnující všechny hlavní zainteresované subjekty. Tento koordinační systém je důležitý pro efektivní řízení nominovaného statku s cílem chránit jeho výjimečnou světovou hodnotu (OUV). Na celý proces dohlíží *Mezivládní výbor (IGC)*, složený ze zástupců smluvních států. *Představenstvo Slavných lázní (GSMB)*, složené z nejvyšších představitelů každých lázní, bude odpovědné za koordinaci provádění a celkovou správu statku na základě úzké konzultace s *IGC*. *Skupina site managerů (SMG)*, vytvořená ze site managementu každých lázní, bude dohlížet na implementaci celkového Management Plánu a jeho harmonizaci s Lokálními Management Plány. Celý systém bude podporován *Sekretariátem*.

Každá komponenta určila svůj *Lokální řídicí výbor pro světové dědictví* (nebo podobný vhodný název), složený ze zainteresovaných subjektů a podporovaný úředníky odpovědnými za koordinaci Lokálního Management Plánu, kulturní dědictví, územní plánování a strategii, ochranu krajiny, parky a zahrady, marketing cestovního ruchu, řízení a ochranu vodních zdrojů a digitální datové a mapové systémy GiS. Tento personál je zastoupen prostřednictvím *Skupiny site managerů*, která koordinuje vazby mezi komponentami na místní úrovni prostřednictvím orgánů na regionální, federální a národní úrovni, jež odpovídají za prostorové a hospodářské strategie přes stávající úřední kanály.

Na každé úrovni této struktury je každá identifikovaná skupina odpovědná za plnění právních a administrativních povinností i za příležitost k přístupu a ovlivňování rozhodovacích činitelů na vyšších úrovních prostřednictvím obousměrného procesu dialogu. Ačkoli je projektová struktura z podstaty hierarchická, je navržena jako plochá pyramida, v rámci které existuje jasná komunikační linie mezi komponentami. *Představenstvo Slavných lázní* bude úzce

spolupracovat s *Mezivládním výborem*, aby se řídicí rozhodnutí přijímala ve světle požadavků Úmluvy o světovém dědictví, k nimž může právě *Mezivládní výbor* poskytnout ty nejlepší rady. *Představenstvo Slavných lázní*, umístěné ve středu pyramidy, bude dále úzce spolupracovat se *Skupinou site managerů*.

(z 1.3.2) Celkový systém řízení a Management Plán statku (PMP) jsou doplněny a podporovány Lokálními Management Plány (LMP) pro každou z 11 lázeňských komponent. Tyto Lokální Management Plány popisují specifické okolnosti každého lázeňského města, stanoví problémy, jimž každé z nich čelí, a specifikují místní postupy a cíle vyžadované k dosažení celkových cílů celkového systému řízení. Ačkoli reaguje na požadavky místního řízení a specifické potřeby každých lázní, každý Lokální Management Plán tak činí v rámci požadavků, vize a obecných zásad stanovených v celkovém systému řízení.

1.b Dlouhodobá vize

Statek *Slavné lázně Evropy* usiluje o to, aby se stal příkladem zachování, správy, ochrany a prezentace komplexního sofistikovaného statku, tvořeného jedenácti živými evropskými městy. Jde o lázeňská města, která jsou ukázkou pokračující živé tradice, v některých případech sahající více než 2 500 let do minulosti, do doby nástupu keltského a posléze římského uctívání a uznávání léčebných vlastností přírodních minerálních a termálních vod.

Tato lázeňská města toho mohou hodně nabídnout, ale správní orgány nesou také velkou odpovědnost, aby zajistily, že tato pozoruhodná místa budou navždy chráněna a že tradice zdravotní péče pro všechny, udržování přirozeného a umělého prostředí, stimulace kulturních programů a kvalita života pro obyvatele a návštěvníky budou adekvátně zajišťovány a kreativně řízeny. Z dlouhodobého hlediska aspiruje statek *Slavné lázně Evropy* na to, aby byl uznán jako příklad správy sériového nadnárodního statku světového dědictví.

Předmětem dlouhodobé vize je:

- vytvářet vizionářské postupy pro ochranu měst,
- demonstrovat výjimečnou světovou hodnotu statku prostřednictvím ochrany a prezentace jeho atributů a zachováváním jeho autenticity a integrity,
- získávat uznání jako centra excelence pro správu veřejné sféry a krajiny,
- demonstrovat přínosy zapojení veřejnosti a komunit a obchodních partnerství,
- vytvářet mezinárodní síť a společně stavět na dalších tradicích světového lázeňství,
- implementovat strategie trvale udržitelného cestovního ruchu jako součást celkového přístupu k trvale udržitelnému rozvoji,
- minimalizovat uhlíkovou stopu cestovního ruchu prostřednictvím inovativních postupů v oblasti zelené dopravy a udržitelného rozvoje,
- usilovat o zapojení mládeže a všech obyvatel, aby si vážili hodnot výjimečné světové hodnoty a světového dědictví,
- pracovat kreativně, s inovativními mladými mysliteli, jejichž budoucnost dnes řídíme.

1.c Závazek ke správě mezi státy

Slavné lázně Evropy jsou svědectvím jedinečného přínosu k evropskému kulturnímu dědictví, rozvoji západní medicíny i celosvětového vlivu v oblasti poskytování sociálních služeb v demokratickém rámci. Jako signatáři *Úmluvy o světovém dědictví* přijímají státy povinnosti a závazky každé účastnické země k budoucím povinnostem zachování, ochrany, propagace a prezentace zapsaného statku.

Všechny účastnické státy již mají několik statků na *Seznamu světového dědictví*, včetně nadnárodních statků, a proto jsou si vědomy povinností, které tento status klade na všechny zainteresované subjekty. Tím se vytvářejí pevné základy pro budoucí spolupráci, základy, které se odrážejí v úrovních spolupráce a jejich výsledcích, jež jsou patrné již v současnosti v důsledku přípravy této nominace.

Mezinárodní představenstvo

V budoucnu bude projekt řídit *Představenstvo Slavných lázní (GSMB)*, které tvoří zástupci z účastnických států a lázeňských měst uvedených v této nominaci.

Subjekty odpovědné za správu a řízení jednotlivých lázeňských měst jsou zastoupeny ve správní radě nejvyšším zvoleným úředníkem, ve většině případů primátorem nebo starostou. Rovněž se zavázaly poskytovat zdroje pro zajišťování dohodnutých Operativních opatření, jejichž cílem je zachování, ochrana, propagace a prezentace jedinečné světové hodnoty komponent. Tento závazek se rovněž vztahuje na poskytování zdrojů pro Operativní opatření obsažená v tomto zastřešujícím systému řízení. Cíle systému řízení budou čas od času přeneseny do zásad a opatření v Lokálních Management Plánech.

Cíle celkového systému řízení

Celkový systém řízení (OMS) si klade za cíl:

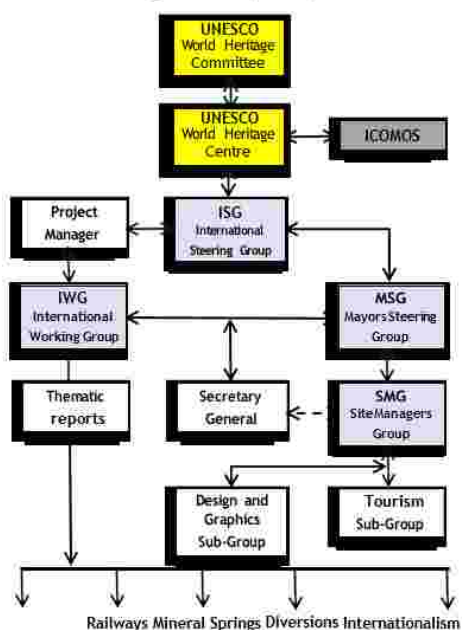
- **zavést** mezinárodní systém založený na nadnárodní spolupráci, jehož prostřednictvím bude možné koordinovat ochranu statku, kterým jsou *Slavné lázně Evropy*,
- **dbát** na to, aby výjimečná světová hodnota statku *Slavné lázně Evropy* byla chápána, chráněna a zachována,
- **schválit** a předložit společná Operativní opatření (Action Plan) na základě šestiletého programu,
- **dohodnout** rámec pro trvale udržitelnou správu statku a podpůrné mechanismy pro komponenty statku,
- **zajistit**, že budou k dispozici dostatečné zdroje, aby se umožnila implementace Operativních opatření,
- **zlepšit** přístup, chápání a interpretaci statku a jeho komponent,
- **vytvářet** větší veřejné povědomí o *Slavných lázních Evropy* a větší zájem o ně,
- **zavést** *Slavné lázně Evropy* jako uznávanou značku kvality kulturního dědictví v celé Evropě i mimo ni.

1.d Struktura celkového systému řízení

Tento celkový systém řízení, Management Plán statku a jedenáct souvisejících Lokálních Management Plánů (LMP) se řídí paralelními strukturami, které byly dohodnuty s *IGC*, *GSMB* a *Skupinou site managerů* po řadě workshopů konaných s cílem prošetřit management plány dalších nedávno úspěšných sériových a přeshraničních nominací.

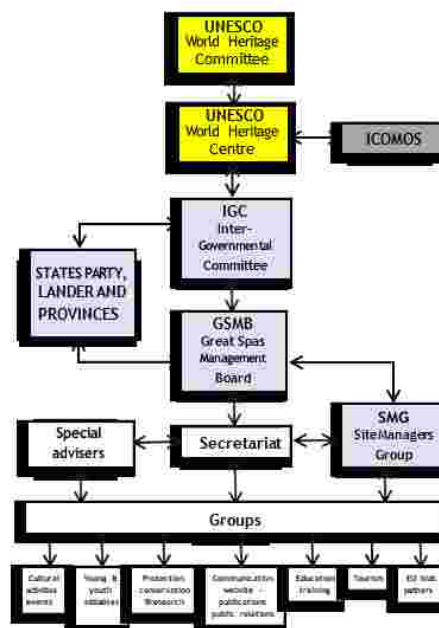
Schéma struktury řízení *Slavných lázní Evropy*

1.5.3.1 Present structure of the *Great Spas of Europe* during its development phase

Organisation of the Nomination bid

1.5.3.2 Proposed structure of the *Great Spas of Europe* during its development phase

Proposed organisation of the Great Spas of Europe

1.e Principy

Principy, jimiž se řídí tento Management Plán statku, jsou principy mezinárodní kooperace a spolupráce zavedené státy s cílem prokázat dodržování Úmluvy o světovém dědictví v rámci nadnárodní struktury. V souladu s dlouhodobou vizí stanovenou v oddíle výše státy, které se podílejí na nominaci:

- **zajistí** celkovou ochranu a trvale udržitelné využívání nominovaného statku,
- **poskytnou** právní rámce pro ochranu a uznání lázeňských komponent v této nominaci,
- **zavedou** pravidla a rámec pro dobrou správu a spolupráci napříč národními, federálními a regionálními strukturami,
- **spravují** statek prostřednictvím kompetentních a zkušených a finančně silných orgánů,
- **prosazují** právní ochranu prostřednictvím robustních administrativních procesů,
- **uznávají** výjimečnou světovou hodnotu lázeňských měst a zvyšují povědomí o hodnotách jejich odkazu,
- **provádějí** společné výzkumné projekty a šíří zjištění mezi širokou veřejnost,
- **ukazují** přínosy Seznamu světového dědictví,
- **vybízejí** k zapojení zainteresovaných subjektů a místních komunit a
- **koordinují** implementaci celkového systému řízení, Management Plánu statku a Lokálních Management Plánů a jejich souvisejících lokálních operativních opatření mezi všemi zapojenými stranami.

Při dosahování těchto principů budou státy a jednotlivé komponenty přihlížet podle potřeby k politikám UNESCO a Výboru pro světové dědictví, včetně Doporučení UNESCO k historickým městským krajinám z roku 2011, Politiky z roku 2007 o dopadech změny klimatu na statky světového dědictví, Strategie o omezování rizik katastrof na statky světového dědictví z roku 2007, Strategie světového dědictví pro zvyšování odborné kvalifikace a rozšiřování kapacit z roku 2011 a Politiky pro integraci perspektivy udržitelného rozvoje do procesů Úmluvy o světovém dědictví z roku 2015, a také k požadavkům týkajícím se ochrany a správy obsaženým v Prováděcích směrnicích. Oficiální kanály a postupy vytvořené jednotlivými státy

se musejí využívat pro notifikaci problémů týkajících se Úmluvy o světovém dědictví, přičemž vždy je třeba informovat IGC o implementaci každého takového postupu.

1.f Cíle

Aby prokázaly hodnoty a přínosy obsažené ve výše uvedených principech, zavazují se státy, IGC, GSMB a účastnická města, že implementují následující cíle obsažené v Management Plánu statku a založené na cílech převzatých z Budapešťské deklarace, jimiž se řídí budoucí provádění Úmluvy o světovém dědictví:

Věrohodnost:

- posílit hodnotu a uznání Seznamu světového dědictví a výjimečné světové hodnoty statku Slavné lázně Evropy. Vždy na základě příkladů dobré praxe a excelence z hlediska ochrany, zachování a řízení podle nejvyšších standardů.

Zachování:

- zajistit účinné zachování a péči o statek Slavné lázně Evropy ochranou a udržováním výjimečné světové hodnoty série, včetně autenticity a integrity,
- odolávat projektům v oblasti výstavby a infrastruktury, které způsobí měřitelné poškození výjimečné světové hodnoty série, a
- podporovat společné výzkumné projekty v oblasti nových technologií a procesů zaměřených na zlepšení konzervačních technik a metod uplatňovaných na vytvořené a přirozené prostředí lázeňských komponent.

Rozšiřování kapacit:

- podporovat rozvoj účinných opatření v oblasti zvyšování odborné kvalifikace a rozšiřování kapacit týkajících se chápání a provádění Úmluvy o světovém dědictví a jejich souvisejících nástrojů,
- podporovat a sdílet poznatky a pochopení lázeňských měst prostřednictvím společného dialogu se souvisejícími orgány, jako jsou Asociace evropských historických lázeňských měst (EHTTA), Evropský institut kulturních tras, Evropský svaz léčebných lázní (ESPA) a další s globálním dosahem,
- rozvíjet síť odborníků a specialistů blízkých výzkumu spojenému s hmotnými a nehmotnými hodnotami Slavných lázní Evropy a šířit tyto poznatky v co největší míře.

Komunikace:

- zvyšovat veřejné povědomí, zapojení, entuziasmus a podporu pro koncepci světového dědictví,
- podporovat a propagovat sériový statek a jeho komponenty v co nejširší míře prostřednictvím společné komunikační strategie na základě výjimečné světové hodnoty Slavných lázní Evropy,
- zajistit, že hodnoty statku budou uznávány a oceňovány národními, regionálními a místními rozhodovacími činiteli, místními komunitami a návštěvníky lokalit,
- rozvíjet vzdělávací programy a rámce pro předávání poznatků týkajících se hmotných a nehmotných hodnot série na všech úrovních vzdělávací hierarchie.

Komunity:

- zlepšovat roli komunit při implementaci a chápání Úmluvy o světovém dědictví s cílem zajistit úspěšné dosažení 4 výše uvedených cílů,
- dbát na to, aby místní komunity věděly o přínosech zápisu do Seznamu světového dědictví a identifikace výjimečné světové hodnoty,
- dosáhnout zastoupení místní komunity v místních řídicích skupinách světového dědictví, které zastupují každou komponentu, a zapojení místních rozhodovacích činitelů.

1.g Státy a loga

Navrhovaný nadnárodní sériový statek tvoří 11 částí v 7 evropských státech: **Rakousku, Belgii, České republice, Francii, Německu, Itálii a Spojeném království.**

Id-Nr.	Component part	State	Province or Region
1.	<i>Baden bei Wien</i>	Austria	Lower Austria
2.	<i>Spa</i>	Belgium	Liege province
3.	<i>Františkovy Lázně</i>	Czech Republic	Karlovy Vary Region
4.	<i>Karlovy Vary</i>	Czech Republic	Karlovy Vary Region
5.	<i>Mariánské Lázně</i>	Czech Republic	Karlovy Vary Region
6.	<i>Vichy</i>	France	Auvergne-Rhône-Alpes Region, Allier Department
7.	<i>Bad Ems</i>	Germany	Rhineland-Palatinate
8.	<i>Baden-Baden</i>	Germany	Baden-Württemberg
9.	<i>Bad Kissingen</i>	Germany	Bavaria, Unterfranken Region
10.	<i>Montecatini Terme</i>	Italy	Tuscany, Pistoia Province
11.	<i>City of Bath</i>	United Kingdom	Bath and North East Somerset

The participating States Parties to this serial transnational nomination are represented by:

 <p>MINISTRY OF CULTURE CZECH REPUBLIC</p>	Ministerstvo kultury České republiky
 <p>BUNDESKANZLERAMT ÖSTERREICH KUNST UND KULTUR</p>	The Bundeskanzleramt Österreich, Sektion II Kunst und Kultur, Austria.
 <p>SPW Service public de Wallonie</p>	The Département du Patrimoine, Service Public de Wallonie, Belgium.
 <p>Le Ministère de la Culture et de la Communication Culture</p>	The Ministère de la Culture et de la Communication, France
 <p>Baden-Württemberg MINISTERIUM FÜR WIRTSCHAFT, ARBEIT UND VERBRAUCHERSCHUTZ</p>	The Ministerium für Wirtschaft, Arbeit und Wohnungsbau Baden-Württemberg, Germany
 <p>Bayerisches Staatsministerium für Wissenschaft und Kunst</p>	The Bayerisches Staatsministerium für Wissenschaft und Kunst
 <p>Rheinland-Pfalz MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, WEITERBILDUNG UND KULTUR</p>	The Ministerium für Wissenschaft, Weiterbildung und Kultur, Rheinland-Pfalz, Germany.
 <p>Ministero dei beni e delle attività culturali e del turismo</p>	The Ministero dei beni e delle attività culturali e del turismo, Italy
 <p>Department for Culture Media & Sport</p>	The Department of Culture, Media and Sport, United Kingdom

Účastnickou projektovou řídicí skupinu na místní úrovni této sériové nadnárodní nominace zastupuje, s oficiálním logem:

České lázně - salony Evropy

Dobrovolný svazek obcí ČESKÉ
LÁZNĚ – SALONY EVROPY

Statutární město Karlovy Vary

Karlovarský kraj

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACoviŠTĚ
V LOKTI

Národní památkový ústav,
Regionální pracoviště Loket

MUZEUM
KARLOVY VARY

Muzeum Karlovy Vary,
příspěvková organizace
Karlovarského kraje

SPLZaK / Správa přírodních léčivých
zdrojů a kolonád

CHKO Slavkovský les

Lázeňské lesy Karlovy Vary

Galerie umění Karlovy Vary

Infocentrum Karlovy Vary

2. kapitola: Popis lázeňských komponent

2.a Úvod

Slavné lázně Evropy je nadnárodní sériový statek.

Jeho komponenty jsou zastoupeny následujícími lázeňskými městy, která se nacházejí v západní, střední a jižní Evropě a na Britských ostrovech:

Id-Nr.	Component part	State	Coordinates to the nearest second
1	<i>Baden bei Wien</i>	Austria	N 48°00'36" E 16°14'01"
2	<i>Spa</i>	Belgium	N 50°29'32" E 05°52'01"
3	<i>Františkovy Lázně</i>	Czech Republic	N 50°07'02" E 12°21'02"
4	<i>Karlovy Vary</i>	Czech Republic	N 50°13'23" E 12°53'01"
5	<i>Mariánské Lázně</i>	Czech Republic	N 49°58'38" E 12°42'24"
6	<i>Vichy</i>	France	N 46°07'25" E 03°25'13"
7	<i>Bad Ems</i>	Germany	N 50 19'50" E 07 43'43"
8	<i>Baden-Baden</i>	Germany	N 48°45'27" E 08°14'33"
9	<i>Bad Kissingen</i>	Germany	N 50°11'52" E 10°04'30"
10	<i>Montecatini Terme</i>	Italy	N 43°53'19" E 10°46'46"
11	<i>City of Bath</i>	United Kingdom	N 51°22'52" E -02°21'32"

Voda je odedávna katalyzátorem rozvoje významných kulturních zvyklostí, které vytvořily hmotné i nehmotné kulturní hodnoty. Patří k nim také používání vody v lázních. Z archeologických důkazů je zřejmé, že přírodní termální minerální voda se používala již od pradávna.

Ve starověkém Řecku se termální koupele kombinovaly s tělesným cvičením, zatímco v Římské říši se rozsáhlé lázeňské komplexy (thermae) staly kulturními centry sdružování a zábavy a přímo souvisely s urbanismem (tradice přežila v Byzantské říši a převzala ji muslimská kultura).

Tradice termálních koupelí se staly – a zůstaly – kulturní tradicí i v jiných částech světa, například onsen v Japonsku. Ale je to hlavně Evropa, kde je po staletí používání minerální vody (termální a studené) ke koupání a pití medikalizováno. Léčebná diagnostika vznikla v

evropských lázních v osmnáctém století, po prvních vědeckých chemických analýzách minerálních vod, a dosáhla vrcholu ve druhé polovině devatenáctého století a počátkem století dvacátého. Tradice „braní léčebné kúry“ je základem jedinečné městské typologie, evropských lázní, jediného příkladu urbanizace kolem lékařské praxe.

Slavné lázně Evropy poskytují výjimečné svědectví o tomto fenoménu evropských lázní. Jedná se o komplexní městský, sociální a kulturní fenomén, který má kořeny ve starověku, ale nejvyššího stupně rozvoje dosáhl v období od roku 1700 do 30. let 20. století v nejdynamičtějších regionech Evropy. Tyto módní rezorty zdraví, volného času a družnosti byly jediným evropským sídelním typem, který co do kultury soupeřil s velkými metropolemi. Vytvořily novou městskou typologii se specifickou formou, funkcí a architekturou, která nemá žádnou ranější obdobu, a získaly si významné místo nejen v architektonické a sociální historii urbanismu, ale také jako průkopníci rodícího se moderního cestovního ruchu.

Sériová nominace je nutná k zachycení geografie této sítě vodoléčebných měst, jejich historické geopolitické škály a rozmanitosti lázeňské historie a stylu. Nominovaný statek reprezentuje komplexní rozvoj řady hmotných i nehmotných „lázeňských“ atributů, v průběhu času, které vypovídají o jeho celkovém významu. Každé lázeňské město vzniklo kolem přírodních „léčivých“ geotermálních a minerálních pramenů, které v závislosti na různých vlastnostech byly předepisovány pro léčbu specifických potíží. Prameny byly katalyzátorem pro inovativní územní plán, model prostorového uspořádání, vybudované prvky a volná prostranství, který ilustroval jejich funkci a proces. Tento model byl navržen pro kulturní praxi charakterizovanou výrazným uspořádáním a denním programem lázeňských hostů, jež sloužila řadě léčebných, terapeutických a sociálních funkcí.

Soubory lázeňských budov zahrnují architektonické prototypy, jako jsou koupele, strojovny čerpadel, pitné síně, zdravotnická zařízení, pavilony, kolonády a galerie určené k tomu, aby spoutaly zdroj minerální vody a umožnily jeho praktické a udržitelné využívání ke koupání a pití. „Braní léčebné kúry“, zevně a vnitřně, bylo nejprve doplněno souvisejícími shromažďovacími místnostmi, společně se zábavními a jinými návštěvníckými zařízeními, jako jsou kasina (hry o peníze byly pro Evropu typické a v případě lázní považovány za důležité), divadla, hotely a vily. Komplexy byly rovněž podporovány důležitou infrastrukturou železnic a lanových drah. Všechny jsou integrovány do celkového urbanistického kontextu, který zahrnuje pečlivě spravované rekreační prostředí parků, zahrad, promenád, sportovních zařízení, cest k procházkám a projížďkám v lesích. Tyto budovy se vizuálně a fyzicky prolínají s malebným prostředím idealizované přírody.

Statek *Slavné lázně Evropy* označuje největší výtvoř v tradičním medicínském využívání vody z minerálních pramenů osvícenskými lékaři z celé Evropy. Nominovaný statek představuje největší, nejdynamičtější a ekonomicky nejúspěšnější městské rezorty, s módním a mezinárodně orientovaným rozměrem. Radikálně změnily lázeňskou léčbu, učinily významný pokrok při rozvíjení vědeckých principů balneologie, hydroterapie a krenoterapie a přinesly další zlepšení, jako je výrazný přínos k vývoji diagnostické medicíny. Tento lékařský odkaz měl hluboký vliv na rozvoj měst a jejich popularity a ekonomiky a také na pokroky v širším fenoménu osobního zdraví a celkové kondice.

Jako elitní místa z hlediska vědeckých, politických, sociálních a kulturních výsledků iniciovaly transformaci evropské společnosti zmenšením propasti mezi elitou a rostoucí střední třídou. Jejich přínos k rozvoji evropské slušné společnosti je dále charakterizován nehmotným odkazem v podobě míst velkých politických událostí a zvláštní tvůrčí atmosféry, která inspirovala díla vysokého umění v hudbě, literatuře a malířství, jež mají výjimečný světový

význam.

Kolem roku 1800 existovalo v Evropě jen asi sto míst, jež by se dala nazvat zárodky lázní, protože dosáhla stupně rozvoje, který je odlišuje jako lázeňská města podle nespojité a jedinečné kombinace atributů. Do konce devatenáctého století jich bylo už více než tisíc. Tato série byla proto vybrána z mnoha lázeňských měst, která byla obecně aktivní kolem roku 1900 a v poválečných letech do roku 1930. Ta, která byla vybrána, tvoří koherentní a reprezentativní sérii globálního fenoménu obdařenou prvky, jež ilustrují atributy navrhované výjimečné světové hodnoty (OUV), v nejpozoruhodnější míře, s nepopiratelnou autenticitou a integritou.

Statek *Slavné lázně Evropy* je stále dědicem sítě evropských lázeňských měst, která vznikla v devatenáctém století. Ustavení série spočívá nejen na současných výjimečných kvalitách těchto měst, ale také na společné minulosti; sama přispěla, materiálně i konceptuálně, k založení koncepce lázní. Tato města výrazně přispěla k rozvoji lázeňské kultury představované těmito originálními městskými strukturami s jejich prestižními budovami a parky, které ztělesňují důležitý zážitek ze vztahu mezi městským životem, světáctvím a přírodou.

Rozvoj evropských lázeňských měst tedy vytvořil formu hierarchie mezi lázněmi s pouze regionálním vlivem, jinými, jejichž věhlas a hosté zůstali striktně národní, a „slavnými“ lázněmi, které dosáhly mezinárodní pověsti. Tato série tedy reprezentuje vrchol evropské lázeňské tradice.

Díky úspěšnému řízení, ekonomickým nebo lékařským úspěchům tohoto sériového statku se podařilo regulovat růst a nehynoucí atmosféru. Tyto statky pokračují ve svém udržitelném fungování jako spolehlivá místa léčby pro tělo, mysl a duši, která zajišťují svůj pokračující přínos evropské kultuře, chování a zvykům.

2.b Slavné lázně Evropy

Slavné lázně Evropy je nadnárodní statek tvořený řadou jedenácti předních evropských lázeňských měst: **Baden bei Wien, Spa, Františkovy Lázně, Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Vichy, Bad Ems, Bad Kissingen, Baden-Baden, Montecatini Terme a City of Bath**. Tato města se nacházejí v sedmi evropských státech: **Rakousku, Belgii, České republice, Francii, Německu, Itálii a Spojeném království**.

Hranice každé komponenty byly pečlivě zakresleny tak, aby zahrnovaly hmotné atributy a odrážely nehmotné atributy, které zajišťují, že každé jednotlivé lázeňské město významně přispívá k navrhované výjimečné světové hodnotě série.

Lázeňská města mají mnoho atributů společných, ale způsoby, jakými jsou tyto atributy vyjádřeny v každé z jedenácti komponent, se liší podle široké škály faktorů, například vztahu městské formy k topografii a krajině. Proto dochází k významnému kolísání zeměpisné rozlohy, která je zahrnuta do hranic každé části. Zdůvodnění pro hranici každé části je zřejmé z textových popisů hranic uvedených v této části.

Baden bei Wien

„Sommerfrische“ lázeňské město – rakouské lázeňské město Baden bei Wien najdeme ve spolkové zemi Dolní Rakousy asi 26 km jižně od Vídně. Leží na řece Schwechat a přímo pod pahorkatinou Vídeňský les na severu. V roce 2014 mělo město 25 229 obyvatel. Prameny využívali už Římané, kteří zahájili jejich léčebnou tradici. Město získalo na významu, když si zde rod Habsburků zřídil letní rezidence a nadchl tím obyvatele Vídně pro „Sommerfrische“ vily. Konaly se zde diskuse během jednání Evropské rady a město zaznamenalo rozkvet v 19. století.

Spa

tradice. Řada pramenů vyvěrá na úbočí kopce jižně od města, proto prameny spojuje s městem rozsáhlá síť pěšin v lesích.

Eponymní lázeňské město – belgické město Spa se nachází ve Valonsku, v provincii Lutych. Leží ve strmém údolí řeky Wayai v pohoří Ardeny a na náhorní plošině Hautes Fagnes, kde se nachází většina povodí pro lázeňskou vodu. Město se nachází 35 km jihovýchodně od Lutychu a 45 km jihozápadně od Cách. V roce 2017 mělo město 10 345 obyvatel. O uhličitéch vodách ve Spa psal už Plinius Starší a od té doby se zde udržuje léčebná

Františkovy Lázně

propojených parků a zahrad. Minerální voda slouží k pití, koupelím a inhalacím. Lázně zaznamenaly rozkvět zejména v polovině 19. století.

Nové lázeňské město 19. století – Františkovy Lázně leží v Chebské pánvi v Karlovarském kraji České republiky. Město bylo v minulosti známo jako Franzensbad a nachází se asi 174 km západně od Prahy a 47 km jihozápadně od Karlových Varů. V roce 2018 mělo město 5 501 obyvatel. Město bylo založeno koncem 18. století kolem dvaceti čtyř pramenů podle pravouhlého plánu a vystavěno kolem rozsáhlých vzájemně

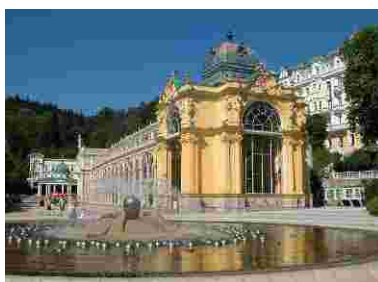
Karlovy Vary

dosáhlo v letech 1870 až 1914, kdy hrálo hlavní roli terapeutického a kulturního centra regionu.

Hlavní české lázně – české lázeňské město Karlovy Vary je největší město v Karlovarském kraji České republiky. Dříve bylo známé jako Carlsbad. Město leží asi 130 km západně od Prahy na soutoku řek Ohře a Teplá. K lednu 2019 činil počet obyvatel 48 201. Toto lázeňské město, založené v roce 1370, je největším lázeňským městem v Čechách. Osmdesát pramenů vyvěrá ve strmém říčním údolí korunovaném rozsáhlými lesy. Město bylo přestavěno po požáru v roce 1759 a rozkvětu

Mariánské Lázně

prosperoval od 70. let 19. století a lákal vlivné klienty z celé Evropy, včetně členů královských rodů, hlav států, slavných spisovatelů, skladatelů a celebrit.

Projektované jako lázeňské město – Mariánské Lázně, dříve známé pod názvem Marienbad, se nacházejí v Karlovarském kraji České republiky. Město leží přibližně 170 km západně od Prahy. V roce 2018 mělo město 12 970 obyvatel. Bylo založeno v roce 1786 jako lázeňské město kolem čtyřiceti minerálních pramenů. Rozkládá se kolem rozsáhlého parku na úpatí kopců ve strmém údolí, které je obklopeno lesy. Základní neoklasicistní lázeňské budovy vytvořily módní rezort, který

Vichy

Modelové lázně 19. století – francouzské lázeňské město Vichy se nachází v departementu Allier regionu Auvergne-Rhône-Alpes. Město leží na řece Allier přibližně 165 km západně od Lyonu. V roce 2013 mělo město 25 325 obyvatel. Prameny znali již Římané, ale původní město zastínil rozvoj v 19. století. Napoleon III. podporoval výstavbu nového lázeňského města obklopeného promenádami a parky, aby vytvořil rezort, v němž budou rezonovat styly Paříže 19. století. Vichy se stalo modelem „ville d’eaux“ a ovlivnilo také další lázně na jiných místech.

Bad Ems

Kompaktní lázeňské město – německé lázeňské město leží ve spolkové zemi Porýní-Falc. Rozkládá se na řece Lahn, mezi západním koncem pohoří Taunus a pohořím Westerwald. Město se nachází asi 18 km východně od Koblenze a 113 km západně od Frankfurtu. V roce 2017 mělo město 9 439 obyvatel. V Bad Ems (Limes) byli již Římané, ale neexistují důkazy, že využívali zdejší prameny. Město vzniklo ve 14. století a rozkvětu dosáhlo v 19. století, kdy přitahovalo panovníky a módní elity. Kompaktní město obklopuje rozlehlá terapeutická krajina ve strmých zalesněných kopcích. Bad Ems představuje model evropského lázeňského města na omezeném prostoru.

Baden-Baden

Lázeňský park z 19. století – lázeňské město Baden-Baden leží na jihozápadě Německa ve spolkové zemi Bádensko-Württembersko. Město se rozkládá na řece Oos, na západním okraji pohoří Černý les, asi 10 km západně od Rýna. V roce 2008 činil počet obyvatel 54 177. Prameny využívali už Římané, kteří zahájili jejich nepřetržitou léčebnou tradici. V 18. století byl v říčním údolí pod opevněným městem vybudován soubor lázeňských budov a lázeňský park a vznikly tak jedny z nejmódnějších evropských lázní, které navštěvovala vládnoucí a kulturní elita 19. století z celého kontinentu.

Bad Kissingen

Neoklasicismus 19. století – německé lázeňské město Bad Kissingen se nachází ve spolkové zemi Bavorsko. Leží v údolí Francké Sály na okraji pohoří Rhön. Město se nachází asi 318 km severně od Mnichova a 150 km východně od Frankfurtu. V roce 2013 mělo město 21 225 obyvatel. Město prosperovalo jako lázeňské město a přitahovalo elitní klientelu zejména na konci 19. století poté, co za hradbami středověkého opevněného města vznikla lázeňská čtvrť s důležitými lázeňskými budovami kolem řeky a pěšinami v okolních kopcích. Solivary na sever od města svědčí o existenci solného průmyslu.

Montecatini Terme

Regenerace lázní – toskánské lázeňské město Montecatini Terme se nachází v provincii Pistoia, uprostřed údolí Valdinievole. Leží na východním konci Piana di Lucca; na severu je protíná řeka Nievole a na jihu je obklopeno úpatím pohoří Toskánské Apeniny. Město se nachází 33 km východně od Luccy a asi 52 km západně od Florencie. V roce 2018 mělo město 20 637 obyvatel. Prameny byly známy již Římanům a v 18. století kolem nich vyrostlo lázeňské město. Současné město, které se nachází kolem čtyř pramenů, bylo založeno na konci 19. století, ale některé z jeho hlavních lázeňských budov byly dokončeny až v prvních letech 20. století.

Bath

Město zábavy a radovánek – anglické město Bath je hlavním centrem samostatné správní jednotky Bath a North East Somerset a leží v ceremoniálním hrabství Somerset. Město se rozkládá na řece Avon asi 156 km západně od Londýna a 17 km jihovýchodně od města Bristol. V roce 2011 mělo město 88 859 obyvatel. Horké prameny považovali Římané za posvátné a zahájili jejich nepřetržitou léčebnou tradici. Město vzkvétalo zejména během 18. století po návštěvách členů královského rodu. Následně bylo vybudováno nové město zasvěcené radovánkám a módě, které nahradilo opevněné město.

3. kapitola: Popis komponenty Mariánské Lázně

3.a Historický vývoj

Slané prameny, které vyvěrají v hlubokém údolí tvořeném Úšovickým potokem, jsou známy od 16. století. V roce 1528 dal císař Ferdinand I. provést průzkum zřídelní vody ze Slaného (dnes Ferdinandova) pramene, o níž se domníval, že by mohla sloužit jako zdroj kuchyňské soli (slanou chuť však způsobuje projímavá Glauberova sůl). V roce 1779 byl dohledem nad prameny pověřen lékař premonstrátského kláštera v Teplé Johann Josef Nehr.

V té době byly stávající minerální prameny v údolí i vodopády a rozsáhlé bažiny, kde se nacházely například dnešní Křížový a Mariin pramen, jen stěží dostupné. Roku 1781 rozhodl opat hrabě K. H. Trautmannsdorf (ve funkci opata 1767–1789) o vybudování prvního lázeňského domu v údolí. Šlo o malý roubený dům se čtyřmi koupelnami nazývaný *Marienbad*, který stál blízko Mariina pramene. Toto jméno bylo poprvé použito roku 1788, ale v roce 1808 se stalo úředním názvem osady. Osadě se původně říkalo Na kyselce (*Auf d' Saling*). Roku 1807 vybuďoval doktor Johann Josef Nehr na tomto místě další lázeňský dům a nazval ho *Zlatá koule*. V následující sezoně, roku 1808, už lázně ubytovaly 80 hostů. Ještě roku 1808 bylo v blízkosti Mariina pramene vybudováno další léčebné zařízení s názvem *Traiteurhaus*.

Roku 1813 získaly Mariánské Lázně zásluhou premonstrátského opata Karla Gaspara Reitenbergera status svobodného města a v roce 1818 za podpory českého místodržícího Filipa Františka Kolowrata status otevřených veřejných lázní. Nová legislativa přijatá v letech 1848–1850 zrušila poddanský poměr Mariánských Lázní vůči tepelskému klášteru. V roce 1869 měly Mariánské Lázně 107 domů a 1 566 obyvatel. V roce 1865 byly Mariánské Lázně císařským výnosem oficiálně povýšeny na město. V předvečer první světové války představovala lázeňská čtvrť Mariánských Lázní ucelený a mimořádně hodnotný urbanistický a architektonický celek.

3.b Urbanistický a architektonický rozvoj

Mariánské Lázně byly založeny jako „lázně v parku“. Lázeňská čtvrť se rozkládá v malebném údolí s centrálním parkem obklopeným městskou zónou a lemovaným okolními lesnatými pahorky. Výstavba města byla od počátku regulována z hlediska množství a architektonického rámce.

V roce 1811 byl *Křížový pramen* spojen s lázeňskými domy i pavilony nad prameny přímou stezkou lemovanou topolovou alejí. Ve druhé fázi výstavby v letech 1811–1818 se kolem Křížového pramene začalo s výstavbou domů, nyní cihlových. Domy se stavěly na velkých parcelách, což se později stalo v Mariánských Lázních normou. K účelovému územnímu plánování zaměřenému na výstavbu lázní došlo kolem roku 1815, kdy lobkovický umělecký zahradník Václav Skalník začíná v širší části údolí budovat lázeňský park, který plynule přecházel do zalesněných svahů a luk. To vyžadovalo rozsáhlé meliorační práce a vyrovnání terénu. Na základě městského stavebního plánu z roku 1815 byla zahájena výstavba města na půdorysu šesticípé hvězdy a až později získalo centrum lázní tvar pětiúhelníku.

Centrální oblast navrhl Václav Skalník v letech 1817–1824 v duchu módních přírodních krajinářských trendů po návratu ze studijní cesty do Anglie. Nad nejdůležitějším z pramenů, Křížovým pramenem, byl v letech 1818–1826 vybudován sloupový chrám a v centrálním parku byly postaveny empírové pavilony. Na vyvýšené východní části (současném Goethově náměstí) byly vybudovány penziony, lázeňské domy s garážemi a domky pro kočáry na nádvořích. V červnu 1820 sem opat Reitenberger přemístil kapli od Křížového pramene. Později, v letech 1844–1848, byla kaple nahrazena kostelem Nanebevzetí Panny Marie. Jižní a

jihovýchodní část lázeňského centra byly vyhrazeny pro nové lázeňské provozy (*Staré lázně*, dnes *Centrální lázně*, a *Nové lázně*).

Ve vzhledu města převažoval klasicistní biedermeierovský sloh, obohacený o romantické prvky a celkovou složitější koncepci. Rovněž byly pečlivě promyšleny vizuální osy vedoucí mezi všemi lázeňskými budovami a vzájemně spojující zařízení. Dlouhá osa promenády vedoucí od Křížového pramene k Novému (Karolininu) prameni byla ohraničena čtyřřadou stromovou alejí, která zajistila, aby se lázeňští hosté mohli procházet v příjemném stínu.

V roce 1826 byl u Křížového pramene vybudován tak zvaný *Promenadenhaus*, který kopíroval trasu dřívější promenády. Důmyslné prostorové uspořádání města vytvořené Václavem Skalníkem dotvořil ve 20. až 30. letech 19. století Josef Esch, takže vznikl mnohonásobně hierarchizovaný urbanistický okrsek lázeňského centra, připomínající antickou Akropoli. Vizuální osa a výhledy byly vedeny až po Úšovice, kde byla nad Ferdinandovým pramenem vybudována kolonáda Josefa Esche, vyprojektovaná Eschem v dórském stylu, aby doplňovala charakter krajiny.

V polovině 19. století pokračovalo zastavování okrajových území centrální kotliny směrem k nádraží na trati Plzeň–Cheb (1872). Lázeňské centrum bylo propojeno s několika mladšími zahradními čtvrtěmi (Bellevue, Šenov, Nádražní čtvrť) podél dnešní *Hlavní třídy*, takže vzniklo lineární město.

Od 80. let 19. století začal v Mariánských Lázních převládat novorenesanční sloh. Na přelomu 19. a 20. století byl městským architektem a ředitelem lázní Josef Schaffer, který se inspiroval zejména stavbami na Riviére (*Centrální lázně*, *Kursaal*, *Nové lázně*, *Palladio*, škola, děkanství, městská nemocnice, Městský hygienický a balneologický ústav).

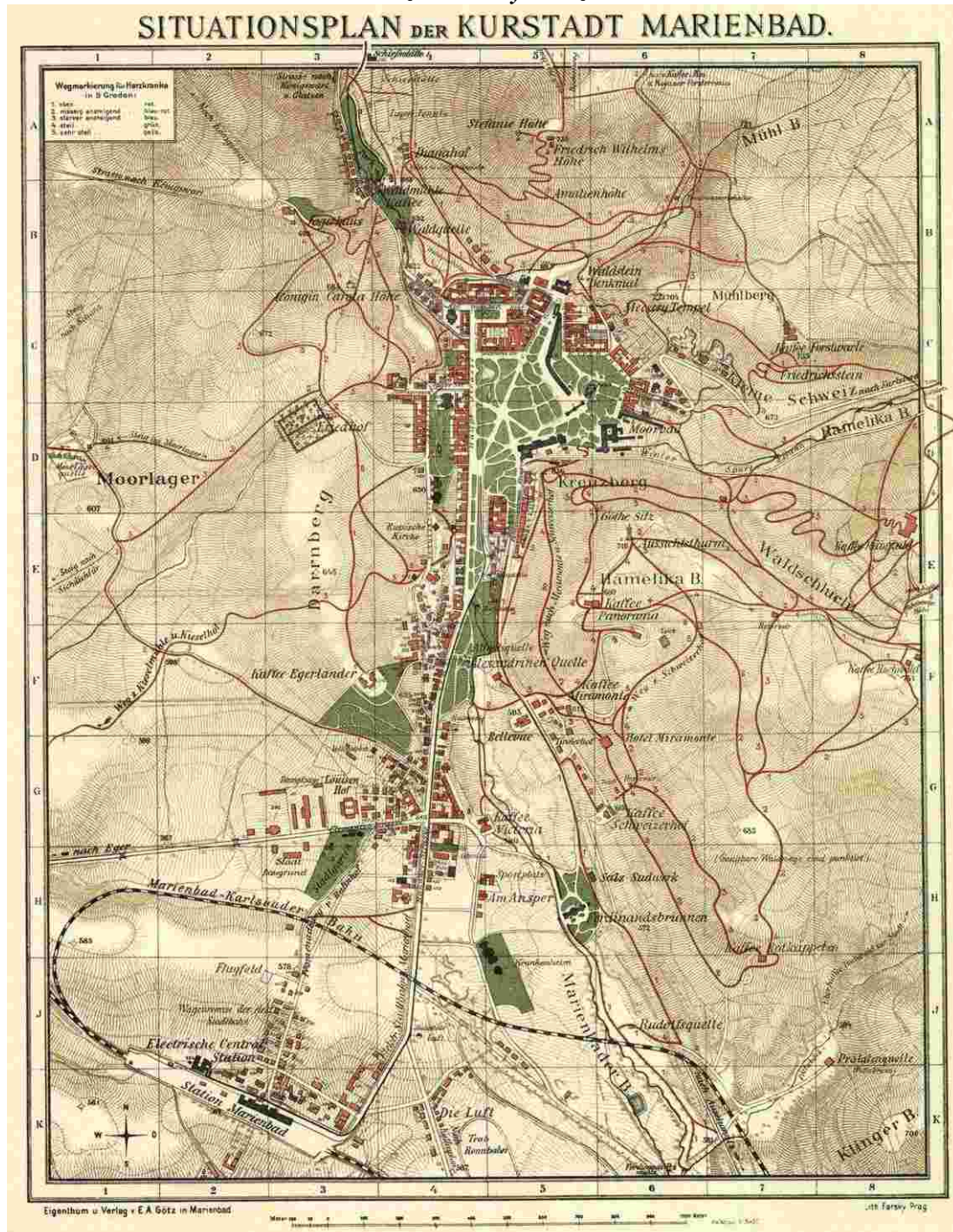
Ve stejnou dobu se také používal dekorativní novobarokní sloh, tak zvaný lázeňský sloh, jako u budov v Monte Carlu; tento novobarokní historicismus se transformoval do naturalistického secesního slohu. Hlavním autorem byl Arnold Heymann z Vídně (viz budovy Krakonoš, Bohemia, Polonia, Kavkaz, Merkur, Pacific, Hvězda, Svatý Hubertus a Esplanade).

Stavitel Josef Forberich z Mariánských Lázní dodal svým budovám výjimečný romantický pohádkový prvek (domy Šípková Růženka, Sněhurka a Svatý Martin). V předvečer první světové války představovala lázeňská čtvrť města ucelený urbanistický a architektonický celek. Válečné události se naštěstí městu vyhnuly.

Během druhé světové války byly Mariánské Lázně vyhlášeny lazaretním městem, a proto nebyly vážně poškozeny. Po válce byl zaveden celoroční provoz lázní a lázeňské domy byly postupně renovovány. Z lázeňského centra byla odvedena doprava. V roce 1977 však byl zbořen Tepelský dům mezi *Mírovým náměstím* a centrálním parkem. Vznikla tak proluka na jižní straně Mírového náměstí. Dnešní vzhled Mariánských Lázní, završený na počátku 20. století, se zachoval až do současnosti a lze jej považovat za jedinečné umělecké dílo.

Pohlednice z Mariánských Lázní – 1898

Mariánské Lázně, mapa lázeňského města a jeho okolí, kolem roku 1910

3.c Přírodní léčebné zdroje a balneologická péče

Pro celý region je charakteristická zlomová tektonika a vulkanická činnost třetihorního původu, jejímž důsledkem jsou výrony plynu a výskyt termálních a minerálních vod a kyselék.

Na území Mariánských Lázní vyvěrá čtyřicet pramenů a ve městě je více než 160 zdrojů železitých kyselék s obsahem oxidu uhličitého a minerálních solí, s průměrnou teplotou 7–10 °C. K pitným kúram se využívá především šest pramenů: *Křížový*, *Rudolfův*, *Karolinin*, *Lesní*, *Ambrožův* a *Ferdinandův*. K dalším pramenům patří *Alexandřin*, *Antonínův*, *Balbínův*, *Hamelika*, *Medvědí*, *Piráťův* a *Prelátův*. Specifickým pramenem je Mariin pramen, který obsahuje 99,7 % CO₂.

Hlavní léčebnou metodou v Mariánských Lázních je pitná kúra, léčba pomocí minerálních koupelí, kyslíkových koupelí a rašelinných zábalů, hydroterapie, elektroterapie a inhalace, kyslíková terapie nebo fyzikální terapie s využitím metod terapeutického cvičení. Léčba se zaměřuje na nemoci močových cest, metabolické poruchy (obezita, dna), nemoci dýchacích cest, dermatologické potíže, nervové poruchy, onkologické a gynekologické choroby, nemoci endokrinních žláz, poúrazové stavy a stavy po ortopedických operacích.

Lázeňské provozy v Mariánských Lázních byly vždy prioritou a byly vždy pečlivě sledovány a chráněny. Pracovala zde řada významných lázeňských lékařů (Johann Josef Nehr, Karl Josef Heidler, Fidelis Scheu, Adalbert Eduard Danzer, Josef Adam Frankl, Leopold Herzig, Josef Abel, Franz Johan Opitz, Anton Friedrich Schneider, Samuel Benedikt Lucca, Emil Kratzmann). Kromě lázeňských lékařů do lázní přijížděli také světově vyhlášení lékaři (Franz Ambrosius Reuss, Friedrich August Struve, Jöns Jakob Berzelius, Enoch Heinrich Kisch, Adolf Ott, Isidor Kopernicki). Výnosem českého místodržitele ze dne 31. prosince 1866 byla kolem léčivých pramenů zřízena ochranná zóna.

Součástí terapeutických procedur v Mariánských Lázních je cvičení venku, kondiční cvičení a rekondiční cvičení (terénní léčba). Proto jsou nedílnou součástí lázní výletní a promenádní stezky. Prvním lázeňským lékařem, který dostal nápad využívat kopcovitý terén k léčbě oběhových potíží, byl Ferdinand Christian Oertel (1830). Rozdělil vycházky po stezkách podle náročnosti výstupů, ale rovněž zdůrazňoval, že pacienti by neměli absolvovat léčbu sami a měli by tak činit pouze po poradě s lékařem. Mariánské Lázně rychle využily Oertelovu terénní léčbu k léčbě zaměřené na snižování hmotnosti a výsledkem se stal důmyslně sofistikovaný systém lázeňských stezek v terapeutické krajině.

V roce 1955 byl schválen lázeňský status Mariánských Lázní, zajišťující ochranu lázní a přírodních zdrojů a regulující podmínky ve městě pro komplexní lázeňskou léčbu. V současnosti je ochrana lázní v Mariánských Lázních zajištěna lázeňským zákonem č. 164/2001 Sb.

Mariánské Lázně, Kolonáda Ferdinandova pramene

3.d Parky a zahrady

Veřejná zeleň je jedním z nejdůležitějších prvků utvářejících celou kompozici města v Mariánských Lázních. Centrum města tvoří rozsáhlý přírodní krajinný park. Díky tomu jsou lázně součástí parku a park je součástí města. Nejstarší dekorativní zahradu a ovocný sad založil opat Karl Reitenberger v roce 1813 k potěše lázeňských hostů. Na místě těchto zahrad vytvořil Václav Skalník velký park, nejprve s využitím forem francouzského formálního uspořádání a po roce 1817 s využitím forem přírodního krajinářství.

V jižní části parku se rozkládají rozlehlejší parkové louky, s nepravidelně vedenými stezkami ohraničenými skupinami stromů a s volně bublajícím *Pstružím* potokem. Park pokračoval lučními porosty, ohraničenými skupinami stromů a lesy po obvodu až k Ferdinandovu a Rudolfovu prameni. V započatém díle pokračovaly tři generace Skalníků. Skalníkovy sady byly vyhlášeny kulturní památkou a nedávno byly citlivě renovovány.

Kromě Václava Skalníka by bylo obtížné nezmínit vliv jeho následovníků. *Mírové náměstí* je dílem významného českého zahradního architekta Františka Thomayera. Další osobností, která zanechala ve městě trvalou památku, byl švédský zahradní architekt Swen Swensson, který zde působil na počátku 20. století a je autorem Labutího jezera. Swensson zasadil jehličnaté solitéry kolem vily Lil a *hotelu Krakonoš*. Martínkův park, s hudebním pavilonem, který je místem konání letních koncertů a hudebních recitálů, se nachází u *Lesního pramene*.

Vegetace pokračuje dál podél naučné stezky Geologický park. Na jih od lázeňského centra, kolem Úšovického potoka, se nachází park u Ferdinandova a Rudolfova pramene, s alejemi a loukami. Na okraji města, kde park přechází v les, je park Prelát, louka se dvěma rybníky.

Mariánské Lázně se svými rozsáhlými parky a sady představují složenou územně plánovací jednotku, prostoupenou všudypřítomnou zelení, která se výjimečným způsobem rozrostla, a to i v centru města.

3.e Okolní lázeňská krajina

Centrum Mariánských Lázní tvoří tři uzavřené umělé terasy kolem přírodního krajinného parku, jenž je protkán projektovanou terapeutickou krajinou. Pro terapeutickou krajinu Mariánských Lázní je specifické propojení vnitřní a vnější terapeutické krajiny. Protínají ji pěší stezky vedoucí na vyvýšená místa, kde byly vybudovány vyhlídkové pavilony a rozhledny (rozhledna Hamelika, lesní vyhlídka *Kamzík*, Mecseryho vyhlídka, vyhlídka Karola).

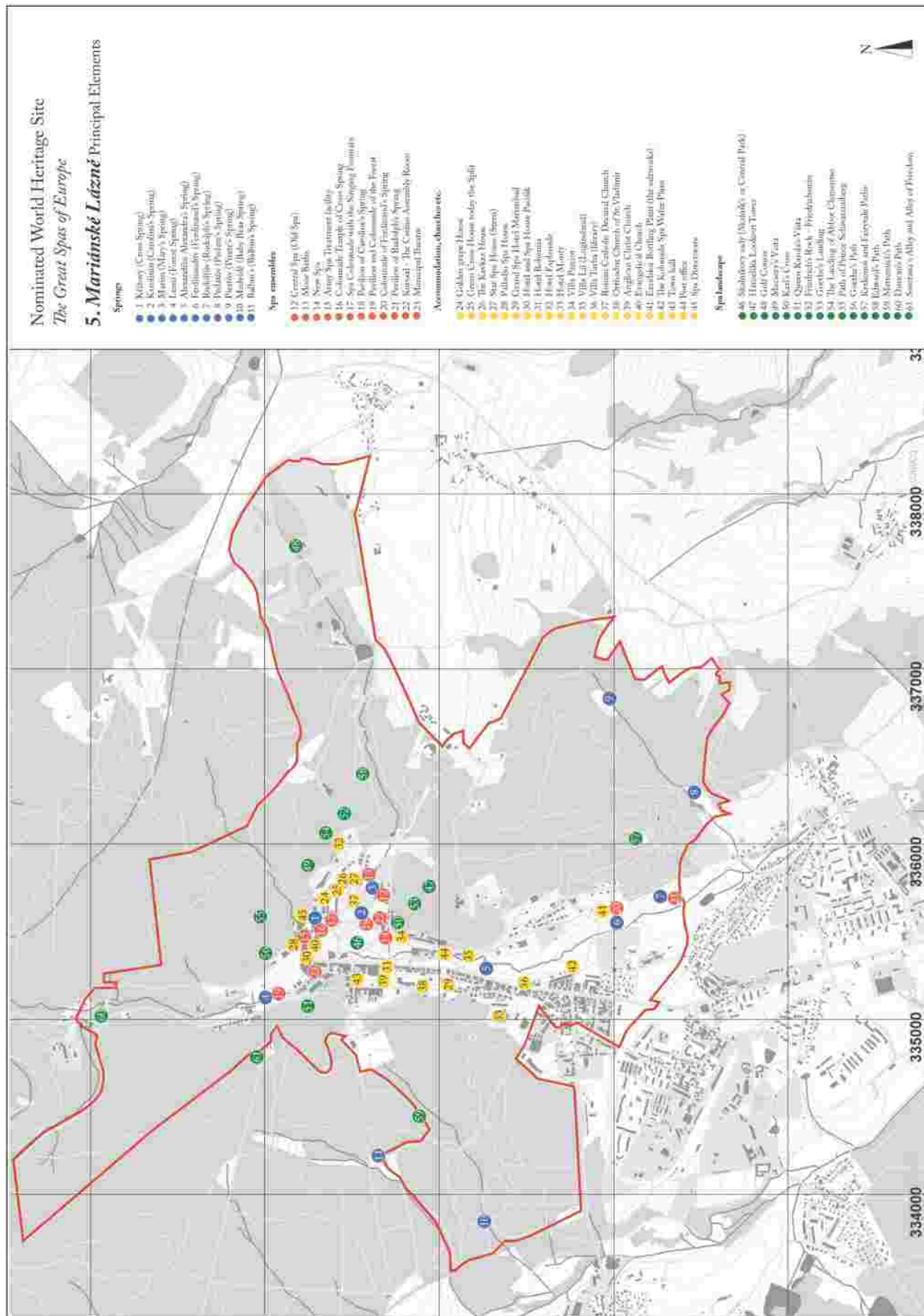
Vnější terapeutická krajina má odlišné vlastnosti než terapeutická krajina v Karlových Varech nebo Františkových Lázních. Nacházejí se zde upravené lesoparky se spoustou vývěřů pramenů, které se po staletí sváděly do dutých kmenů stromů, nad nimiž byly vybudovány prosté přístřešky.

Protože v Mariánských Lázních byla vyvinuta terapie doktora Oertela (terénní léčba) a z celého světa sem přijížděli lázeňští hosté, bylo nutné upravit a vyznačit některé pěší stezky pro pohyb a chůzi. Proto je místní terapeutická krajina velmi rozsáhlá a výsledkem je důmyslný sofistikovaný systém lázeňských stezek.

Lidé nechodili navštěvovat altány a pavilony nebo chrámky, ale vývěry pramenů jako cílová místa v krajině, která sloužila turistům v restauracích a kavárnách podél stezek. Vyhlídky nabízející výhledy na lázeňské město se staly místy řady odpočívadel, pavilonů, vyhlídkových věží a rozhleden.

Mariánské Lázně, lázeňské stezky a promenády kolem roku 1914

Mapa 8: hlavní prvky (viz *GSE atlas IV: mapa statku a tematické mapy*, s. 49, 2019)

3.f *Kulturní, společenská a duchovní role*

Mariánské Lázně hrály a stále hrají smysluplnou úlohu jako důležité společenské centrum. Tento rezort se těšil přízni různých panovníků, příslušníků vysoké šlechty a bohatých podnikatelů. Také se zde konala řada kongresů a vědeckých konferencí. Proto se Mariánské Lázně staly významným kulturním a společenským fenoménem, a to především během 19. století.

Město se pyšnilo mezinárodní klientelou, váženými a slavnými hosty, politiky a patrony. Díky těmto původním, světoznámým tradicím a dimenzím získaly Mariánské Lázně komplexní interdisciplinární charakter jako místo, kde docházelo k celosvětové komunikaci a *poevropšťování*. Typickou vlastností Mariánských Lázní je vysoké procento a široká rozmanitost zahraničních hostů. Přítomnost mezinárodní klientely v Mariánských Lázních je dobře zdokumentována.

Sláva Mariánských Lázní dosáhla vrcholu před první světovou válkou. Lázeňské město bylo reprezentativním místem konání mezinárodních politických shromáždění a důležitých politických událostí od 18. století až do 20. let 20. století. Častá přítomnost různých vlivných mocných osobností a jejich rodinných klanů i státních úředníků se odrazila ve vzhledu města. Lázeňskou léčbu zde podstoupila řada významných panovníků (například anglický král Edward VII.) a konala se zde důležitá politická shromáždění. Výsledkem bylo další obohacení města o kostely různého vyznání, jako jsou evangelický, anglikánský, ruský pravoslavný a katolický kostel. Mariánské Lázně také přilákaly řadu slavných umělců, významných kulturních osobností, spisovatelů, hudebních skladatelů a malířů, kteří v těchto lázních zanechali stopy svého odkazu.

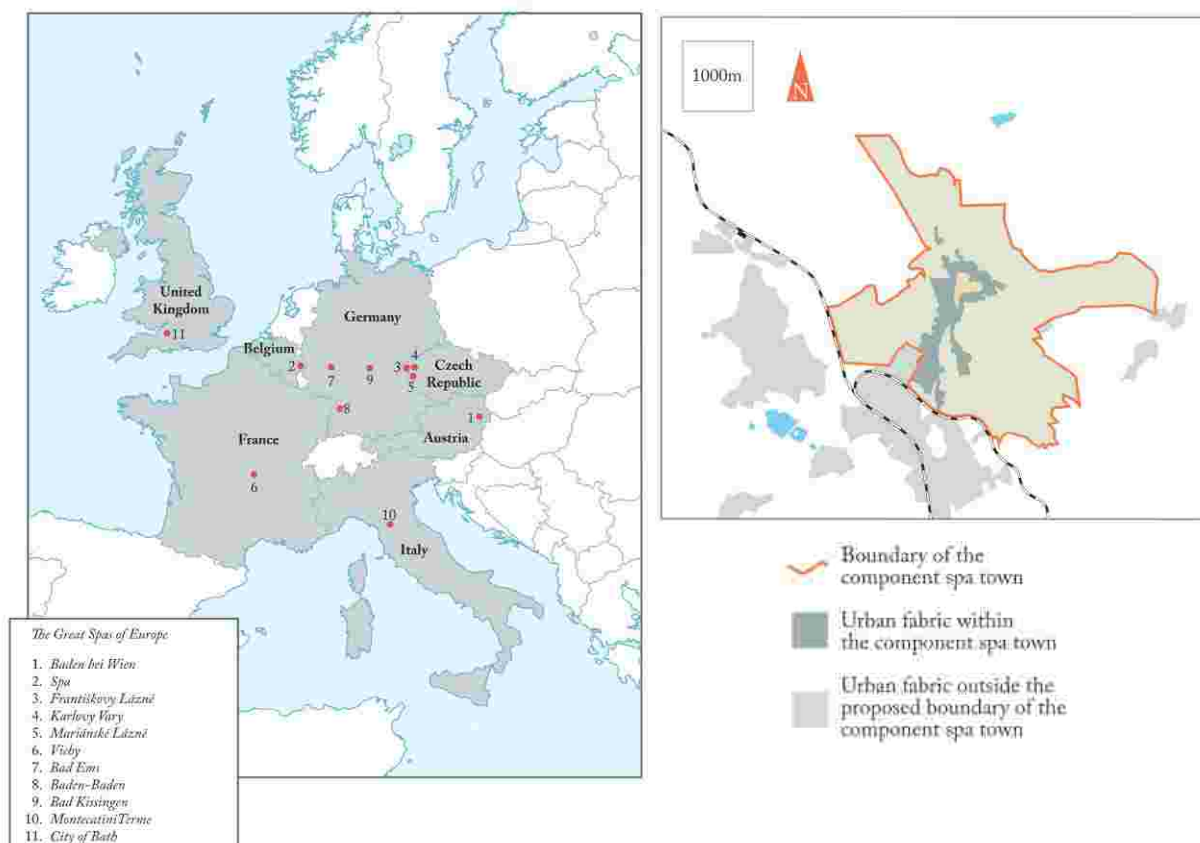

Mariánské Lázně, *Kursaal* – kasino

Římskokatolický děkanský kostel Nanebevzetí Panny Marie

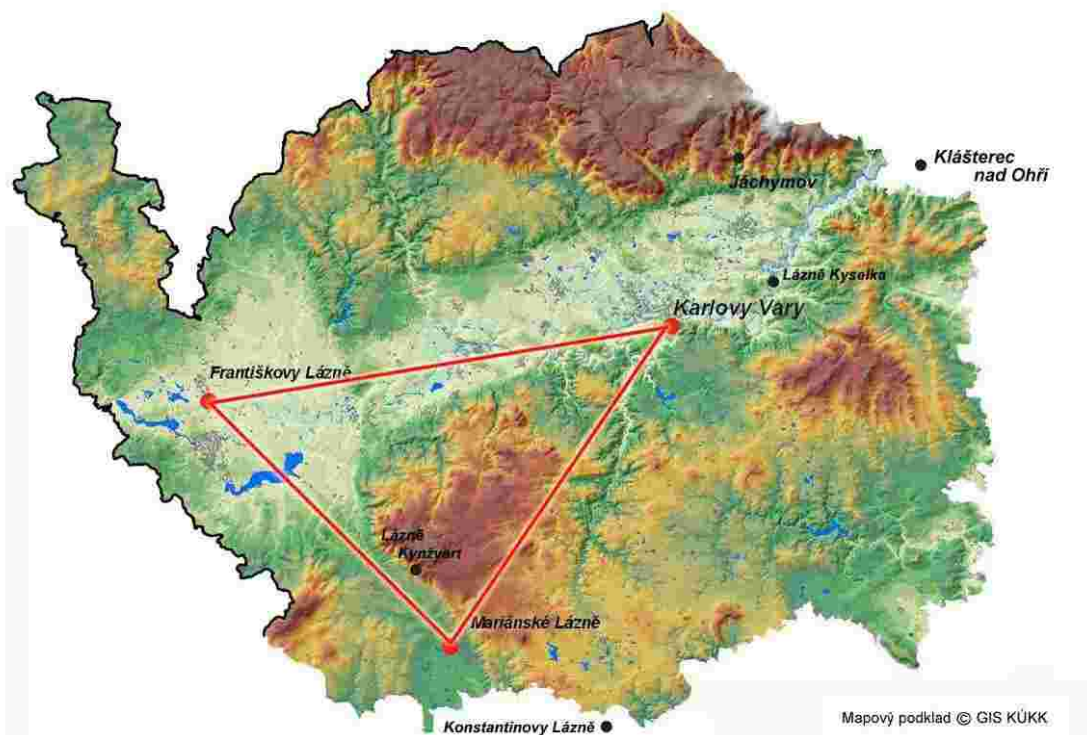
3.g Zeměpisná poloha

Mariánské Lázně jsou jedněmi z jedenácti evropských lázeňských měst v sedmi zemích, která společně tvoří statek světového dědictví *Slavné lázně Evropy*. Mariánské Lázně patřily mezi první města v této skupině, jež se přihlásila a zahájila celý nominační proces do Světového dědictví.

Nejdůležitějšími příklady renomovaných lázní je skupina lázní v západních Čechách. Lázně v západních Čechách mají jedinečnou zeměpisnou polohu, tvoří imaginární trojúhelník, na jehož vrcholech se nacházejí slavná města **Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně**. Tato tři velká lázeňská města jsou doplněna menšími lázněmi rozptýlenými prakticky po celém obvodu *Slavkovského lesa* (dříve Císařského lesa), který má charakter náhorní plošiny, mírně se svažující na severní straně.

Minerální vlastnosti pramenů, které v tomto regionu vyvěrají, jsou zcela jedinečné a nemají nikde ve světě obdobu. Trojúhelník lázeňských měst s jejich dobře zachovanými urbanistickými a architektonickými prvky odráží mezinárodní trend upřednostňování klasicistního a historizujícího slohu při výstavbě lázeňských center. Západočeský lázeňský trojúhelník je také celosvětově jedinečný v tom, že si města zachovala autentický vzhled, jaký měly lázeňské rezorty před polovinou 20. století.

Mariánské Lázně patří mezi největší lázeňské komplexy v České republice a v Evropě. Nacházejí se v západních Čechách, 170 km západně od Prahy, v Západočeském lázeňském trojúhelníku (32 km JJZ od Karlových Varů a 30 km jihozápadně od Františkových Lázní), v údolí poblíž pohoří *Slavkovský les* a *Tepelská vrchovina*. Prakticky celá lázeňská čtvrť města leží v chráněné krajinné oblasti *Slavkovský les*. Veřejná zeleň s řadou promenád a mnoha vyhlídkami plní funkce lázeňské terapeutické krajiny.

Správní území Mariánských Lázní má celkem 51,78 km² a město má přes 12 000 obyvatel, z nichž kolem 9 000 žije v nominovaném statku. Ve vnitřních čtvrtích lázeňské části města se nachází několik lázeňských domů s balneologickými provozy kombinovanými s ubytovacími službami. Na tomto území nejsou žádné průmyslové provozy ani malé řemeslnické dílny.

3.h Hranice

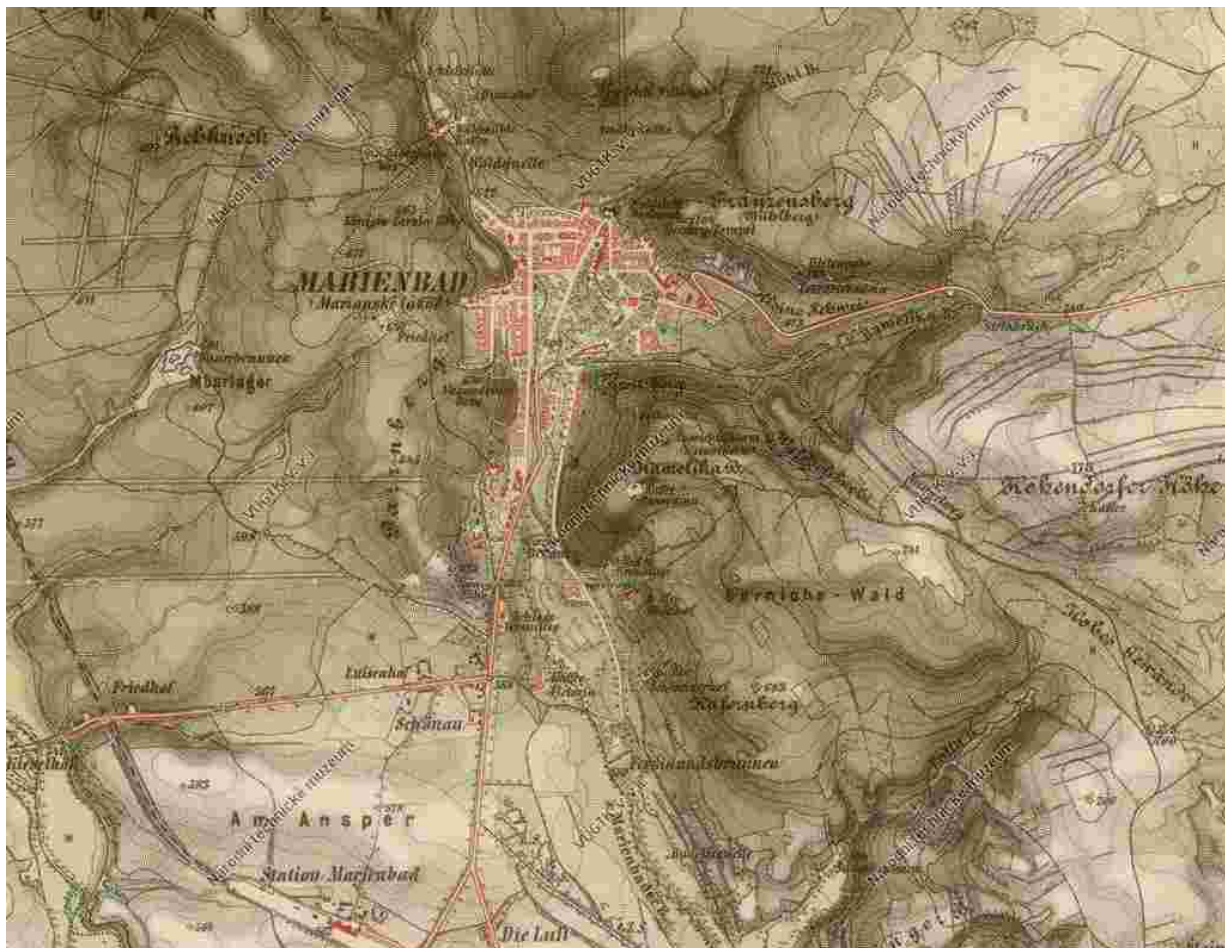
Nominovaný statek odráží postupný rozvoj „nového“ lázeňského města od počátku 19. století do 30. let 20. století. Obsahuje území městské památkové rezervace, zejména široce definované severojižně orientované historické lázeňské město se všemi jeho prameny, zřídelnými pavilony, hlavními lázeňskými budovami a kolonádami i lázeňskou infrastrukturou hotelů, penzionů a vil a důležitými společenskými budovami. Významnou součástí území tvoří rozsáhlá okolní terapeutická a rekreační lázeňská krajina, která se táhne na východ, sever, jihovýchod a západ. Východní strana zahrnuje Královské golfové hřiště, jedno z nejstarších golfových hřišť ve střední Evropě; sever Maxovo údolí, dlouhou lázeňskou promenádu Smetanovy aleje a Žižkův vrch s altánem a s výšinou Bedřicha Viléma, zahrnuje Geologický park, Malé Švýcarsko a vyhlídku *Kamzík*; jihovýchod, převážně lesopark se stezkami pokračuje vzhůru obytnou zónou v Anglické ulici až na kopec Hamelika; západ, lesopark kolem Suchého vrchu s lázeňskou Metternichovou trasou k židovskému hřbitovu.

Přírodní krajinný park v lázeňském centru přechází do projektované vnější lázeňské krajiny, protkané pěšími stezkami vedoucími na výšiny s vyhlídkovými altány a rozhlednami (rozhledna *Hamelika*, Lesní vyhlídka, Mecseryho vyhlídka, vyhlídka Karola), odpočívadly (Goethovo

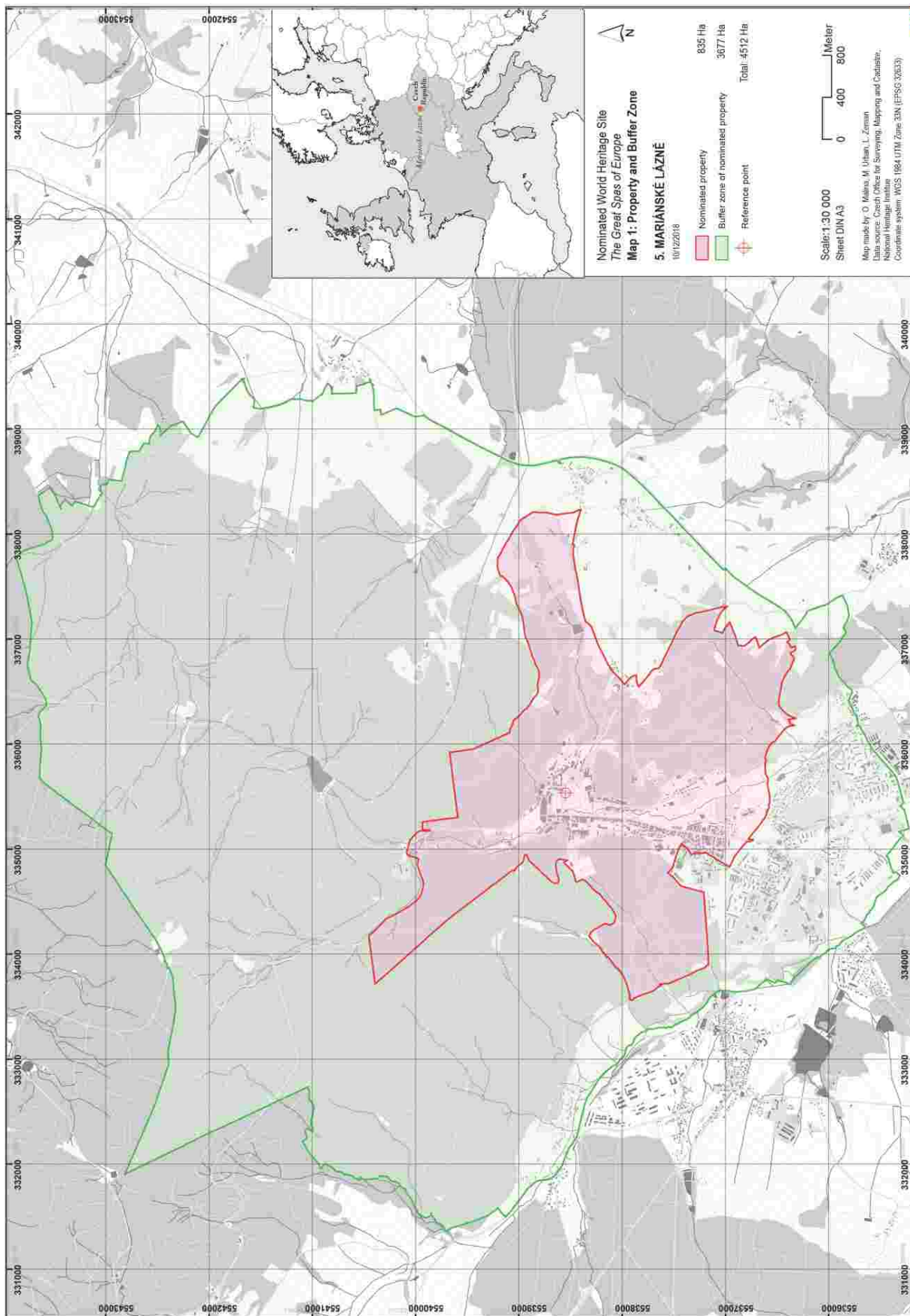
odpočívadlo, odpočívadlo opata Clementsa, Giselino odpočívadlo), restauracemi a kavárnami.

Hranice nárazníkové zóny statku

Rozsáhlá nárazníková zóna kopíruje převážně katastrální hranice města a chrání velká území lesního prostředí na severu a západu a modernější městské prostředí Mariánských Lázní na jihu, kde je důležitá regulace výstavby. V této chráněné krajinné oblasti Slavkovský les již existovala vícečetná ochrana, například chráněných území přírodních léčivých zdrojů, vnitřní a vnější lázeňské krajiny, určovaná lázeňským statutem města a jeho lesů zvláštního určení.

Mapa Mariánských Lázní 1880

Mapa 1: statek a nárazníková zóna (*GSE atlas IV: mapa statku a tematické mapy*, s. 43, 2019)

4. kapitola: Význam komponenty Mariánské Lázně

Mariánské Lázně jako lázně významně přispívají k výjimečné světové hodnotě statku Slavné lázně Evropy. Atributy statku sdělují nebo vyjadřují výjimečnou světovou hodnotu lokality, přispívají k jejímu pochopení a zlepšují ji. Výjimečná světová hodnota a atributy jsou klíčovými koncepcemi pro účinnou správu lokality. Atributy společně jsou tím, co je důležité pro lokalitu a díky čemu jsou Mariánské Lázně jako lázně zvláštní z hlediska světového dědictví, a tento Management Plán stanoví, na co by se měla zaměřit správa.

4.a Prohlášení o výjimečné světové hodnotě (OUV)

Hodnoty Slavných lázní Evropy

Statek světového dědictví musí být v první řadě spravován s cílem chránit jeho výjimečnou světovou hodnotu, na níž se shodl Výbor pro světové dědictví UNESCO. Samozřejmě bude mít také další hodnoty, které nejsou součástí výjimečné světové hodnoty. Některé z nich budou souviset s kulturním dědictvím, zatímco jiné mohou být sociální nebo ekonomické. Kulturní dědictví je stále více uznáváno jako důležitý činitel přispívající k trvale udržitelnému rozvoji v jeho nejširším smyslu a statek světového dědictví je nutné spravovat také kvůli těmto širším hodnotám, pokud hlavní prioritou vždy zůstane tato ochrana výjimečné světové hodnoty daného místa.

Vlastnosti, pro které je statek světového dědictví zapsán do Seznamu světového dědictví, stanoví Prohlášení o výjimečné světové hodnotě, na němž se shodl Výbor pro světové dědictví UNESCO v době zápisu. Prohlášení o výjimečné světové hodnotě zahrnuje definici vlastní výjimečné světové hodnoty, prohlášení o integritě a autenticitě statku a požadavky na ochranu a správu nezbytné k zachování výjimečné světové hodnoty statku.

Všechny tyto potřeby je nutné splnit, aby bylo možné mít za to, že daný statek má výjimečnou světovou hodnotu. Následuje návrh Prohlášení o výjimečné světové hodnotě, zařazený do nominační dokumentace. Jakmile dojde k zápisu statku, bude ho potřeba nahradit aktuálním Prohlášením o výjimečné světové hodnotě, na němž se shodl Výbor pro světové dědictví UNESCO.

Stručná syntéza

Slavné lázně Evropy poskytují výjimečné svědectví o tomto fenoménu evropských lázní, komplexním urbanistickém, sociálním a kulturním fenoménu, jenž má své kořeny ve starověku, ale nejvíce se projevil v období od roku 1700 až do 30. let 20. století. Tyto módní rezorty zdraví, volného času a družnosti byly jediným evropským sídelním typem, který z hlediska kultury soupeřil s velkými metropolemi. Daly vzniknout nové městské typologii se specifickou formou, funkcí a architekturou, která nemá žádnou ranější obdobu, a získaly významné místo v architektonické a sociální historii urbanismu i jako průkopníci rodícího se moderního cestovního ruchu.

Sériová nominace je nutná k zachycení územního výskytu rozsáhlého kulturního rozšíření této sítě vodoléčebných měst, jejího dalekosáhlého územního a historicko-geopolitického rozsahu a rozmanitosti lázeňské historie a stylu, který představuje komplexní rozvoj řady hmotných i nehmotných lázeňských atributů, v čase, jež vypovídají o jejím celkovém významu. Každé lázeňské město vzniklo kolem přírodních léčivých geotermálních a minerálních pramenů, které se v závislosti na různých vlastnostech zaměřovaly na specifické potíže nebo skupiny onemocnění. Prameny byly katalyzátorem pro inovativní územní plán, model prostorového uspořádání, vybudované prvky a volná prostranství, který ilustroval funkci a proces. Tento model byl navržen pro kulturní praxi charakterizovanou výrazným uspořádáním a programem, jež sloužila řadě léčebných, terapeutických a sociálních funkcí.

Soubory zahrnují architektonické prototypy, jako jsou strojovny čerpadel, pitné síně, zdravotnická zařízení, kolonády a galerie určené k tomu, aby spoutaly zdroj minerální vody a umožnily jeho praktické a udržitelné využívání ke koupání a pití. „Braní vod“, zevně a vnitřně, bylo nejprve doplněno souvisejícími reprezentativními jednacemi a shromažďovacími místnostmi, společně se zábavními a jinými turistickými zařízeními, jako jsou kasina (hazard byl obecně považován za důležitý pro prosperitu), divadla, hotely a vily, a za druhé, vše bylo integrováno do jediného celkového městského kontextu, který zahrnoval pečlivě komponované rekreační prostředí parků, zahrad, promenád, sportovních zařízení, lesních procházek a vyjížděk. Tyto budovy se vizuálně a fyzicky prolínají s navrženým malebným prostředím idealizované přírody.

Slavné lázně Evropy jsou výrazem oživení a největšího rozvoje v tradičním medicínském využívání vody z minerálních pramenů osvěcenskými lékaři z celého kontinentu. Představují největší, nejdynamičtější a ekonomicky nejúspěšnější městské rezorty, s rozměrem honosnosti a mezinárodní orientace. Radikálně změnily lázeňskou léčbu a učinily významný pokrok při rozvíjení vědeckých principů balneologie, hydroterapie, krenoterapie a dalších zlepšení diagnostické medicíny. To mělo hluboký vliv na rozvoj měst a jejich popularity a ekonomiky a také na pokroky v širším fenoménu osobního zdraví a celkové kondice.

Jako elitní místa z hlediska vědeckých, politických, sociálních a kulturních výsledků iniciovaly transformaci evropské společnosti zmenšením propasti mezi elitou a rostoucí střední třídou. Jejich přínos k rozvoji občanské evropské demokratické slušné společnosti je dále charakterizován výrazným nehmotným odkazem v podobě míst velkých politických událostí a zvláštní tvůrčí atmosféry, která inspirovala díla velkého umění v hudbě, literatuře a malířství, jež mají výjimečný světový význam.

Slavné lázně Evropy si dokázaly uchovat svůj původní účel a přetrvávající atmosféru. Jejich správa, hospodářský nebo lékařský úspěch dokázaly zmírnit nekontrolovaný růst a překotné rozšiřování, které by poškodily životní prostředí. Tyto statky pokračují ve svém udržitelném fungování jako spolehlivá místa léčby pro tělo, mysl a duši, která zajišťují svůj pokračující přínos evropské kultuře, chování a zvykům.

4.b Odůvodnění kritérií pro výjimečnou světovou hodnotu

Kritérium (ii)

Statek *Slavné lázně Evropy* je svědectvím o důležitých inovativních nápadech z lázeňských měst, které ovlivňovaly rozvoj moderních evropských měst od osmnáctého století do počátku století dvacátého, a o výměně nápadů a hodnot v rozvoji balneologie, lékařství, umění a odpočinkových aktivit.

Dochází k velmi rané výměně nápadů, zvyků, architektonických modelů, inovací v léčbě a lázeňských činitelů, charakterizované snadným pohybem napříč zeměpisnými hranicemi. Lázně se však snažily získat konkurenční výhodu a sledovaly vývoj v předních lázeňských městech s cílem využít nejnovější objevy a výsledky vývoje, a tudíž pohotově nabízely návštěvníkům novou vybavenost a nejnovější trendy lázeňské módy. To ovlivnilo popularitu a rozvoj lázeňských měst a balneologie v jiných částech světa.

Vybraná lázeňská města, soustředěná kolem léčivých přírodních minerálních pramenů, odrážejí různé procesy vývoje, na něž mají vliv různé geopolitické a hospodářské činitele; některé jsou charakterizovány účastí státu a jiné účastí soukromých podniků. Lázně byly pravidelně propagovány a lázeňská infrastruktura byla upravována tak, aby reagovala na výsledky v lékařské vědě a poradenství, měnící se sociální a hospodářskou situaci a nárůst volného času a aby uspokojila poptávku návštěvníků po léčbě a odpočinku.

Slavné lázně Evropy se staly centrem experimentu, protože přispěly k osvícenství v osmnáctém

století, jež představovalo radikální změnu dosavadního převažujícího přístupu k vědě, lékařství, přírodě a umění. To ovlivnilo vytváření a projektování nových kosmopolitních prostor a budov pro setkávání a komunikaci a také inovace mezinárodního významu. Budovy projektovali významní národní a mezinárodní architekti.

Města byla projektována tak, aby respektovala přírodu a prolínala se s ní a aby nabízela místa k pobytu a relaxaci s léčbou zdravotních problémů dostupnou podle prostředků a preferencí návštěvníků. Lázeňská kultura a snaha o blaho dále rozšiřovaly vliv *Slavných lázní Evropy* na raný rozvoj dalších lázní s minerální vodou, mořských koupelí, klimatických lázní a hráčekých resortů po celém světě.

Kritérium (iii)

Statek *Slavné lázně Evropy* přináší výjimečné svědectví o vědomé péči o lidské zdraví, jež se rozvíjela kolem přírodních minerálních pramenů v Evropě, a o specifické kosmopolitní lázeňské kultuře vytvářené pozoruhodným kulturním a společenským fenoménem, který dosáhl rozkvětu od osmnáctého století do počátku dvacátého století a který jako živá tradice prosperuje i dnes.

Lázeňská města byla výjimečnými místy pro přijímání a předávání nadnárodních trendů a hodnot osvícenství. To vyžadovalo novou koncepci vztahů mezi Evropany, mezi společenskými třídami a mezi muži a ženami. Lázně zajišťují, navzdory rozmarům politiky, formu kontinuity nadnárodního kulturního a společenského ideálu, skutečně evropského ducha zrozeného s osvícenstvím. Podněcovaly nové zvyky a podnikání v oblasti pohostinství a staly se pro ně etalonem.

Definující vlastnost evropské lázeňské kultury se soustřeďuje kolem režimu „braní kúry“, kombinace lékařských aspektů (koupele, pití, inhalace) a odpočinku, včetně zábavy a společenských aktivit (například hazardu, divadla, hudby, tance) a fyzického cvičení a sportování v rámci venkovní terapeutické lázeňské krajiny. V osmnáctém století se balneologie etablovala jako nový lékařský obor.

Současně s tím stály *Slavné lázně Evropy* v čele rozvoje lázeňských pobytů, s těžištěm v „braní kúr“, zábavě, odpočinku a rekreaci, na místě, kde krajina přirozeně splývala s obrazem města. Byla to letoviska, která nejprve lákala aristokracii a pak stále ambicióznější střední třídy skupiny industrializovaných a stále bohatších evropských národů. Slavné lázně Evropy se staly světovou kulturní atrakcí; prototypy rodičího se evropského cestovního průmyslu, které byly spravovány tak, aby nabízely bezpečné a příjemné zážitky. Současně s tím poskytují *Slavné lázně Evropy* důležité svědectví o pokrocích v medicíně, jejichž původci byli lázeňští lékaři, chemici a balneologové. Od osmnáctého století lázně různým způsobem razily cestu disciplíně diagnóz a předepisování nových druhů léčby, zdravotních diet a tělesného cvičení.

Kritérium (iv)

Statek *Slavné lázně Evropy* představuje vynikající příklad specifické sídelní aglomerace soustředěné kolem přírodních minerálních pramenů a zasvěcené zdraví a odpočinku. Jeho těžiště spočívá v jeho hodnotě jako urbanistického modelu. Na rozdíl od jiných typů sídel z osmnáctého století tato města kombinovala architekturu, progresivní územní plánování a tvorbu krajiny do vytvořených a přirozených prostředí jak funkčně, tak vizuálně a ekonomicky.

Tato lázeňská města s jejich lázeňskými čtvrtěmi a předměstími jsou začleněna do okolní krajiny a společně spravována tak, aby pomáhala zdraví, a stále se využívají pro cvičení v rámci léčby a zábavy. Charakter měst určují specifické lázeňské budovy velké kvality a řadu z nich projektovali slavní architekti. Tyto budovy sloužily jako příklady podobných lázeňských budov v Evropě a ve světě.

Do hlavního lázeňského souboru patří „kurhaus“, strojovny čerpadel a pitné síně, kolonády a galerie, konverzační a shromažďovací místnosti, zařízení pro koupele a léčbu, nemocnice, sanatoria, kasina, koncertní, divadelní a operní sály, obchody, hotely a vily, kostely různého vyznání a podpůrná infrastruktura, které jsou zasazeny do zeleného prostředí parků, zahrad, zábavních parků, promenád, atrakcí a lesních stezek.

Kritérium (vi)

Statek *Slavné lázně Evropy* vykazuje pozoruhodný mezinárodní charakter a globální pověst, je výjimečným svědectvím živé kulturní tradice evropských lázní. Kosmopolitismus je prvek vlastní všem lázním v sérii a řada návštěvníků cestovala do několika měst v této dobře identifikované skupině. Lázně se staly „vektory nadnárodní kultury“, uzly v mezinárodní síti zdraví a odpočinku. V důsledku toho se návštěvy lázní staly významnou součástí počátků moderního cestovního ruchu, odkazem osmnáctého století, který navzdory vzestupu nacionalismu přežil do století devatenáctého. A skutečně, lázně fungovaly v tomto kontextu jako neutrální místa.

Hmotné atributy statku *Slavné lázně Evropy* souvisejí a jsou přímo spojeny s výjimečnými společenskými, politickými, lékařskými, vědeckými a kulturními myšlenkami a objevy, které pomáhaly formovat evropské demokratické tradice a ideály od osmnáctého století do počátku století dvacátého. Jako mezinárodní místa a centra setkávání hostila tato města často shromáždění prominentních osobností přírodních i humanitních věd a umění a poskytovala místa setkání evropských panovníků, politiků a diplomatů, národních elit a mezinárodní vyšší společnosti.

Města odrážela klima osvícenství, jehož součástí byla náboženská tolerance, kterou dokazovala řada kostelů různého vyznání ve všech městech série. *Slavné lázně Evropy* hrály roli „salonů a letních hlavních měst Evropy“, kde se uvolňovaly dřívější bariéry mezi třídami a pohlavími, a jejich progresivní společenské klima charakterizovaly obecná svoboda a rovnost.

Tyto destinace byly zdrojem inspirace pro umělecká a literární díla univerzálního významu. Byly hostiteli vzniku, prvního uvedení nebo vystavení řady originálních děl skladatelů a hudebníků, spisovatelů a básníků, malířů, sochařů a architektů. *Slavné lázně Evropy* přispěly k transformaci společnosti, která pomohla zmenšit mezeru mezi elitou a rostoucí střední třídou a významným způsobem podpořila rozvoj občanské a multikulturní evropské slušné společnosti, již dnes uznáváme. S výjimkou elitních evropských hlavních měst žádná jiná forma sídelní aglomerace nenabízela v tomto období takovou škálu globální kulturní výměny.

4.c Prohlášení o integritě

Jedenáct komponent, které tvoří statek *Slavné lázně Evropy*, obsahuje všechny vzájemně související prvky nezbytné k vyjádření navrhované výjimečné světové hodnoty. Série obecně představuje skupinu nejvýjimečnějších příkladů evropských lázeňských měst, která jsou důležitá pro komplexní přínos řady atributů, jež plně definují jedinečnou urbanistickou typologii a výrazné charakteristiky „slavných“ evropských lázní. Všechny komponenty mají společný soubor určujících charakteristik vytvořený během nejdůležitější fáze „vytváření kultury“ v jejich historii a rozvoji, období rozkvětu přibližně od roku 1700 do 30. let 20. století, a každá nadále funguje za účelem, pro nějž byla původně navržena.

Série ilustruje kontinentální šíření fenoménu evropských lázní v čase a celý rozvoj jeho škály nejdůležitějších hmotných vlastností a procesů, přičemž zachycuje nejdůležitější, nejúspěšnější a nejmódnější „ohniska“ živé kulturní tradice s odvěkým a přetrvávajícím původem. Každá komponenta přispívá specifickým a důležitým způsobem k celkové kompoziční integritě prostřednictvím rozmanitých a jedinečných kombinací atributů. K těm patří rozmanitost minerálních pramenů a vlastností jejich vod („raison d'être“ lázní, který si zachoval hluboký vliv na rozvoj), odpovídající prostorové uspořádání lázeňského města, které funguje kolem lázeňské čtvrti (vyprojektované tak, aby bylo možno využívat přírodní zdroj k praktickým účelům koupelí a pití), charakteristická zařízení, která doplňují „braní kúr“, a související návštěvnická zařízení (společenské místnosti, kasina, divadla, hotely a vily) a lázeňská podpůrná infrastruktura (například železnice a lanové dráhy); to vše integrováno do celkového urbanistického kontextu, který zahrnuje pečlivě spravované rekreační a terapeutické prostředí v malebné krajině.

Historický vztah mezi komponentami je podobný mezinárodní síti letovisek navštěvovaných

mezinárodní klientelou, jež často přejíždí z jedné lázni do druhé (od císařů a králů po hudební skladatele, umělce a básníky), přičemž každé lázeňské město sdílí funkční vazby, které se pohybují od dynamické výměny myšlenek (například architekti a lázeňští lékaři přejíždějící mezi nejvíce inovativními a nejúspěšnějšími lázněmi) po speciální železniční itineráře pro lázeňský cestovní ruch.

Hranice jsou určovány strategickým způsobem: aby měly adekvátní velikost a zajistily komplexní reprezentaci vlastností a procesů, které vypovídají o významu nominovaného statku, a současně také svědčí o síle a specifickém přínosu každé komponenty ke kompoziční integritě série jako celku. Nárazníkové zóny jsou zakresleny nejen kvůli přímé ochraně nominovaného statku, ale také pro specifickou ochranu povodí pramenů a důležitého prostředí.

Všechny komponenty a jejich prvky jsou obecně v dobrém stavu. Prvky vyžadující konzervaci buď mají již naplánované práce, nebo čekají na alternativní využití, a jsou udržovány v současném stavu zachování. Žádné nejsou ohroženy a všechny jsou adekvátně chráněny a spravovány; zásadní hlediska při výběru komponent během srovnávacích analýz. Ve všech komponentách docházelo k pokračujícímu doplňování historického prostředí (jako u každého živého statku), zejména tam, kde současná funkce (udržitelná a trvale konzistentní s původem) je předmětem moderních požadavků a očekávání nejen z hlediska zdraví.

4.d Prohlášení o autenticitě

Státek *Slavné lázně Evropy* tvoří skupina zcela výjimečných příkladů jedinečné urbanistické typologie založené na přírodních minerálních pramenech. Společně těchto jedenáct komponent v sedmi zemích obsahuje plnou škálu atributů nezbytných pro vyjádření navrhované výjimečné světové hodnoty.

Tyto atributy se projevují v řadě vysoce autentických prvků, které společně jsou nositelem jasného smyslu a pochopení: minerální prameny, ve velké rozmanitosti, které si zachovávají své přírodní fyzikální vlastnosti, jako je podstata, místo a prostředí; lázeňská historická městská krajina s výraznou projektovanou formou a vysoce čitelným prostorovým uspořádáním, společně s dobře udržovaným místem a prostředím, jež společně zachovávají přetrvávajícího ducha a pocit; lázeňská architektura, v průkopnické formě a záměru, s původním materiálem a podstatou, která zůstává autentická, i když některé budovy prošly kompatibilní změnou využití; lázeňská terapeutická krajina, jež si uchovává svoji formu, záměr a funkci a dále se využívá k účelu, pro který byla navržena; lázeňská infrastruktura, z níž většina je buď původní, nebo se vyvinula na původních principech a dále se využívá; pokračující lázeňská funkce, kdy se udržuje původní využití a funkce, a následný vývoj formy, budov a technologií je zřejmý v po sobě jdoucích fázích, které jsou doplňovány novými zařízeními nejen proto, aby splňovaly dnešní standardy, ale také aby umožnily pokračující přínos k tradici lázeňské terapie a wellness a řadě specifických činností souvisejících s lázeňskou sezonou. Všechny součásti jsou věrohodnými a autentickými projevy stavebních, architektonických a krajinářských typologií, kvůli nimž je tato nominace navrhována. Jejich autenticita je zřejmá v míře, v níž lze jasně identifikovat a pochopit vlastnosti týkající se jejich typu (excelence, jedinečnost, reprezentativnost, prototypičnost), zejména prostřednictvím jejich přetrvávající formy, materiálu (konstrukce) a pokračujícího využití.

Autentičnost městského uspořádání, budov, volných prostranství a krajin je prokazatelně zřejmá v míře, ve které lze identifikovat a pochopit výměny (interakce, výměny a vlivy) lidských hodnot, ze kterých vyplývají, zejména prostřednictvím jejich přetrvávajícího materiálu (konstrukce) a formy, kulturních procesů a tradic. Všechny komponenty se považují za autentické jako věrohodný a skutečný projev a svědectví kulturní tradice, která má kořeny ve starověku, ale je stále živá. Jejich autenticita je zřejmá v míře, do jaké lze jasně identifikovat a pochopit vlastnosti jejich svědectví (zejména v přetrvávající formě, funkci, materiálech a prostředí). Autenticita živé kulturní tradice je zřejmá v míře, do jaké lze identifikovat a pochopit vlastnosti jejich svědectví, zejména prostřednictvím kontinuity udržitelného a kulturně

smysluplného využívání zdrojů minerálních vod, jejich přímo souvisejících tradic a funkcí ve vztahu k lázeňskému souboru a prostředí. Všechny součásti představují věrohodné a autentické projevy asociačních hodnot, pro které byl zápis navržen. Jejich autenticita je zřejmá v míře, do jaké lze jejich asociační hodnoty identifikovat a pochopit, zejména v duchu a pocitu, který dávají najevo.

Nominovaný statek na úrovni komponent a jejich základních prvků splňuje podmínku autenticity, která je nezbytná pro kvalifikaci k zápisu na Seznam světového dědictví. Pravdivost a věrohodné vyjádření atributů zachycených v budovách, které pocházejí z období od roku 1700 do 30. let 20. století, hlavního období přínosu k výjimečné světové hodnotě, jsou dále doloženy během důležitých a trvalých konzervačních prací, které vycházejí z rozsáhlých archivních kolekcí plánů, dokumentů, publikací a fotografií uchovávaných v každé komponentě.

4.e Požadavky na ochranu a správu

Odpovědnost za ochranu a správu každé z jedenácti komponent statku leží na národní, zemské, provinční, regionální vládě a místních orgánech státu.

V těchto sedmi státech existuje různý stupeň dekoncentrace v oblasti kulturního dědictví a odpovědnosti v oblasti kultury na regionální a provinční úrovni. V tomto celkovém systému řízení se pojem regionální a provinční používá jako obecný odkaz na tyto různé stupně decentralizace, které platí v Rakousku, Belgii a Německu a v menší míře v České republice, Francii a Itálii. V souladu s rozdělením kompetencí mezi federací a Länder (spolkovými státy) v Německu jsou to Länder, kdo si ponechávají zbytkovou legislativní pravomoc pro záležitosti v oblasti kulturního dědictví a kultury, protože kontrolují správní a finanční zdroje pro implementaci této legislativy.

Länder jsou odpovědné za implementaci Úmluvy o světovém dědictví, dále za ochranu statků světového dědictví, vytvářejí indikativní seznamy a jsou odpovědné za nominaci potenciálních statků. Proto jsou prvním kontaktním místem pro všechny otázky a postupy, které jsou stanoveny v Prováděcích směrnících pro naplňování Úmluvy o světovém dědictví. Na Länder se proto specificky odkazuje, pokud se tato role odráží v celkovém systému řízení navrhovaném pro *Slavné lázně Evropy*.

Každá komponenta je chráněna prostřednictvím zákonů a předpisů pro územní plánování platných v jejím státě, Länder nebo provincii i vlastníky významné míry veřejného/charitativního majetku a klíčových budov a krajin. Každá část má nominovaného správce statku nebo koordinátora a má zavedený Lokální Management Plán (LMP), který je v souladu s celkovým Management Plánem statku (PMP) a celkovými operativními opatřeními (OAP). Odpovědnost za kontakt s Centrem světového dědictví pro každou komponentu zůstává na příslušném státu nebo Länder. Konečná odpovědnost podle Úmluvy o světovém dědictví za ochranu a správu komponent nominovaného statku je na státech Úmluvy. Kromě periodického reportingu, který se musí provádět společně, musí každý stát oznámit Centru světového dědictví UNESCO problémy týkající se jeho komponent statku a zodpovědět všechny dotazy Centra.

Všechny části statku mají zavedené dobře vytvořené právní, ochranné a správní mechanismy, obecně už mnoho desítek let, které jsou v souladu s konkrétními řídicími, právními a územně-plánovacími systémy jejich státu nebo (v případě spolkového státu) Länder, regionální nebo provinční vlády. Ačkoli existují pochopitelně rozdíly v detailech mezi mechanismy pro ochranu a správu u každého statku, v závislosti na systémech každé vlády, celkově mají všechny komponenty adekvátní a účinnou ochranu a správu.

Všechny části statku mají jasně definované hranice vytyčené tak, aby zahrnovaly atributy

výjimečné světové hodnoty. Všechny chrání širší prostředí každé komponenty, buď prostřednictvím ustanovení o formální nárazníkové zóně, nebo pomocí jiných prostředků, v závislosti na legislativním a územně-plánovacím systému příslušného státu nebo regionálního orgánu. Mnohé hlavní veřejné budovy a veřejná volná prostranství, jako jsou parky a zahrady, jsou v některé formě veřejného vlastnictví, na úrovních od států nebo regionálních vlád až po místní orgány, což dává záruku odpovědné správy a udržitelného využívání. Minerální prameny, klíčový zdroj lázní, jsou ve veřejném vlastnictví.

Na úrovni mezinárodní legislativy, kromě členství v Úmluvě o světovém dědictví, jsou všechny státy členy Haagské úmluvy na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu z roku 1954 a jejích dvou protokolů a Úmluvy UNESCO z roku 1970 o opatřeních k zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků. Všechny jsou také členy Úmluvy Rady Evropy o ochraně architektonického dědictví (Granada, 1985), o ochraně archeologického dědictví (Valletta, 1992) a Evropské úmluvy o krajině (Florence, 2000). Každý stát uplatňuje tyto úmluvy podle svého vlastního právního a správního systému. Každá komponenta je chráněna národní, zemskou nebo regionální legislativou.

Všechny komponenty mají zavedený systém, kdy návrhy na výstavbu nové budovy nebo změnu stávajících významných prvků podléhají přezkumu předtím, než je udělen nebo zamítnut souhlas s navrhovanými pracemi. V závislosti na okolnostech u dané žádosti (jako je rozsah nebo význam statku dědictví, který ovlivní) a na celkovém systému plánování mohou být tato rozhodnutí přijímána na místní, regionální nebo národní úrovni. Za většiny okolností budou žádosti, které mají vliv na významné atributy výjimečné světové hodnoty, posuzovány na národní, zemské nebo regionální úrovni i na úrovni místní, ačkoli ve většině případů budou rozhodnutí přijímána na místní úrovni.

Všechny komponenty mají pravidelně přezkoumávaný Management Plán světového dědictví, v dokumentaci jako Lokální Management Plány (LMP). Lokální Management Plány jsou v souladu s celkovým Management Plánem statku a jeho operativními opatřeními. Každá část statku má lokálního site managera nebo koordinátora odpovědného za implementaci a pravidelný přezkum LMP. V každém případě může manager/koordinátor statku požádat o širší účast vlastní radu nebo organizace zabývající se národním dědictvím na regionální, Länder nebo národní úrovni.

Jednotlivé součásti se zajišťují různými způsoby, v neposlední řadě z příjmů od návštěvníků a uživatelů lázní. Soukromí vlastníci výrazně investují do budov a jiných zařízení, ze kterých mají příjem. Obecně existují také zdroje veřejného financování a náklady na koordinační/správní funkci pro každý nese příslušný místní orgán, někdy s finanční podporou z regionální nebo národní úrovně vlády. Jednotlivá lázeňská města také přispívají ke správním nákladům statku jako celku.

Celkový systém řízení (OMS) pro celý statek byl zaveden a dohodnut všemi zúčastněnými stranami. *Mezivládní výbor*, tvořený národními kontaktními osobami pro světové dědictví nebo jmenovaným zástupcem nejvyššího orgánu pro ochranu památek nebo kulturního dědictví, sleduje záležitosti týkající se statku; vede a dohlíží nad celkovým systémem řízení a Management Plánem statku a poskytuje rady *Představenstvu Slavných lázní (GSMB)*. Představenstvo tvoří starostové jedenácti komponent a má výkonnou pravomoc k řízení statku. Představenstvo stanoví a spravuje rozpočet pro funkce celkového managementu, monitoruje a reviduje celková operativní opatření, schvaluje a zveřejňuje výroční zprávu, zaměstnává sekretariát a řídí další činnosti pro statek jako celek, jako je marketingová a komunikační strategie, registr rizik a zmírňování rizik.

Skupina site managerů (SMG) zahrnuje site managery pro komponentu, *sekretariát* a všechny specializované poradce. *SMG* je v zásadě expertní skupina pro projednávání a výměnu zkušeností a poskytování poradenství *GSMB* k příslušné problematice správy mezinárodní struktury ze strany *sekretariátu*, který je společně financován všemi komponentami.

Celkový systém řízení se bude s postupem času rozvíjet; lokálně, regionálně, národně i mezinárodně. Důležitou záležitostí bude pokračovat v rozvoji spolupráce mezi a napříč jednotlivými komponentami a zajistit, že statek jako celek bude mít odpovídající zdroje. Tlaky na výstavbu mohou být problém, protože jde o živá města, která se budou potřebovat uzpůsobovat a měnit, aby si udržela svoji roli lázní. Řízení cestovního ruchu, aby byl skutečně trvale udržitelný, může být rovněž výzva. Potenciální dopad změny klimatu a přírodních katastrof, jako jsou požáry, na statek s tak významnou krajinou bude také vyžadovat pečlivou správu.

4.f *Atributy výjimečné světové hodnoty*

Atributy mohou být fyzické vlastnosti nebo struktura, ale může jít také o procesy spojené se statkem, které mají vliv na fyzické vlastnosti, jako jsou přírodní nebo zemědělské procesy, společenské mechanismy nebo kulturní praxe, jež formovaly výrazné krajiny. U přírodních statků může jít o specifické krajinné prvky, oblasti stanovišť, aspekty související s kvalitou životního prostředí (jako je neporušenost, vysoká/nedotčená kvalita životního prostředí), rozsah a přirozenost stanovišť a velikost a životaschopnost populací volně žijících druhů.

Atributy vynikající světové hodnoty by se měly odvozovat z Prohlášení o výjimečné světové hodnotě. Následující tabulka uvádí atributy výjimečné světové hodnoty identifikované v nominační dokumentaci pro *Slavné lázně Evropy*. Jde o klíčovou referenci pro budoucí správu a ochranu nominovaného statku.

Atributy a vlastnosti	Popis	Fyzické prvky popsané v oddíle 2a
Minerální prameny	Přírodní geotermální a studené minerální prameny, jejich různé vlastnosti u jednotlivých komponent (a v jejich rámci), společně s řízením a ochranou vodních zdrojů.	Prameny a vlastnosti jejich vody; mechanismus čerpání z pramene, kryty vývěřů, kohoutky a další konstrukce; zařízení pro rozvod vřídelní vody; fontány.
Lázeňská historická městská krajina	Inovativní a progresivní urbanistický návrh a jeho interakce se specifickými přírodními prvky. Specifické prostorové plánování lázeňských měst, které odráží novou městskou typologii, jež nemá žádnou ranější obdobu.	Geologie, topografie, geomorfologie a hydrologie; výrazný urbanistický plán lázeňského města, jež definuje sdílenou formu a funkci mezi všemi komponentami, ale který se odráží v charakteristických obměnách v každé komponentě; soubory lázeňských staveb a prostor, zahrady a parky, promenády; prostředí.
Lázeňská architektura	Forma a provedení budov a staveb vybudovaných pro léčivé a léčebné účely, pro odpočinek, setkávání a komunikaci, včetně mezinárodních klubů. Ubytování pro lázeňskou klientelu, včetně mezinárodních hotelů a vil.	Lázeňské prototypy a lázeňské budovy velké rozmanitosti a kvality, například pavilony, strojovny čerpadel, pitné sítě, koupele a bazény, fontány, nemocnice, zdravotnické místnosti, kolonády, promenády a mosty, plnění do lahví a získávání soli, výroba pastilek, kasina, společenské místnosti, čítárny, koncertní sály, hudební pavilony, divadla, opery, galerie a muzea, kostely a hřbitovy, grandhotely, ubytování, palácový a rozmanitý styl slavných vil.
Terapeutická a rekreační krajina	Vyprojektovaná volná prostranství prostředí pro lázeňská města a správa širší krajiny s cílem vytvářet terapeutické stezky, příležitosti ke cvičení, sportu a odpočinku.	Rekreační parková krajina a stezky; projektované lesní stezky, cesty a silnice; lanové dráhy; stezky na kopce; rozhledny a pozorovatelný; restaurace, kavárny a bary v lázeňské krajině; sportovní zařízení (golfová hřiště, tenisové kurty, dostihové dráhy); projektované malebné prostředí; vyhlídky.

4.g *Přínos nominovaného statku k výjimečné světové hodnotě Slavných lázní Evropy*

Statky světového dědictví jsou místa, která sdělují svoji výjimečnou světovou hodnotu. Kulturní hodnota se může vztahovat k nehmotným vlastnostem, jako jsou společenská struktura, ekonomické potřeby a politický kontext, v prostoru i čase. Může se vztahovat ke slavným událostem, osobám nebo dílům výtvarného umění, literatury, vědy nebo hudby.

Úmluva o světovém dědictví je však úmluva založená na statcích – tj. do Seznamu jsou zapsány nominované statky, nikoli myšlenky nebo lidé jako takoví, bez ohledu na to, jak velký byl jejich světový vliv.

Proto musejí zapsané statky prokazovat výjimečnou světovou hodnotu prostřednictvím svých atributů. Tyto atributy budou předmětem opatření v oblasti ochrany a správy a institucionálních mechanismů a jejich dispozice bude určující pro hranice statku. Jsou jimi:

- A: Minerální prameny**
- B: Lázeňská historická městská krajina**
- C: Lázeňská architektura**
- D: Terapeutická a rekreační krajina**
- E: Lázeňská podpůrná infrastruktura**
- F: Pokračující lázeňská funkce**
- G: Vědecké, umělecké a literární hodnoty, události a kulturní tradice**

Atributy	Přínos pro sériový statek
A	<ul style="list-style-type: none"> množství minerálních pramenů (40 pramenů a přes 160 kyselek v okolí)
B	<ul style="list-style-type: none"> zachovalý charakter rozlehlé lázeňské zóny urbanismus ve formě velkého centrálního parku a tří velkých teras obklopených historickými budovami
C	<ul style="list-style-type: none"> první speciální budovy, které se staly modelem pro jiné evropské lázně lázeňské budovy v Mariánských Lázních sloužily jako příklad pro výstavbu a úpravy jiných evropských lázeňských měst (chrámky se sloupořadím, gloriety spojené kolonádami) díla slavných evropských architektů lázeňské procedury v původních lázeňských domech se zachovaným původním interiérem i vybavením
D	<ul style="list-style-type: none"> rozlehlost okolní terapeutické krajiny se sítí stezek pro vycházky pro terénní léčbu podle dr. Oertela
E	<ul style="list-style-type: none"> v Mariánských Lázních se vyvinula raná a technicky vyspělá a výrazně lázeňská podpůrná infrastruktura
F	<ul style="list-style-type: none"> inovativní metody v balneologii (Johann Josef Nehr, F. Struve, K. J. Heidler, S. Basch, E. H. Kisch) terénní léčba podle dr. Oertela režim „braní kúry“, společně se souvisejícími aktivitami, představuje pokračující udržitelnou funkci a živou tradici s výrazným přínosem k identitě a smyslu pro místo
G	<ul style="list-style-type: none"> značná sláva – tradiční místo setkávání královských rodů, šlechty a místo světové politiky místo setkávání vědců a umělců z celé Evropy a světa, pro jejichž dílo se Mariánské Lázně staly zdrojem inspirace

Přínos města Mariánské Lázně k výjimečné světové hodnotě statku *Slavné lázně Evropy*:

<i>ATRIBUT</i>	<i>POPIS</i>	<i>CO CHRÁNIT</i>
1. Minerální prameny	Přírodní geotermální a studené minerální prameny a řízení a ochrana jejich zdrojů.	Prameny; kohouty; krycí konstrukce; rozvody vody; fontány.
2. Lázeňský prostorový soubor	Pokrokové projektování a prostorové plánování lázeňských měst, které odráží novou městskou typologii, jež nemá žádnou ranější obdobu.	Výrazný územní plán lázeňského města, který mu dodává specifickou formu a funkci (budovy a prostory související s „braním kúry“, jako je například užívání vod, cvičení, zábava a radovánky, parky a zahrady, ubytování a náboženská činnost).
3. Lázeňská architektura	Návrhy a konstrukce budov vytvářených pro léčivé a léčebné účely; návrhy a konstrukce budov vytvářených pro odpočinek, setkávání a komunikaci; ubytování pro lázeňskou klientelu.	Lázeňské prototypy a lázeňské budovy velké rozmanitosti a kvality, jako jsou strojovny čerpadel, pitné síně, koupele a bazény, fontány, nemocnice, zdravotnické místnosti, kolonády, promenády a mosty, kasina, společenské místnosti, čítárny, koncertní sály, hudební pavilony, divadla, opery, galerie a muzea, grandhotely, ubytování, palácový a rozmanitý styl slavných vil.
4. Terapeutická lázeňská krajina	Vyprojektované prostředí pro lázeňská města a správa širší krajiny s cílem vytváření terapeutických stezek, příležitostí	Rekreační parkové stezky; projektované lesní stezky, cesty a silnice; lanové dráhy; stezky na kopce; rozhledny a pozorovatelný; restaurace, kavárny a bary v lázeňské krajině; sportovní

	ke cvičení a odpočinku.	zařízení (golfové hřiště, tenisové kurty, dostihové dráhy); projektované malebné prostředí; vyhlídky.
5. Lázeňská infrastruktura	Raná a technicky vyspělá a výrazně lázeňská podpůrná infrastruktura.	Ředitelství lázní, plnění do lahví a získávání soli, výroba pastilek; železniční stanice, železnice a lanovky; administrativní budovy.
6. Pokračující lázeňská funkce	Režim „brání kúry“ představuje pokračující udržitelnou funkci a pokračující živou tradici.	Tradiční lázeňské prvky, které se dále používají; nové výsledky vývoje, které udržují lázeňskou tradici, ale jsou solidární s potenciálními hodnotami světového dědictví.
7. Internacionalismus, vědecké, umělecké a literární hodnoty, události a kulturní tradice	<p>i) Výsledky v lázeňské vědě a dalších vědeckých, společenských a kulturních oborech;</p> <p>ii) módní místa, která souvisí s díly „vysokého umění“ v hudbě, literatuře a malířství;</p> <p>iii) centra politické moci;</p> <p>iv) náboženská a duchovní tolerance.</p>	<p>i) Místa a specifické budovy, kde došlo k významnému pokroku při rozvoji vědeckých principů balneologie, hydroterapie, krenologie a dalších lékařských diagnostik (a jiným vědeckým, společenským a kulturním činům). Místa, která pomáhala transformovat společnost a která vytvářela přenosné způsoby sdružování;</p> <p>ii) místa, kde vzniklo nebo bylo poprvé předváděno „vysoké umění“;</p> <p>iii) místa důležitých politických událostí nebo místa, kde byla učiněna řada důležitých rozhodnutí;</p> <p>iv) kostely, synagogy, mešity a jiné náboženské stavby v souvislosti s lázeňskou klientelou.</p>

4.g *Nejdůležitější atributy týkající se kritéria ii:*

- aktivní tvorba nových prostor a budov pro zdravotní léčbu; zvlášť těch, které kladou důraz na léčivou a relaxační úlohu kvalitního přírodního prostředí;
- rozvoj vědy: hydrologie, geologie, lékařství, balneologie;
- město se specializovanou formou a funkcí věnovanou léčbě a radovánkám;
- sídlo s přírodním prostředím v rámci specifického urbanistického návrhu;
- město, jehož pověst inspirovala další statky k opakování nově vyvinutých typů budov.

4.h *Nejdůležitější atributy týkající se kritéria iii:*

- rozvoj evropského lázeňství, balneologie a lékařství;
- důkaz celosvětových pokroků v lékařství a vědomé lékařské péče poskytované lázeňskými lékaři, praktickými lékaři a balneology;
- živá tradice založená na porozumění přirozené dynamice země, která se odráží v hydrologii a geologii;
- rozvoj velkých kulturních zařízení jako opery, divadla a kasina a dalších staveb nabízejících možnosti pro setkávání a volný čas nejen mezi léčebnými kúrami, ale také pro ty, kdo přijíždějí do lázní pouze za zábavou nebo společenskými funkcemi;
- založení úspěšných globálních tradic cestování na příjemná místa a vytvoření primárního základu masového cestovního ruchu;
- rozvoj nového typu města, jehož ekonomika není založena na výrobních aktivitách, ale na kulturních, společenských a zábavních, předchůdce moderních míst mezinárodního cestovního ruchu;
- nově vyvinutá koncepce „villeggiature“: kombinace léčebného a společenského chování, např. hazardu, s novými přístupy k přírodě, např. promenádními a

sportovními aktivitami, základ pro následující pokrok v životě a trávení volného času v zeleni.

4.i *Nejdůležitější atributy týkající se kritéria iv:*

- a) výjimečná forma specifických urbanistických sídel soustředěná kolem přírodních minerálních pramenů s formou a funkcí věnovanými zdraví a radovánkám;
- b) vynikající příklady architektonických celků vytvářených pro lázeňské a léčebné provozy, strojovny čerpadel, pitné sítě, kolonády a galerie a také související reprezentativní jednací a shromažďovací místnosti, divadla, hotely a vily, které se nacházejí v záměrně vytvářeném a pečlivě komponovaném a upravovaném zeleném prostředí parků, zahrad a lesních stezek pro vycházky a vyjížďky;
- c) jedinečný vztah s přírodou; „terapeutické krajiny“ lázeňských měst vznikly jako výsledek záměrných ideálů v oblasti projektování a správy.

4.j *Nejdůležitější atributy týkající se kritéria vi:*

- a) lázeňská města jako mezinárodní místa setkávání vůdčích osobností, zejména politiků a monarchů, často vytvářející prostor pro historicky důležitá rozhodnutí nebo smlouvy;
- b) lázeňská města jako centra inovací v oblasti léčby, odrážejících se ve vzhledu provozů a dobových vědeckých dílech;
- c) lázeňská města jako místa inspirace pro slavné skladatele, malíře, sochaře, spisovatele, básníky, módní návrháře, architektky a fotografy, z nichž mnozí vytvořili svá díla během návštěv, často více než jedné;
- d) lázeňská města jako místa mezinárodního postavení představující svědectví o sociálních, politických, vědeckých a kulturních úspěších, které formovaly evropskou společenskou tradici a stimulovaly demokratizaci evropské společnosti a rovnost pohlaví.

4.k *Významný přínos Mariánských Lázní jako lázní k výjimečné světové hodnotě*

Přínos *Mariánských Lázní* vychází z jejich výrazné urbanistické dispozice s velkým přírodním krajinným parkem v lázeňském centru, obklopeném historickými budovami rozšířené lázeňské zóny. Vyvěrá zde 40 minerálních pramenů a dalších 160 kyselk se nachází v okolí. Lázeňská léčba dodnes probíhá v původních lázeňských budovách se zachovanými původními interiéry a vybavením. *Mariánské Lázně* byly tradičním místem setkávání příslušníků královských rodů i aristokracie a místem světové politiky, kde se odehrávala důležitá politická jednání. Byly oblíbené mezi vědci a umělci z celé Evropy a světa.

Integrita: Komponenta *Mariánské Lázně* zahrnuje všechny prameny, budovy, parky a terapeutickou a rekreační lázeňskou krajinu, jež tvoří jedny z nejrozsáhlejších lázní v Evropě (835 hektarů, třetí největší v sérii). Lázeňská čtvrť dokládá výjimečně vysokou úroveň funkční a vizuální integrity z hlediska urbanismu a architektury i všech lázeňských funkcí. Představují „slavné lázně“ se vzhledem z konce vrcholného rozkvětu před druhou světovou válkou. Funkční kontinuita lázeňského průmyslu nikdy nebyla přerušena a lázeňské aktivity se do značné míry odehrávají v historických budovách. Celá komponenta je svědectvím období svého založení a úspěšného rozvoje. Upravené krajinné objekty přírodního charakteru vytvářejí integrální doplněk kompaktního města a obsahují řadu zachovaných lázeňských stezek i vyvěrů minerálních pramenů.

I když došlo k velmi malému celkovému nepříznivému vlivu výstavby, zanedbání stavu konzervace u lázeňského domu Kavkaz představuje aktuální problém, jenž čeká na vyřešení.

Nominovaný statek a rozsáhlé prostředí chrání odpovídající velká nárazníková zóna.

Autenticita: Komponenta *Mariánské Lázně* představuje autentický urbanistický komplex z hlediska vzhledu, který mělo toto lázeňské město na konci období vrcholného rozkvětu před druhou světovou válkou. Lázeňské město, které se nachází v udržovaném parkovém prostředí, si zachovalo autentickou historickou urbanistickou krajinářskou koncepci z doby svého založení. Typické lázeňské budovy s minerálními prameny, lázeňskými hotely, pitnými síněmi minerální vody a kolonádami prochází po dlouhou dobu konzervací, restaurací a renovací pod odborným dohledem. Autenticita exteriérů a rozvržení veřejných ploch a parkového prostředí je vysoká a je po dlouhou dobu intenzivně zkoumána. Během konzervačních zásahů byl kladen důraz na zachování struktur a ornamentace fasádních ploch a střech, včetně architektonických a stavebních detailů. Většina klíčových lázeňských budov si zachovala základní uspořádání, včetně historického a uměleckého vzhledu interiérů. Lokalita a prostředí jsou výjimečně autentické.

Mariánské Lázně vyhovují kritériím ii), iii), iv), vi) a obecným kritériím sériového nadnárodního statku *Slavné lázně Evropy*. Lázeňské město tedy prokazuje vynikající integritu a autenticitu zachování z hlediska urbanismu a architektury i po stránce lázeňských funkcí. Pokud jde o hodnoty, lázeňské město představuje autentický a velmi integrální komplex ve formě, v níž existovalo na konci svého tradičního rozvoje (před druhou světovou válkou). Také architektonický vzhled města vykazuje výjimečnou integritu. Naprosto převažují autentické budovy výjimečné nebo vysoké umělecké hodnoty. Existuje zde všeobecná autenticita exteriérů objektů.

Přínos Mariánských Lázní vychází z jejich výrazného urbanistického plánu s velkým přírodním krajinným parkem v lázeňském centru, obklopeným historickými budovami rozsáhlé lázeňské zóny. Z hlediska přírodních hodnot spočívá přínos Mariánských Lázní v rozvoji balneologie a balneotechnologie. Vyvěrá zde značný počet pramenů (40 pramenů a přes 160 kyselek v okolí). Mariánské Lázně jsou místem, které se výjimečným způsobem zapsalo do historie lázeňství. Byly zde postaveny specializované budovy, které se staly příkladem pro jiné evropské lázně a lázeňská léčba stále probíhá v původních lázeňských domech se zachovanými původními interiéry i vybavením.

Okolní prostor byl přeměněn v rozsáhlou terapeutickou krajinu se sítí stezek pro vycházky, která sloužila k terénní léčbě podle dr. Oertela. Žádné důležité evropské lázeňské město si nedokázalo získat respekt, slávu a čest v tak krátké době. Mariánské Lázně bývaly tradičním místem setkávání královských rodů a šlechty i místem světové politiky, kde probíhala důležitá politická jednání, a také oblíbeným místem vědců a umělců z celé Evropy a světa, pro jejichž dílo se toto město stalo zdrojem inspirace.

Kolonáda Křížového pramene

4.1 *Další místní kulturní a přírodní hodnoty*

Mezinárodní uznání Mariánských Lázní, zdůrazněné přívlastkem „světové lázně“, je založeno na přírodních minerálních zdrojích, jež byly doporučovány řadou světoznámých lékařů (Johann Josef Nehr, Gottlob Carl Springfield, Friedrich August Struve, Enoch Heinrich Kisch a další). Malebné prostředí, poklid a poetická lokalita přilákaly velké množství významných politických a kulturních velikanů. Tito hosté se sem rádi vraceli nejen kvůli odpočinku, ale také pro inspiraci. Johann Wolfgang Goethe navštívil Mariánské Lázně poprvé v roce 1820. Vrátil se ještě dvakrát a prožil zde svůj největší milostný román s mladou baronkou Ulrike von Levetzow. Přítomnost Goetha v Mariánských Lázních pozitivně ovlivnila jejich oblibu.

V roce 1821 byl v Mariánských Lázních založen Lázeňský orchestr, což z něj činí jeden z nejstarších symfonických orchestrů v České republice.

Jedním z nejvýznamnějších hostů 19. století byl Richard Wagner, který si vedl deník o svém zdejším pobytu, a dokonce diktoval z Mariánských Lázní poznámky ke své autobiografii, později vydané jako „Můj život“. Jeho opery *Das Liebesverbot* (Zakázaná láska), *Tannhäuser*, *Die Meistersinger von Nürnberg* (Mistři pěvci norimberští) a *Lohengrin* souvisejí se skladatelovými pobyty v Mariánských Lázních.

K dalším významným hostům patřili: Johann Strauss, Gustav Mahler, Friedrich Nietzsche, Franz Kafka, Joseph R. Kipling, Mark Twain, Thomas Alva Edison, Pierre de Coubertin, Maxim Gorkij, Stěpan Petrovič Ščipačov, Marietta Sergejevna Šaginjan a další).

Už od počátku se Mariánské Lázně staly scénou mezinárodních politických setkání. Pobyt členů královských rodů, státníků a politiků byly spojeny s významnými politickými jednáními nebo událostmi a přímo se odrážely ve vzhledu města. Britský král Eduard VII navštívil lázně devětkrát, bulharský princ a car Ferdinand I. více než čtyřicetkrát. Mariánské lázně navštívili císař František Josef I., ruský car Mikuláš II., řecký král Jiří I., kancléř Clemens Wenzel Lothar

von Metternich, Muzaffaruddín Šáh, francouzský ministr George Clemenceau, lord Neville Chamberlain další významné osobnosti.

V Mariánských Lázních se jednalo o osudech Evropy, Afriky a Asie. V září 1899 se v Mariánských Lázních rozhodovalo o událostech předcházejících druhé búrské válce v Jižní Africe. V roce 1903 se v Mariánských Lázních sešel král Eduard s řeckým králem Jiřím I. 19. srpna 1905 krále navštívil princ Mirko Dmitri Petrovič-Njegoš z Černé Hory a na konci srpna navštívil krále v lázních princ Ferdinand Bulharský; král přijel do Mariánských Lázní znovu v srpnu následujícího roku (1906).

Další významnou osobností, která navštívila krále v Mariánských Lázních, byl předseda Panské sněmovny kníže Alfred August Windischgrätz. Roku 1907 se britský monarcha sešel s francouzským ministrem Georgem Clemenceauem a s ruským ministrem zahraničí Alexandrem Petrovičem Izvolským, aby projednali vstup na Balkán kvůli nepokojům v Osmanské říši a krizi v Maroku. Za králem Eduardem přijel z Karlových Varů dokonce i velkovévoda Michael. Dne 5. září 1907 navštívil krále Eduarda v Mariánských Lázních znovu ruský ministr zahraničí Alexandr Petrovič Izvolskij, aby mu nastínil britsko-ruskou dohodu vymezující sféry politického a hospodářského vlivu v Persii a Afghánistánu. Během své poslední návštěvy v Mariánských Lázních roku 1909 se král Eduard VII sešel s Georgem Clemenceauem a Alexandrem Petrovičem Izvolským, aby projednali turecko-řecké otázky a problematiku Dardanel, Bosporu a Bosny a Hercegoviny.

Lázeňské provozy byly prioritou a byly vždy pečlivě sledovány a chráněny. Mezinárodní věhlas mariánskolázeňských přírodních minerálních zdrojů je převážně důsledkem doporučení řady světoznámých lázeňských lékařů, jako byli Johann Josef Nehr, Gottlob Carl Springsfield, Karl Josef Heidler, Fidelis Scheu, Adalbert Eduard Danzer, Josef Adam Frankl, Leopold Herzig, Josef Abel, Franz Johan Opitz, Anton Friedrich Schneider, Samuel Benedikt Lucca a Emil Kratzmann. Kromě lázeňských lékařů do lázní přijížděli také světově vyhlášení lékaři, k nimž patřili Ambrosius Reuss, Friedrich August Struve, Jöns Jakob Berzelius, Enoch Heinrich Kisch, Adolf Ott a Isidor Kopernicki.

V Mariánských Lázních je několik budov a míst, jež jasně dokládají význam tohoto lázeňského města jako místa pobytu a práce prominentních panovníků, politiků a umělců: v Kursaal se konal roku 1937 třetí Světový židovský kongres.

Dům U Zlatého hroznu připomíná pobyt Johanna Wolfganga Goetha roku 1823. Do dnešního dne jsou Goethovy pokoje zachovány s původním vybavením z doby básníkovy zdejšího pobytu. Dnes se v tomto domě nachází Městské muzeum.

Klebelsbergův palác (nyní Lázeňský dům Kavkaz) byl místem, kde Goethe rád pobýval ve společnosti madam Amélie Theodory von Levetzow a její překrásné dcery Ulrike. V letech 1899 až 1909 se zde osmkrát během svých pobytů v lázních ubytoval britský král Eduard VII. „*Procestoval jsem celou Indii, Ceylon, všechna lázeňská města Evropy, ale nikde na světě mě nechytila u srdce poezie nádherné přírody tak jako zde v Mariánských Lázních,*“ napsal král Eduard o Mariánských Lázních.

Roku 1903 pobýval v Klebelsbergově paláci řecký král Jiří I. V hotelu Casino (nyní Falkensteiner Grand Hotel MedSpa Marienbad) byl v letech 1890–91 ubytován Johann Strauss a v letech 1893–94 Alfred Nobel. Od roku 1952 do roku 1990 zde sídlil Výzkumný ústav balneologický.

V monumentálním hotelu Esplanade byl roku 1911 ubytován slavný americký vynálezce Thomas Alva Edison. Pobývali zde různí princové a bankéři, například roku 1911 indický princ a roku 1913 indický maharádža s rodinou. Hotel Monty navštívil roku 1900 perský král Muzaffaruddín Šáh.

Vila Lil byla roku 1904 svědkem pobytu císaře Františka Josefa I. Ve vile Turba pobýval v roce 1913 rakouský neurolog a zakladatel psychoanalýzy Sigmund Freud. Otevření evangelického

kostela v roce 1857 se účastnil pruský král Bedřich Vilém IV. Roku 1924 kostel navštívil Albert Schweitzer, alsaský teolog, varhaník, spisovatel, humanista, filozof a lékař, který zde odehrál varhanní koncert. Golfové hřiště slavnostně otevřel britský král Eduard VII. roku 1905.

O mezinárodním prostředí v Mariánských Lázních svědčí také kostely různých náboženství a vyznání (katolický, protestantský, anglikánský, pravoslavný a židovský). Autentická tradice světoznámého mezinárodního věhlasu je výsledkem komplexního charakteru lázeňského města jako místa mezinárodní komunikace a *evropanství*. V Mariánských Lázních dodnes vládne čilý a bohatý kulturní život.

Král Eduard VII a císař František Josef

Pokračující lázeňská tradice

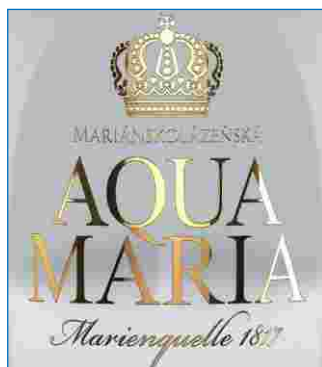
Mariánské Lázně stále patří k nejvýznamnějším zástupcům evropské balneoterapie, která až

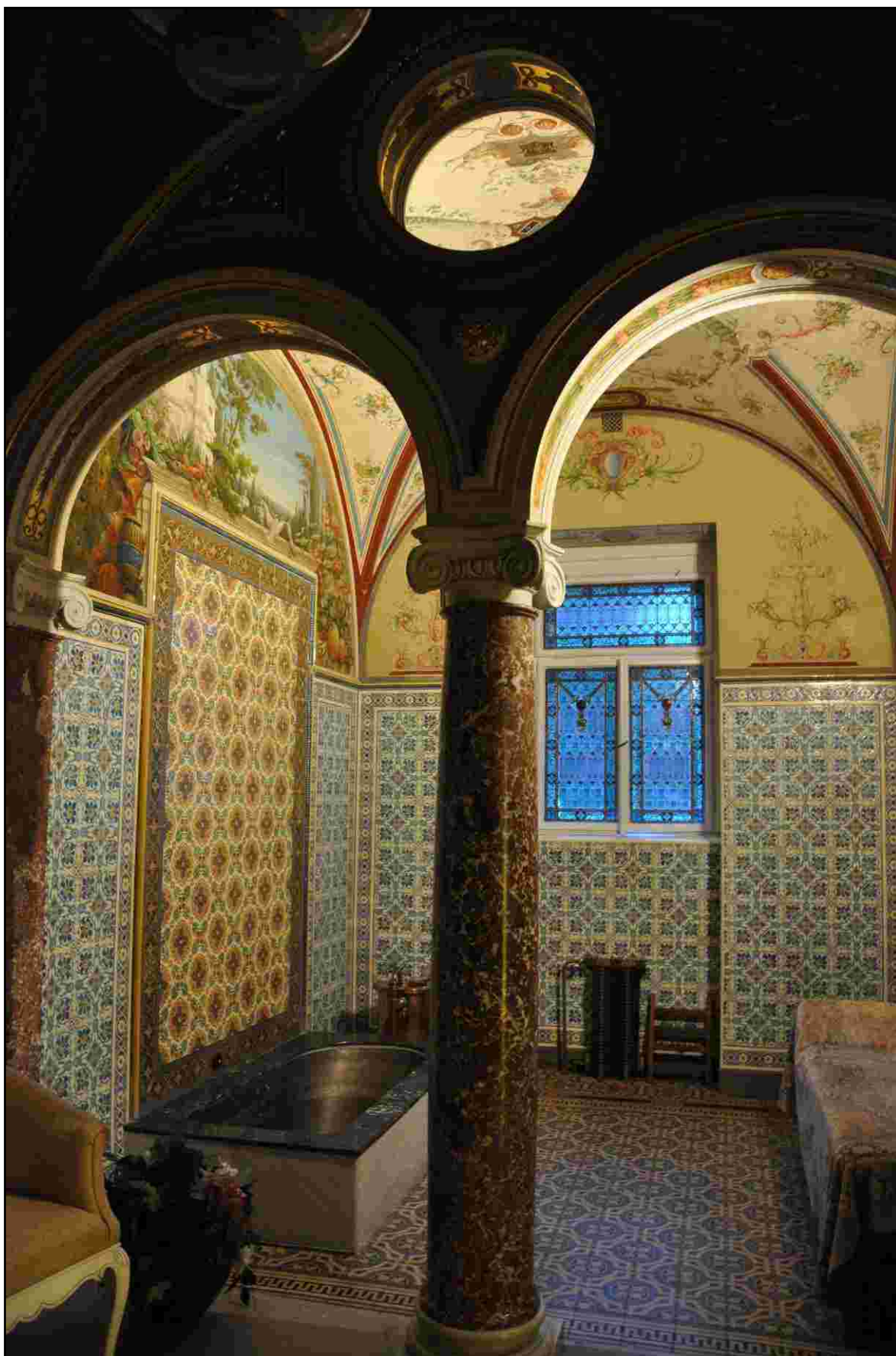
dodnes kombinuje účinnou léčbu využívající přírodní minerální zdroje a tělesné cvičení v dobře zachované lázeňské terapeutické a rekreační krajině s rekreačními aktivitami. Lázeňská léčba probíhá většinou v původních historických lázeňských budovách a provozech.

Odvětví cestovního ruchu je kombinací lázní, wellness a turismu. Lázeňští hosté v Mariánských Lázních absolvují tradičně tři týdny léčby, zatímco wellness a turistické pobyty jsou kratší. Soukromá akciová společnost *Léčebné lázně Mariánské Lázně a. s.*, člen společnosti Ensana Health Spa Hotels, vlastní lázeňské rezorty v České republice, na Slovensku, v Maďarsku a Rumunsku. Lázeňští hosté a návštěvníci si mohou vybírat z široké nabídky kulturních akcí, které se konají po celý rok. Hlavní akcí lázeňské sezony je Svěcení pramenů (zahájení lázeňské sezony), které se koná počátkem května. Tradičně začíná druhý víkend v květnu a zahrnuje bohatý kulturní program. Hlavní součástí oslav je mše svatá a slavnostní akt žehnání pramenům.

Nejdůležitější komodita

Nejstarší a nejdůležitější komoditou Mariánských Lázní je minerální voda. V rekonstruované stáčírně společnosti **Bohemia Healing Marienbad Waters** se stáčí přírodní minerální voda Aqua Maria, Rudolfův pramen a Ferdinandův pramen. Obsahují velké množství hořčíku a oxidu uhličitého. **Lázeňské oplatky Kolonáda** patří k nejznámějším místním tradičním cukrovinkám. Dále se zde vyrábí speciální kosmetické přípravky **MarienQ** a **Original Maria's Peat**, které ulevují od akutní bolesti a regenerují pohybový systém.

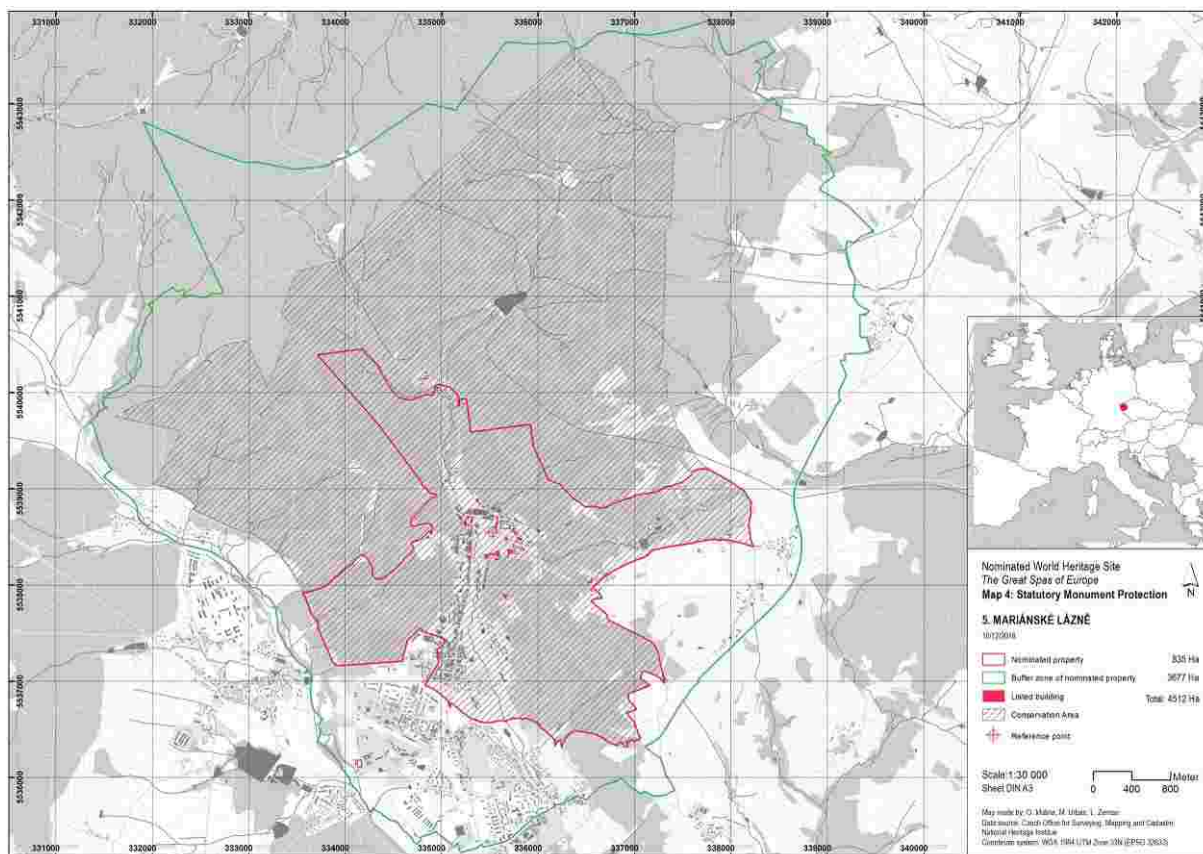

Mariánské Lázně, hotel *Nové lázně*, *Královská kabina*

5. kapitola: Ochrana a právní prostředky komponenty Mariánské Lázně

5.a Ochrana hranic lázeňské komponenty

Rámec pro právní ochranu komponent nominovaného sériového statku je tvořen, na nadnárodní i národní úrovni, mezinárodními úmluvami. Pravidla ratifikovaných mezinárodních úmluv jsou ve všech státech zohledněna ve vnitrostátní legislativě, která tvoří základ ochrany historických památek v jednotlivých zemích. I když se legislativní ustanovení v oblasti ochrany nominovaného sériového statku v jednotlivých zemích liší kvůli nadnárodnímu charakteru, společně je jejich účinek stejný: ve všech případech vnitrostátní právní předpisy garantují dostatečnou ochranu komponent statku a vhodných **nárazníkových zón**.

Mapa 4: statutární památková ochrana (*GSE Atlas IV: mapa statku a tematické mapy*, s. 46, 2019)

Seznam mezinárodních úmluv a doporučení schválených státy

	Právní prostředek	Ratifikovaný/podepsaný
Úmluvy	Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví – Úmluva o světovém dědictví (Paříž 1972)	Československo 1991, Česká republika přistoupila jako právní nástupce roku 1993
	Úmluva UNESCO na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu, s předpisy pro provádění úmluvy, (Haag 1954) a Protokol I (1954)	Československo 1958, Česká republika (přistoupení) 1993
	Protokol II Úmluvy na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu (Haag 1999)	Česká republika 2007
	Úmluva UNESCO o opatřeních k zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků (Paříž 1970)	Československo 1979, Česká republika 1993; (přistoupení)
	Úmluva o ochraně evropského architektonického dědictví (Granadská úmluva 1985, revidována 2003)	Česká republika 2000
	Evropská úmluva o ochraně archeologického dědictví	Česká republika 2000

	(Valletta 1992)	
	Evropská úmluva o krajině (Firence 2000).	Česká republika 2004
	Úmluva o ochraně nehmotného kulturního dědictví (Paříž 2003)	Česká republika 2009
	Doporučení o ochraně kulturních statků ohrožených veřejnými nebo soukromými pracemi (UNESCO 1968)	
Doporučení	Doporučení o státní ochraně kulturního a přírodního dědictví (UNESCO 1972)	
	Doporučení o ochraně historických souborů a jejich roli v současném životě (UNESCO 1976)	
	Doporučení o historické městské krajině (UNESCO 2011)	

Komponenty české části nominovaného statku a jejich nárazníkové zóny mají vícečetnou ochranu, která je definována v národních právních předpisech týkajících se státní památkové péče, ochrany přírody a krajiny a dalších ustanoveních.

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči (zákon o ochraně kulturního dědictví)

Ochrana, obnova a zachování rozsáhlého fondu kulturních památek a zapsaných území jsou v České republice deklarovány především zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči (zákon o ochraně kulturního dědictví), a vytvořenou strukturou orgánů pro památkovou péči. Zákon se provádí prováděcí vyhláškou č. 66/1988 Sb., upravenou vyhláškou č. 139/1999 Sb. Ministerstva kultury a vyhláškou č. 538/202 Sb.

Dále od 1. ledna 2018 požívají Mariánské Lázně několika vrstev ochrany podle národních právních předpisů o státní památkové péči, o ochraně přírody a krajiny a dalších právních předpisů. Nařízením vlády České republiky č. 430/2017 Sb. ze dne 6. prosince 2017 byla ochranná zóna rozšířena na přilehlou lázeňskou krajinu a vyhlášena městskou památkovou zónou.

5.b Ochrana nárazníkové zóny

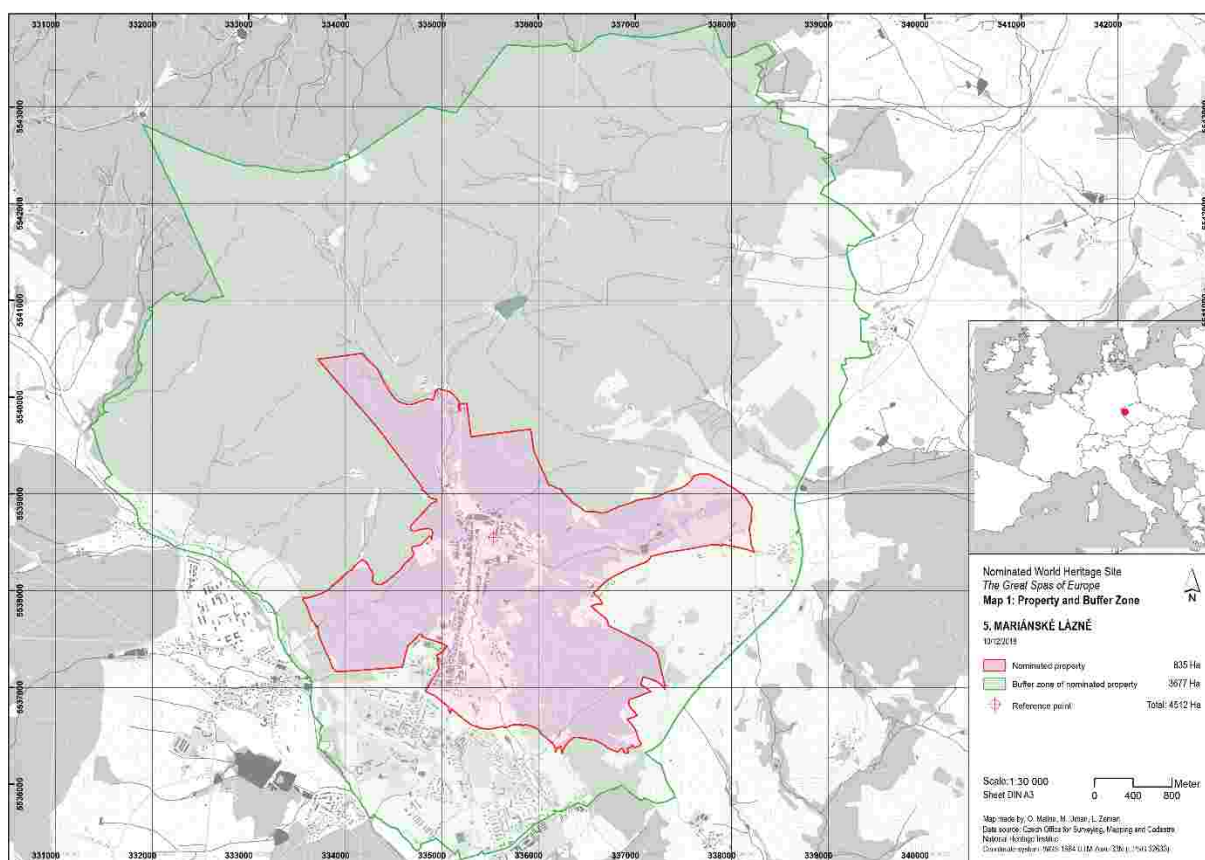
Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Území statku je chráněno také z hlediska ochrany přírody, která se v České republice řídí zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, a příslušnými prováděcími vyhláškami. Po přistoupení České republiky k Evropské unii dne 1. května 2004 byly základní právní předpisy EU pro tuto oblast přeneseny do zákonů o ochraně přírody a krajiny a na jejich základě byly vyhlášeny ptačí území (zvláště chráněné oblasti – SPA) a evropsky významné lokality (zvláštní oblasti ochrany – SAC), jež společně tvoří systém chráněných území Natura 2000.

Lázeňské území v Mariánských Lázních i navazující terapeutická krajina požívají ochrany z hlediska ochrany přírody a krajiny v rámci chráněné krajinné oblasti Slavkovský les (CHKO SL), vyhlášené 3. května 1974. Charakteristická pro tuto oblast je řada přírodních vývěřů minerálních pramenů a geologické jevy (vývěry plynu – mofety). Obecné základní principy ochrany CHKO uvádějí ustanovení odstavců 25, 26 a 27 zákona č. 114/1992 Sb. Správa tohoto území sídlí přímo v Mariánských Lázních.

Mapa vnějšího a vnitřního lázeňského území ochrany vod Mariánské Lázně – od 50. let 20. století

Mapa 1: statek a nárazníková zóna (GSE atlas IV: mapa statku a tematické mapy, s. 43, 2019)

5.c Cíle ochrany prostředí, viditelných oblastí a panoramat

Česká republika má sofistikovaný program územního plánování, který chrání a rozvíjí přírodní, kulturní a civilizační hodnoty regionu, včetně městského, architektonického a archeologického dědictví. Mezi nástroje územního plánování patří zejména územně plánovací podklady a územně plánovací dokumentace. Plánovací dokumenty jsou mimo jiné analytické dokumenty, které vyšetřují a hodnotí stav a rozvoj regionu, regionální studie, které dokládají možnosti a podmínky změn ve využití regionu nebo jeho uspořádání, včetně umístění staveb. Plán řeší základní koncepci rozvoje urbanistického území a ochranu jeho hodnot, koncepci prostorového uspořádání a stanoví podmínky využití definovaných území a koridorů. Regionální plán může, u definovaných území a koridorů, stanovit inspekci změn jejich využití pomocí regionální studie nebo plánu kontrol jako podmínku pro rozhodování v rámci regionu. V případech, kdy to není možné, může plán pozastavit výstavbu na těchto územích a koridorech, dokud nebude získána regionální studie nebo plán kontrol.

Program regenerace městských památkových zón / rezervace v Mariánských Lázních (Ing. arch. Luděk Vystyd 1997)

Program regenerace městské památkové zóny Mariánské Lázně sestavil Ing. arch. Luděk Vystyd v roce 1997. Tvoří rozsáhlý základ, který stanoví pravidla regulace pro území městské památkové zóny Mariánské Lázně. Program tvoří dvě části. První část se zabývá podrobnou analýzou všech objektů městské památkové zóny, včetně podrobné fotografické dokumentace. Druhá část programu se zabývá hodnocením budov, které jsou podle jejich společných charakteristik zařazeny do takzvaných bloků. Bloky představují logické městské skupiny budov se stejnou urbanistickou strukturou. Výsledkem je stanovení pravidel regulace pro každý blok.

Koncepce regenerace městské památkové zóny v letech 2004–2010

V roce 2004 provedl Ing. Pavel Graca aktualizaci programu regenerace městské památkové zóny Mariánské Lázně. Jde o rozvahu popisující plusy a minusy (silné a slabé stránky) v rámci území, na jejímž základě se stanoví zájmové priority regenerace městské památkové zóny a podobné cíle. Výsledkem jsou návrhy řešení pro konkrétní lokalitu, které slouží jako zdroj pro další proces regenerace.

Zásady územního rozvoje Karlovarského kraje 2010, aktualizovány 2012

(Ateliér T-plan, s. r. o., RNDr. Libor Krajíček, Ing. arch. Karel Beránek, CSc., a kol., Na Šachtě 497/9, 170 00 Praha 7, Holešovice).

Zásady územního rozvoje Karlovarského kraje plně respektují rozsah chráněných území lázeňských ploch. Stanovení chráněných území mezinárodního významu deklaruje, kde jsou ve sféře lázeňství a souvisejících služeb optimální podmínky (za současného dodržování zásad obecné ochrany životního prostředí, přírody a krajiny a respektování kulturních a civilizačních hodnot kraje) a kde je nutné vypracovat a důrazněji podporovat dlouhodobou územní stabilizaci těchto činností.

Další nástroje a koncepce péče o komponenty

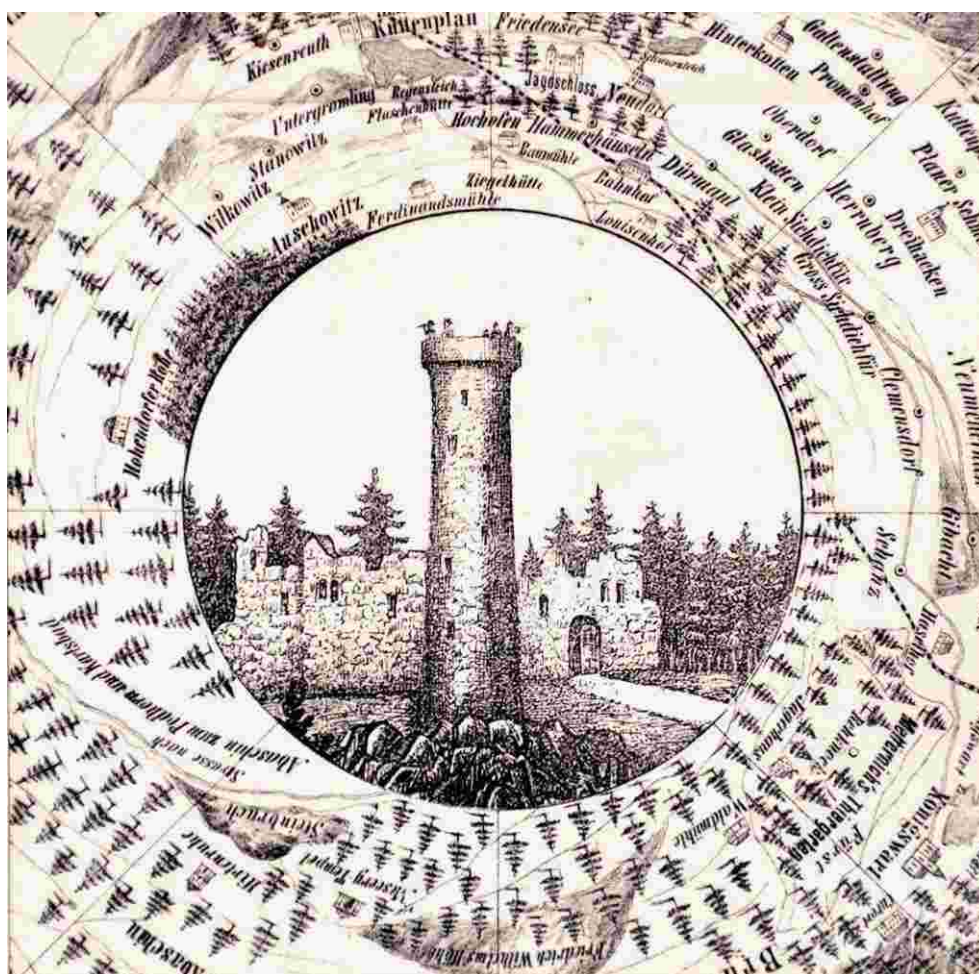
Koncepce památkové péče Karlovarského kraje

Koncepce kultury Karlovarského kraje pro období let 2013–2020

Koncepce cestovního ruchu Karlovarského kraje

Výhledy na důležité budovy a dominanty Mariánských Lázní, 1860

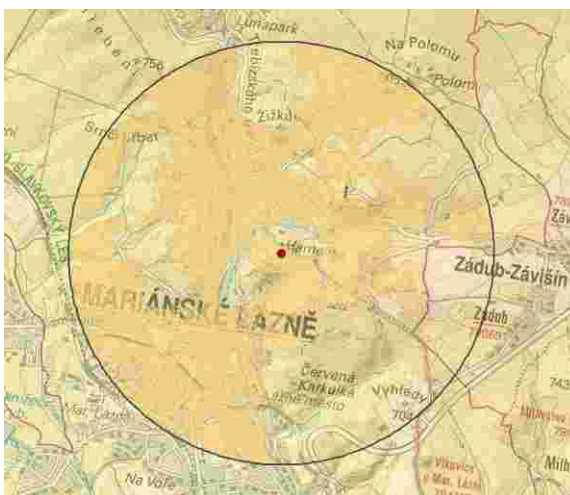

Mariánské Lázně, mapa kruhového pohledu z rozhledny Hamelika, kolem roku 1880

5.d Vizuální spojnice, panoramata a viditelné oblasti (CUZK.CZ)

Mečeryho vyhlídka

Rozhledna Hamelika

Vyhlídka Karola

Vyhlídka Karlův kříž

Pohled na lázeňské město z Mečeryho vyhlídky

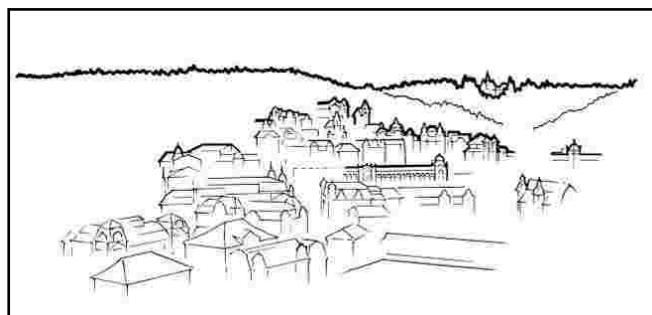

Mariánské Lázně, letecký pohled na město od jihu v roce 1930

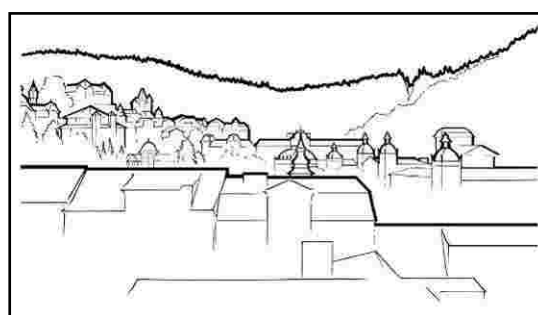

Mariánské Lázně, letecký pohled na město od jihu v roce 2015

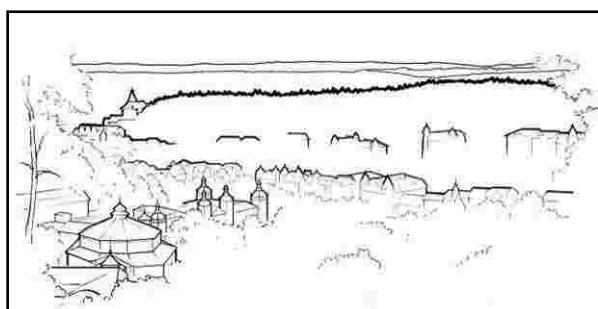
5.e Panorama ikonických pohledů na Mariánské Lázně

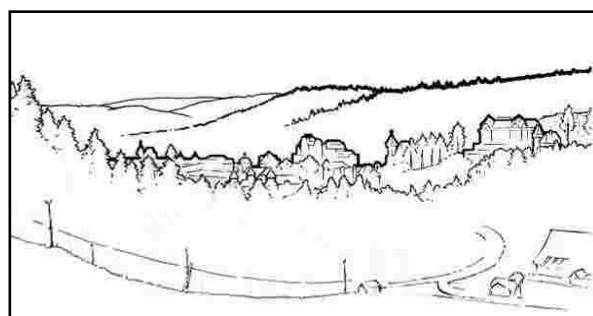
Panorama města při pohledu z vyhlídky Karola

Panorama města při pohledu z Ruské ulice

Panorama města z Mecseryho vyhlídky

Panorama města z Edwardovy cesty

Panorama města z rozhledny Hamelika

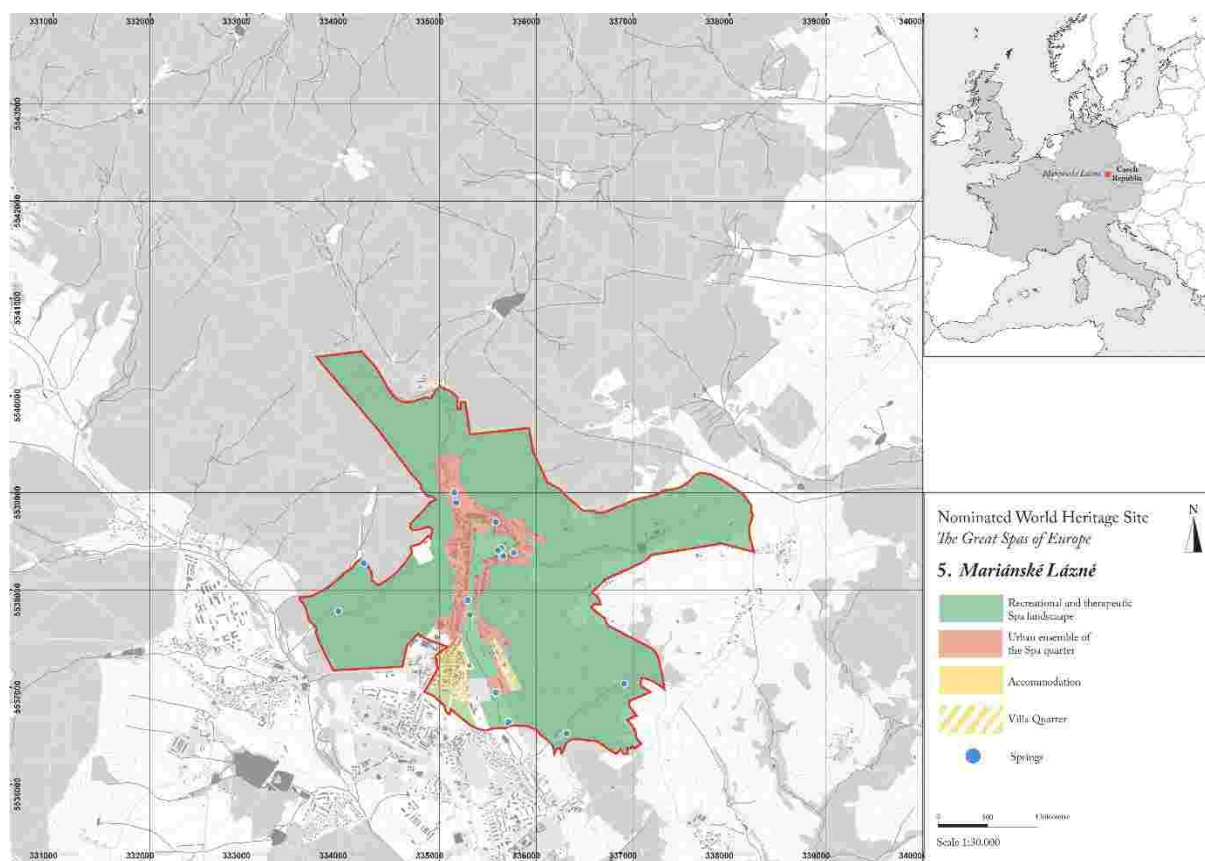
Panorama města z Malého Švýcarska (nad hotelem Esplanade)

5.f Ochrana lázeňské komponenty

Ochrana hmotného historického dědictví má v České republice dlouhou tradici a národní předpisy a zásady jejich implementace jsou koordinovány s mezinárodními dokumenty. Implementace právních ustanovení definujících ochranu a zachování kulturních statků se provádí na různých úrovních, od centrálních po regionální a místní orgány.

Uplatňování zákona o státní památkové péči při ochraně území

Na celém území komponenty se v plném rozsahu uplatňují ustanovení zákona o státní památkové péči. Týkají se statků, které byly prohlášeny národními kulturními památkami nebo kulturními památkami, i dalších nemovitostí. Ustanovení zákona obsahují soubor práv a povinností vlastníků kulturních památek, vlastníků nemovitostí, které se nacházejí na památkově chráněných územích, správních orgánů, včetně např. stavebních úřadů a profesionálních organizací pro památkovou péči. Ustanovení dále upřesňují práva a povinnosti obcí a dalších fyzických a právních subjektů a organizační struktury výkonu státní správy. Zákon rovněž obsahuje sankční ustanovení v případě nedodržení nebo porušení jednotlivých povinností a ustanovení zákona.

Mapa 7: funkční zóny (*GSE atlas IV: mapa statku a tematické mapy*, s. 48, 2019)

Podle zákona o památkové péči se odpovědnost za stav nemovitého kulturního dědictví dělí mezi vlastníky statku a orgány státní správy, jež vydávají závazná stanoviska k obnově kulturních památek a stavebním úpravám nemovitostí, které se nacházejí na historicky chráněných územích, jež jsou pro jejich vlastníky závazná. Kromě toho, je-li to vyžadováno, mohou přímo nařídit vlastníkům kulturních památek, aby prováděli opatření na jejich ochranu.

5.g *Národní a regionální legislativa, systém územního plánování*

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)

Péče týkající se částí území s komplexem historických budov a urbanistických vztahů mezi nimi byla upravena stavebním zákonem a příslušnými prováděcími vyhláškami. Tento zákon zejména reguluje povolování staveb a jejich úprav, krajinářství a zařízení, využívání a odstraňování staveb, dohled a zvláštní pravomoci stavebních úřadů. Plnění cílů územního plánování je spojeno s kompetencemi orgánu památkové péče, který se přímo účastní projednávání územního plánu a nadřazené plánovací dokumentace (viz níže). Na území komponenty jsou rovněž uplatňovány další právní předpisy a koncepce národního a nadregionálního charakteru, programy a strategické materiály, které stanoví priority a směry rozvoje města a jeho územního obvodu.

Územní plánování města Mariánské Lázně

(atelier UNIART Mariánské Lázně, 2003)

Platný urbanistický plán schválený zastupitelstvem města Mariánské Lázně 8. dubna 2003, vyhláška č. 64/03, definuje a vytváří podmínky pro několik významných projektů v rámci ochrany a regenerace městské památkové zóny. Plán uvádí, že pro lázeňské odvětví nejsou zapotřebí nové kapacity, rozvoj se zaměřuje na zvyšování standardu ubytování a podpůrných služeb. Zahrnuje a respektuje hranici vnitřní lázeňské zóny. Vyhláška stanoví základní principy uspořádání území a limity jeho využívání, určuje budovy prospěšné pro veřejnost, populace volně žijících druhů a ekologické koridory územního systému ekologické stability. Z tohoto hlediska se věnuje větší pozornost stávajícím chráněným územím v blízkosti Mariánských Lázní.

Strategický plán rozvoje města Mariánské Lázně 2016–2031

(Berman Group LLC, Semín 107, 535 01 Přelouč)

Strategický plán města Mariánské Lázně je jedním ze základních rozvojových dokumentů, protože plánuje rozvoj města v dlouhodobějším horizontu 15 let a v souladu s principy trvale udržitelného rozvoje. Specifikuje celkovou vizi rozvoje města, prioritní oblasti a strategické cíle v těchto oblastech, priority a usnesení pro jejich naplnění a metodu hodnocení plnění strategie pomocí měřitelných ukazatelů. Významnou tematickou oblastí je *cestovní ruch a lázeňství*. Návrhová část strategického plánu obsahuje strategické cíle, priority a usnesení pro rozvoj města do roku 2031. Operativní opatření navazují na strategický plán, který obsahuje projektové listy pro jednotlivá opatření. Tyto dokumenty budou průběžně aktualizovány. Strategický plán schválilo zastupitelstvo dne 13. 12. 2017 usnesením č. ZM/414/16.

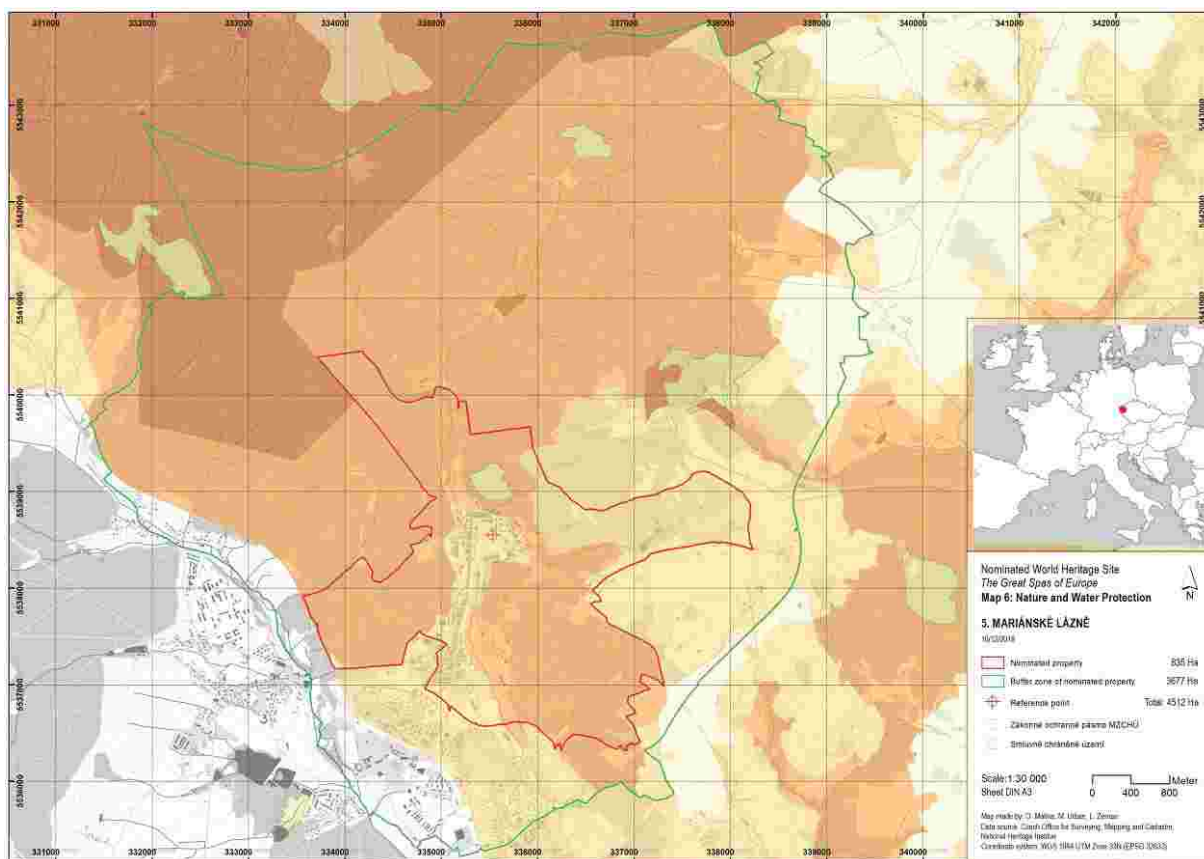
Koncepce rozvoje Mariánských Lázní

(Berman Group LLC, Semín 107, 535 01 Přelouč)

Kompletní materiál nazvaný Koncepce rozvoje města byl v srpnu 1998 připraven a zpracován Skupinou pro rozvoj Mariánských Lázní za asistence Rozvojového fondu Mar. Lázně, s. r. o., a firmy Berman Group, Inc. Tento materiál obsahuje strategický plán pro všestranný rozvoj lokality, kde soustředěné informace, záměry a pokyny pro realizaci cílů jsou živými a neustále se vyvíjejícími prvky. Dokument se stal také jedním z výchozích podkladů při práci na tvorbě nového územního plánu města.

5.h *Místní ochrana a statuty*

Zákon č. 164/2001 Sb., o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech a o změně některých souvisejících zákonů (lázeňský zákon)

Mapa 6: ochrana přírody a vod (*GSE atlas IV: mapa statku a tematické mapy*, s. 47, 2019)

Kromě ochrany památek se na území komponenty vztahuje ochrana podle lázeňského zákona č. 164/2001 Sb. (viz kapitola 5.c.2). Na ochranu přírodních zdrojů a jejich okolí před možnými nebezpečími byly zřízeny ochranné zóny I. a II. stupně. Ochrana přírodních léčivých zdrojů a lázní je v gesci Ministerstva zdravotnictví, které pro tento účel zřídilo specializovaný odbor, *Český inspektorát lázní*, což velmi dobře doplňuje zájmy státní památkové péče. Lázeňský zákon definuje podmínky pro vyhledávání, ochranu, využívání a další rozvoj přírodních léčivých zdrojů, zdrojů přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázní a lázeňských míst. Zákon také garantuje, že dohled nad využíváním a ochranou zdrojů bude provádět pouze balneotechnik, který je držitelem osvědčení o odborné způsobilosti vydaného podle tohoto zákona.

Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 423/2001 Sb., kterou se stanoví způsob a rozsah hodnocení přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod a další podrobnosti jejich využívání, požadavky na životní prostředí a vybavení přírodních léčebných lázní a náležitosti odborného posudku o využitelnosti přírodních léčivých zdrojů a klimatických podmínek k léčebným účelům, přírodní minerální vody k výrobě přírodních minerálních vod a o stavu životního prostředí přírodních léčebných lázní (vyhláška o zdrojích a lázních).

Vyhláška specifikuje podmínky pro vyhledávání, ochranu, využívání a další rozvoj přírodních léčivých zdrojů, zdrojů přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázní a lázeňských míst. Podle § 8 musí území do vzdálenosti 4 až 8 km kolem přírodních léčebných lázní (lázeňská krajina) poskytovat podmínky pro terénní léčbu, případně jinou řízenou fyzickou zátěž. Podle § 11 jsou vedle zdravotnických zařízení součástí přírodních léčebných lázní poskytujících lázeňskou péči zejména zařízení sloužící k léčebnému využití přírodních léčivých zdrojů, zařízení sloužící pro ubytování a stravování a zařízení pro využívání volného času.

Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 208/2005 Sb., o stanovení ochranného pásma I. stupně přírodního léčivého zdroje minerální vody jímané vrtem HV-40 v Mariánských Lázních

Vyhláška specifikuje podmínky pro vyhledávání, ochranu, využívání a další rozvoj přírodních léčivých zdrojů, zdrojů přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázní a lázeňských míst.

Čl. 1) Ochranné pásmo I. stupně je území vymezené kruhem o průměru 50 m kolem každého vodního přírodního léčivého zdroje v širším vývěru Mariánské Lázně.

Čl. 2) Všechny činnosti, které by mohly narušit nebo jinak negativně ovlivnit zásoby, fyzikální vlastnosti, chemické složení nebo hygienickou bezpečnost přírodního léčivého zdroje v ochranném pásmu I. stupně, jsou zakázány.

Čl. 3) Ochranné pásmo II. stupně tvoří užší území vývěru v Mariánských Lázních, to znamená území s výskytem vodních přírodních léčivých zdrojů na zastavěném území.

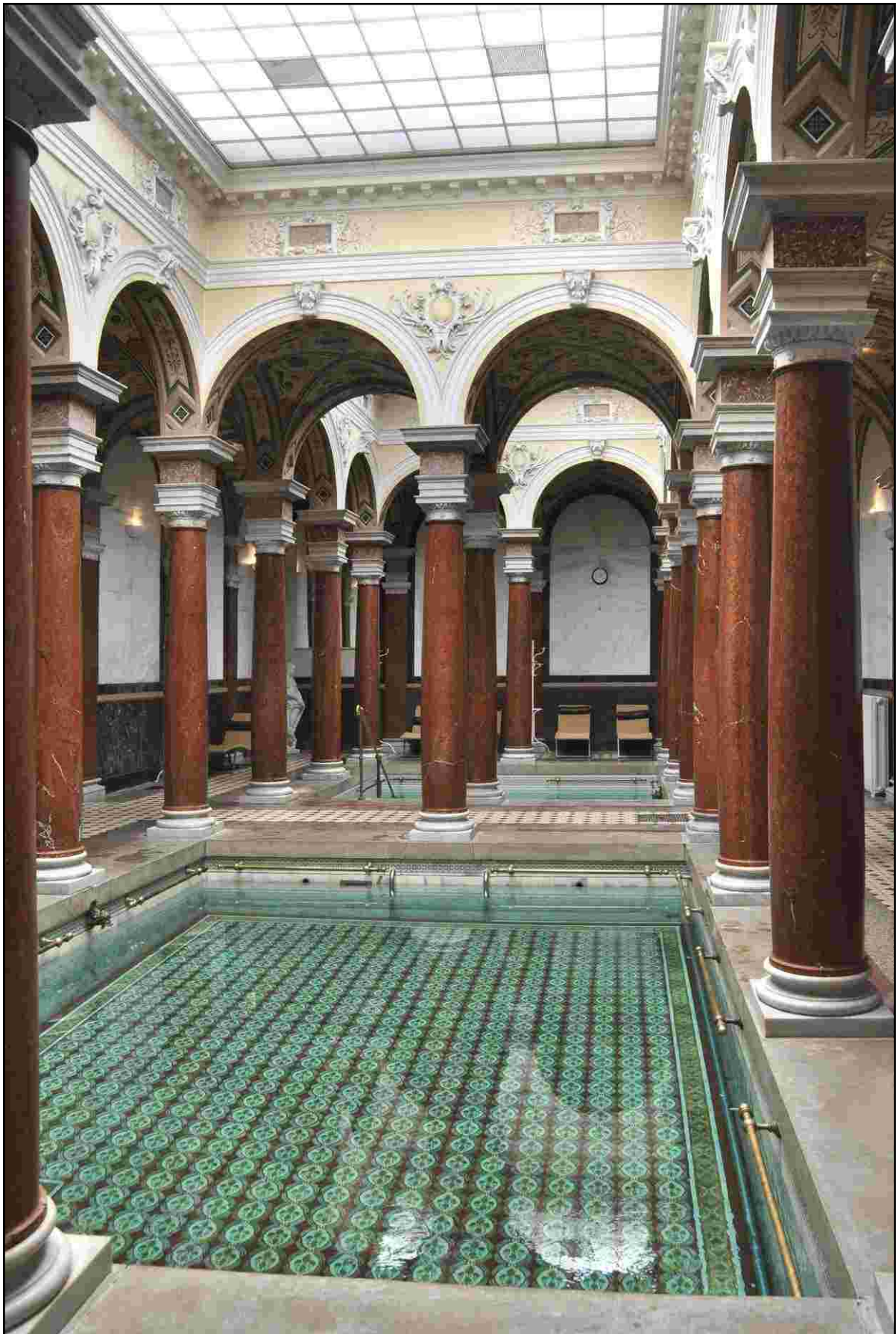
Čl. 4) Práce uvedené v § 18 odst. 2 vyhlášky č. 151/1956 Sb. a práce uvedené v § 11 odst. 1, § 18 odst. 1 a § 20 odst. 2 směrnice o provádění vrtných prací, prací podléhajících báňskému zákonu a jiných zemních prací v oblastech přírodních léčivých zdrojů jsou povoleny pouze po předchozím souhlasu inspektorátu; bez tohoto souhlasu lze provádět pouze ty práce, které jsou povoleny touto směrnicí.

Nariženi vlády č. 43/1955 Sb., o stanovení lázeňského území Mariánské Lázně

Statut lázeňské lokality Mariánské Lázně, který poskytoval lázním zvláštní ochranu, byl schválen československou vládou v roce 1955 podle § 10 odst. 1 zákona č. 43/1955 Sb., o československých lázních a vřídlech. Stejným způsobem, jakým je tomu u jiných lázeňských lokalit, bylo v Mariánských Lázních vymezeno vnitřní a vnější chráněné území. Město Mariánské Lázně rovněž iniciovalo povýšení statutu lázní.

Mariánské Lázně, Nové lázně

Mariánské Lázně, Nové lázně, Římské koupele

6. kapitola: Řízení komponenty Mariánské Lázně

6.a Orgány a postup

V každé ze tří českých komponent sériového statku a během přípravy nominační dokumentace byl sestaven jeden tým, který se aktivně věnoval přípravě Management Plánu. Tento tým tvoří zástupci místních orgánů (městských, regionálních) jednotlivých komponent, zástupci odborné organizace památkové péče (Národní památkový ústav) a ochrany přírodních minerálních zdrojů.

Pokud bude nominace úspěšná, bude na národní úrovni zřízena Rada světového dědictví, která bude v této práci pokračovat. Jejími členy budou zástupci *Ministerstva kultury ČR*, obcí a regionů, na jejichž území se komponenta sériového statku nachází, specialisté z vědeckých a odborných pracovišť a z orgánů veřejné správy (zejména památkové péče, územního plánování, ochrany přírodních léčivých zdrojů a ochrany krajiny). Obsahem direktivní koncepce bude plán rozvoje statku světového dědictví za současné ochrany hodnot, které tvoří světové dědictví. Speciálním garantem bude odborná organizace památkové péče.

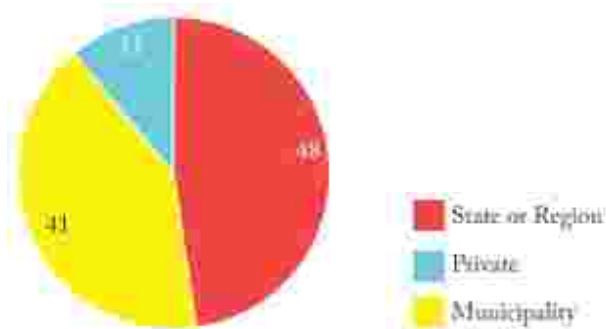
Rada světového dědictví bude zřízena na národní úrovni. Členy jsou:

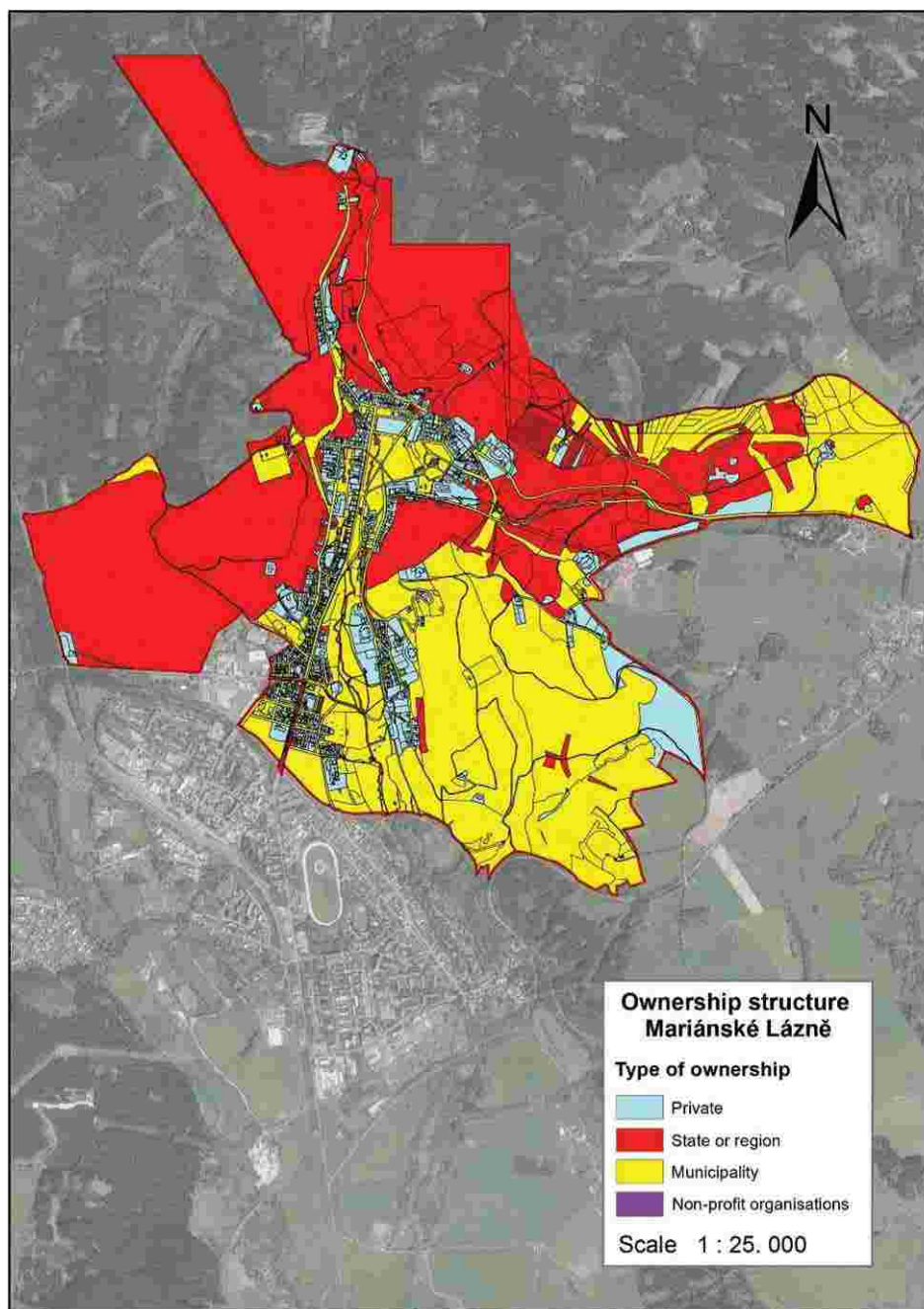
- Ministerstvo kultury ČR
- Statutární město Karlovy Vary (obec)
- Karlovarský kraj
- Dobrovolný svazek obcí ČESKÉ LÁZNĚ – SALONY EVROPY
- Národní památkový ústav
- Specialisté z vědeckých a odborných pracovišť a z orgánů veřejné správy (zejména památkové péče, územního plánování, ochrany přírodních léčivých zdrojů a ochrany krajiny)

Obsahem direktivní koncepce bude plán rozvoje statku světového dědictví za současné ochrany hodnot, které tvoří světové dědictví. Specializovaným garantem bude odborná organizace památkové péče.

6.b Struktura vlastnictví

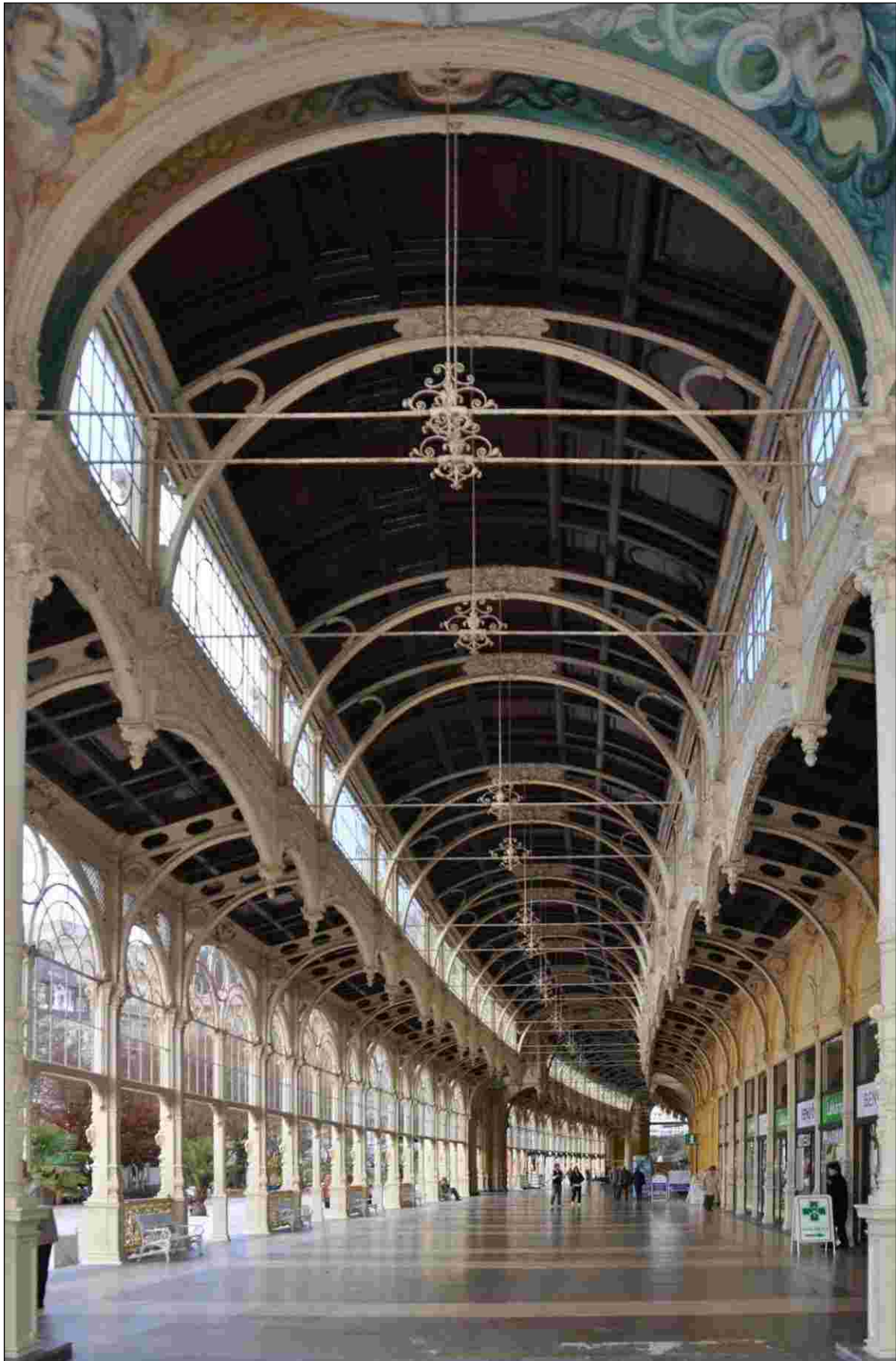
Největším vlastníkem půdy je město Mariánské Lázně, které vlastní asi 41 procent půdy na území komponenty, včetně lesů města, které jsou spravovány městskou příspěvkovou organizací *Lázeňské lesy*. Přibližně jedna třetina půdy je ve vlastnictví soukromých osob, menší část vlastní Karlovarský kraj a stát (viz tabulka).

Mapa 9: struktura vlastnictví (*GSE atlas IV: mapa statku a tematické mapy*, s. 50, 2019)

V roce 1990, po změně politického systému, prošla společnost Československé státní lázně a vřídla privatizací. V roce 1992 se pokračovatelem tradice lázeňské péče v Mariánských Lázních stala společnost *Léčebné lázně Mariánské Lázně a. s.* (LL ML). Jde o třetí největší společnost poskytující lázeňskou péči a hotelové služby v České republice. Společnost *Léčebné lázně Mariánské Lázně a. s.* je členem společnosti Ensana Health Spa Hotels, která vlastní řetězec lázeňských rezortů v České republice, na Slovensku, v Maďarsku a Rumunsku. Celkově společnost provozuje v Mariánských Lázních lázeňské hotely tří-, čtyř- a pětihvězdičkové kategorie, které mají celkovou kapacitu více než 920 pokojů. *Toto* je největší historický lázeňský komplex ve střední Evropě. Vznikl propojením nejrozsáhlejších a nejstarších lázeňských budov v Mariánských Lázních.

Mariánské Lázně, Lázeňská kolonáda

6.c Klíčové zainteresované subjekty

Členy jsou:

- **ČESKÉ LÁZNĚ – SALONY EVROPY** je zastřešující pojem používaný k popisu podílníků na správě lokality světového dědictví. Je zde zřejmý přesah s vlastníky popsanými výše, kteří jsou také zainteresovanými subjekty, ale jde o orgány jako vládní orgány, které nevlastní, ale mají vliv a jsou přímo zapojeny do správy.
- **ICOMOS CZ:** Český národní komitét ICOMOS provádí výzkum památek, sídel a krajiny na národní a mezinárodní úrovni a vydává odborná hodnocení pro jejich ochranu a péči.
- **Národní památkový ústav, Regionální pracoviště Locket**
- **Městské muzeum Mariánské Lázně, příspěvková organizace zřizovaná městem Mariánské Lázně (nezisková organizace)**
- **Léčebné lázně Mariánské Lázně a. s.**
- **CHKO Slavkovský les (chráněná krajinná oblast)**
- **ORLCR Odbor rozvoje lázeňství a cestovního ruchu (fond rozvoje lázeňství a cestovního ruchu Mariánské Lázně)**
- **KIS Mariánské Lázně s. r. o.**
- **Infocentrum města Mariánské Lázně**

6.d Zdroje a financování

Financování renovací a údržby kulturních památek v České republice je především povinností vlastníků památky. Nemovitostí nacházející se na území komponenty Mariánské Lázně a její nárazníkové zóny jsou převážně ve vlastnictví státu, města nebo soukromých subjektů. Proto jsou zdroji financování veřejné rozpočty nebo soukromé zdroje.

Rovněž je možné získat finanční podporu na obnovu kulturních památek z různých programů financování, jako jsou programy EU a dotační tituly na státní a regionální (kraj nebo obec) úrovni nebo programy firem a neziskových organizací. Aktivním členem při získávání grantů zůstává vlastník, jemuž pomáhají orgány státní správy a Státní památkový ústav.

Mezinárodní úroveň

• **Strukturální fondy EU pro období 2014–2020**

Během programového období 2014–2020 je důležitým základem různých oblastí obnovy a rozvoje v České republice podpora z Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF). Pro městskou památkovou zónu Mariánské Lázně by mohly být zvažovány následující fondy:

- **ERDF (Evropský fond pro regionální rozvoj)** se zaměřuje hlavně na podporu produktivních investic zejména pro malé a střední podniky, na stavební infrastrukturu pro základní služby pro občany a podnikatele, investice do výzkumu a vývoje, na zabezpečení vnitřního regionálního potenciálu a vytváření sítě, spolupráce a výměnu zkušeností.
- **ESF (Evropský sociální fond)**, jehož cílem je podporovat vysokou míru zaměstnanosti a kvalitních pracovních míst, pracovní mobilitu, vyšší úroveň vzdělávání a odborné přípravy, rovnost pohlaví, rovné příležitosti a nediskriminaci a také podporovat sociální integraci a bojovat proti chudobě.
- **CF (Kohezní fond)** se zaměřuje na investice do infrastruktury v oblastech životního prostředí, dopravní infrastruktury evropského významu a účinného využívání energie.

Dotace a financování Ministerstvem kultury ČR

Podle čl. 16 odst. 2 zákona o státní památkové péči může v případě mimořádného společenského zájmu na zachování kulturní památky příspěvek na obnovu kulturní památky poskytnout ze státního rozpočtu Ministerstvo kultury (například se jedná o jedinečnou kulturní památku svého typu, pokud je kulturní památka v dezolátním stavu, který nezavinil její vlastník, nebo pokud je kulturní památka vložena do jednoho ze specializovaných financovaných programů Ministerstva kultury). V současnosti existuje několik specializovaných programů pro obnovu různých typů kulturních památek a památkových území. Níže lze nalézt pouze základní informace, podrobné informace najdete na webových stránkách Ministerstva kultury: <https://www.mkcr.cz/dotacni-programy-237.html>.

Program záchrany architektonického dědictví

Příspěvky na obnovu kulturních památek, které jsou nejcennější součástí architektonického dědictví, konkrétně na práce směřující k záchraně kulturní památky nebo k záchraně těch jejích částí, jež tvoří podstatu kulturní památky.

Havarijní program

Z tohoto programu poskytuje Ministerstvo kultury příspěvky na zajištění nejnaléhavějších oprav nemovitých kulturních památek, zejména na odstranění havarijního stavu střech a nosných konstrukcí staveb.

Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón

V tomto programu jsou poskytovány příspěvky na obnovu kulturních památek nacházejících se v nejcennějších částech historických měst prohlášených za památkové rezervace nebo památkové zóny. Finanční příspěvky mohou být z tohoto programu poskytovány pouze tehdy, pokud má příslušné město zpracovaný vlastní program regenerace a pokud se zároveň finančně podílí (společně s vlastníkem) na obnově kulturní památky.

Program restaurování movitých kulturních památek

Z tohoto programu jsou poskytovány příspěvky na obnovu (restaurování) movitých kulturních památek, zejména významných děl výtvarných umění nebo uměleckořemeslných prací umístěných v budovách zpřístupněných veřejnosti pro kulturní, výchovně vzdělávací nebo náboženské účely (například obrazy a sochy v kostelech).

Program Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností

Finanční prostředky v programu jsou určeny na zachování a obnovu nemovitých kulturních památek, které se nalézají mimo památkové rezervace a zóny, nejsou národními kulturními památkami a nejsou ve vlastnictví státu.

Program Podpora pro památky UNESCO

Finanční prostředky lze čerpat na tvorbu management plánů, vědeckovýzkumné aktivity a prezentace, propagaci a edukaci statků UNESCO. Účelem programu je nejen podporovat všestranný rozvoj památek zapsaných na Seznam světového dědictví, které se nacházejí na území ČR, ale také podporovat nominované statky, které jsou uvedeny na předběžném seznamu statků v České republice, což se týká rovněž města Mariánské Lázně.

Program Kulturní aktivity v památkové péči

Umožňuje finančně podporovat veřejně prospěšné projekty předložené spolky, popř. dalšími subjekty, jejichž činnost napomáhá k ochraně nemovitého i movitého památkového

fondy v ČR a k nejšířší popularizaci péče o něj.

Program podpory záchranných archeologických výzkumů

Byl založen společným ustanovením Ministerstva kultury a Ministerstva financí jako jeden z nástrojů pro provádění mezinárodních závazků České republiky podle Úmluvy o ochraně evropského archeologického dědictví, který podporuje záchranu archeologických výzkumů prováděných příslušnými organizacemi.

Krajská úroveň

Regionální operační program NUTS II Severozápad

Program je určen pro region soudržnosti tvořený Karlovarským a Ústeckým krajem. Globálním cílem je zvýšit atraktivnost kraje pro investice, podnikání a život občanů. Financování vyplývá z regionálních operačních programů EU v konvergenčním cíli.

- Regenerace a rozvoj měst
- Integrovaná podpora místního rozvoje
- Dostupnost regionu a dopravy
- Udržitelný rozvoj cestovního ruchu
- Technická pomoc

Financování z rozpočtu Karlovarského kraje

Příspěvky jsou poskytovány na obnovu kulturních památek a historicky cenných budov na území Karlovarského kraje, včetně příspěvků na fázi schematického návrhu a přípravu projektové dokumentace pro obnovu kulturních památek (například vypracování stavebního a historického průzkumu). Bližší informace jsou k dispozici na webových stránkách Karlovarského kraje.

Podpora kulturních aktivit schvalovaná přímo z rozpočtu Karlovarského kraje

Příspěvky schvalované přímo z krajského rozpočtu jsou určeny pro fungování Karlovarského městského divadla a pravidelných kulturních akcí, které mají nadnárodní význam a dlouhodobou tradici, jako jsou:

- Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary (od roku 2000)
- Mezinárodní pěvecká soutěž Antonína Dvořáka (od roku 2000)
- Jazzový festival Karlovy Vary (od roku 2000)
- Tourfilm (od roku 2000)

Kromě toho je podpora také zaměřena na činnosti v cestovním ruchu a ochranu životního prostředí.

Místní úroveň

Strategický plán rozvoje města Mariánské Lázně

Existuje pět sfér priorit pro čerpání grantů, které se také týkají nominovaného statku v Mariánských Lázních: Životní prostředí, doprava a energetika; Správa věcí veřejných a územní rozvoj; Ekonomika města, podnikání a zaměstnanost; Lázeňství a cestovní ruch; Kvalita života. Projektová část strategického plánu představuje klíčovou část strategie a vize rozvoje města do roku 2031.

Podpora aktivit v oblasti balneologie a životního prostředí

Kulturní aktivity menšího rozsahu jsou po řadu let podporovány z Fondu kultury města. Fond je určen jak na podporu kulturních aktivit a projektů jako nástroj estetického rozvoje občanů města, tak na podporu faktorů pro rozvoj cestovního ruchu. Fond kultury byl zřízen

jako trvalý specializovaný fond města Mariánské Lázně. Tato podpora je poskytována ve formě příspěvků a dotací pro externí i místní subjekty. Město Mariánské Lázně pravidelně zařazuje do rozpočtu investiční a neinvestiční dotace pro financované instituce a další lázeňské subjekty:

- Městské muzeum
- Městská knihovna
- KIS Mariánské Lázně s. r. o. (Rozvojový fond města Mariánské Lázně; zahrnuje Infocentrum města Mariánské Lázně, dům Chopin a budovu Městského divadla)
- TDS spol. s r. o. (Technické a dopravní služby), kromě správy a údržby městských silnic rovněž spravuje a renovuje veřejný mobiliář a zeleň v Mariánských Lázních.
- Lázeňské lesy spol. s r. o., kromě správy terapeutické krajiny města Mariánské Lázně rovněž zajišťuje údržbu sítě stezek. Připravila a udržuje vzdělávací stezku „Lázeňské lesy v Mariánských Lázních“, která představuje veřejnosti lázeňské odvětví, geologii, těžbu, lesnictví, zoologii, botaniku a ekologii rozsáhlé krajiny kolem Mariánských Lázní.

Mezinárodní Chopinův festival v Mariánských Lázních

6.e Komunikační systém, účast veřejnosti a zapojení zainteresovaných subjektů

Během přípravy nominační dokumentace byl sestaven jeden tým, který se aktivně věnoval přípravě Lokálního Management Plánu. Tento tým tvoří zástupci místních orgánů (městských, regionálních) jednotlivých komponent, zástupci odborné organizace památkové péče (Národní památkový ústav) a ochrany přírodních minerálních zdrojů.

Efektivní řízení tří českých komponent sériového nadnárodního statku bude od data zápisu zajišťovat na regionální a místní úrovni dobrovolný svazek obcí ČESKÉ LÁZNĚ – SALONY EVROPY. Jako koordinační centrum spolu se svazkem bude zřízena řídicí skupina. Z jejích členů bude jmenován koordinátor, jenž bude mít na starost koordinaci správy tří českých komponent a bude pověřen dohledem nad plněním a aktualizací LMP. Pro správu a monitorování bude zřízena kancelář tvořená třemi členy: koordinátorem, sekretářkou a výkonným pracovníkem.

Management Plán je navržen jako otevřený dokument, který je pravidelně aktualizován a doplňován za podpory příslušných zástupců různých sfér, odborné a zájmové veřejnosti, včetně neziskových organizací. V rámci skupiny bude jmenován site manager, manažer komponenty nominovaného sériového statku.

Na místní úrovni správy je zřízena pracovní terénní skupina, jež bude tvořena stálým týmem poradců a týmem externích konzultantů, kteří přímo v terénu sledují dodržování úmluv o ochraně a rozvoji komponenty podle všech účinných právních předpisů.

Jednání místní řídicí pracovní skupiny

6.f Analýza a popis aktuálního režimu managementu

Od roku 2012, kdy byl založen dobrovolný svazek obcí ČESKÉ LÁZNĚ – SALONY EVROPY, na jejichž území se nacházejí nominované komponenty, zasedají jednotliví zástupci měst ve správní radě a dozorčí radě. V roce 2017 byla radou Karlovarského kraje založena pětičlenná Rada pro UNESCO s cílem dohlížet na přípravu národní nominační dokumentace a Management Plánu.

Mariánské Lázně, Hotel Edward VII (dříve lázeňský hotel Kavkaz)

6.g Řízení rizik

Environmentální tlaky

Pro území města Mariánské Lázně je specifické velké zastoupení přírodního bohatství. Území je z hlediska ochrany přírody bez problémů, existují nástroje právní ochrany, které zajišťují právní ochranu současného stavu životního prostředí. Pro celé území je charakteristický vysoký výskyt vývěřů minerální vody a přírodního plynu s rozmanitým chemickým složením. Odpovědné orgány (místní a státní) věnují pozornost ochraně krajiny, jejích aspektů a typických prvků, jmenovitě zachování a integritě přírodních léčivých zdrojů.

Ochranu životního prostředí v Mariánských Lázních, ochranu přírody a krajiny, ochranu ovzduší nebo odpadové hospodářství zajišťuje Odbor životního prostředí MěÚ Mariánské Lázně (OŽP). Kromě vydávání povolení nebo rozhodnutí ve správním řízení provádí inspekční činnost zaměřenou na dodržování platných právních předpisů. Mariánské Lázně vytvořily místní urbanistický systém ekologické stability, který je součástí strategického plánování města. Celkově má město velmi příznivé urbanistické předpoklady a podmínky pro ochranu přírodních hodnot území, kvality krajiny a jednotlivých součástí prostředí.

Revitalizace vnitřní a vnější lázeňské krajiny prováděná déle než 20 let slouží k prevenci nevhodných tlaků na životní prostředí v důsledku komerční výstavby a pozemní infrastruktury. Provádějí se také pasivní opatření na ochranu proti znečištění vzduchu, znečištění podzemních vod a znečištění povrchových vod přijímáním vhodných opatření, jako je údržba zeleně a lesnická opatření, vysazování stromů, keřů, trvalek a jednoletých rostlin, alejí a parkových stezek.

Velká péče je věnována ochraně a zachování přírodních léčivých zdrojů a udržování vhodné správy památkových zón. Jedním z možných rizik je eroze (a koroze), včetně nakládání s pevnými odpady. Aby se eliminovala tato rizika, je nezbytné získat závazná stanoviska podle zákona č. 164/2001 Sb., o přírodních léčivých zdrojích (lázeňský zákon), od Českého inspektorátu lázní a pramenů, pokud se provádějí zásahy do terénu nebo povolují stavby v chráněných zónách přírodních léčivých zdrojů.

Vývěry minerálních pramenů v terapeutické krajině Mariánských Lázní se vyskytují v přírodních historických jímkách v dutých kmenech stromů nebo pařezech, proto hrozí nebezpečí znečištění pramenů povrchovou vodou a vnějšími kontaminanty. Ochrané zóny a režim ochrany byly zavedeny rozhodnutím vlády ČSR č. 943 ze dne 13. 11. 1959 a zákonem č. 164/2001 Sb., o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích minerálních vod, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech.

Mariánské Lázně mají dobrou kvalitu ovzduší, která se výrazně zlepšila během druhé poloviny devadesátých let díky odsíření velkých zdrojů znečištění v sousedních okresech, zavedení plynu, rozvodům tepla ve městě a regulaci dopravy ve městě.

Riziko povodní a přijatá ochranná opatření

Na území komponenty je poměrně nízké riziko povodní. Může souviset se zvýšením hladiny vody v důsledku krátkodobých letních bouřek nebo dlouhodobých regionálních dešťů nebo tání sněhu během zimního a jarního období. V případě přívalových dešťů a tání jarního sněhu může dojít ke zvýšení hladiny Kosího a Úšovického potoka mimo území komponenty.

Oblasti potenciálního povodňového rizika jsou uvedeny v povodňovém plánu města, ale město je účinně chráněno vodní nádrží Mariánské Lázně, která je nejstarší přehradou se zděnou hrází v České republice (1894–1896). Se svou kapacitou může přehrada snížit nejvyšší stupně povodňové vlny u stoleté vody.

Riziko požáru a protipožární opatření

Vzhledem k charakteru komponenty hrozí nebezpečí poškození v důsledku požáru zejména na zastavěném území. Správními orgány pro požární ochranu jsou Ministerstvo vnitra ČR a Hasičský záchranný sbor Karlovarského kraje. Úkoly statní správy jsou plněny na základě přenesených pravomocí také městskými orgány. Rada Karlovarského kraje vydává požární poplachový plán kraje a stanoví podmínky pro zabezpečení celkového pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, vodními zdroji pro hašení požárů a zajišťování požární ochrany v budovách zvláštního významu.

Organizace a pravidla požární ochrany upravuje Požární řád schválený městem Mariánské Lázně v roce 2005. Příjem hlášení o požáru, hlášení o přírodní katastrofě nebo hlášení o jiné výjimečné události na katastru města Mariánské Lázně zajišťuje systém ohlašoven požáru. Ochranu životů, zdraví a majetku občanů před požárem, přírodními katastrofami a jinými výjimečnými událostmi na katastru Mariánských Lázní zajišťují jednotky požární ochrany. Jednotka požární ochrany má sídlo přímo v Mariánských Lázních. Tato jednotka zajišťuje nepřetržitou požární ochranu ve městě. Město má k dispozici vodní zdroje a další majetek pro potlačení požáru. Tím se zajišťuje vhodná kapacita a kvalitativní stav ochrany města před požáry. Město má k dispozici vodní zdroje a další majetek pro potlačení požáru. Tím se zajišťuje vhodná kapacita a kvalitativní stav ochrany města před požáry.

Seizmická činnost v kraji

Karlovarský kraj má, v porovnání s ostatními kraji České republiky, specifikum trvalé střední seizmické činnosti zemské kůry, která se mimo jiné projevuje sporadickým výskytem slabých zemětřesení (do stupně intenzity 5 na Richterově stupnici). Výskyt zemětřesení v celé České republice monitoruje Geofyzikální ústav Akademie věd České republiky. Nebezpečí zemětřesení v regionu komponenty Mariánské Lázně je nízké a ke katastrofickým zemětřesením nedochází.

Další možné rizikové faktory – letecká doprava

Další rizika by mohla plynout z nevhodné urbanizace území, změny neurbanizovaného území pro jiné aktivity (vedení nových tras dopravní a technické infrastruktury, pěší, cyklistické nebo lyžařské stezky, individuální rekreační oblasti), což by mohlo mít nepříznivé účinky plynoucí z využívání dopravní infrastruktury, změny mikroklimatu, kontaminace půdy nebo odvodnění krajiny. Vzhledem k vysoké ochraně území je toto nebezpečí velmi nízké.

Odpovědná návštěvnost na místech světového dědictví

Mariánské Lázně jsou jako centrum plně funkční z hlediska veřejných institucí; nabízejí středoškolské vzdělávání, pobočku Karlovy Univerzity, nemocnici a komplexní nabídku služeb. Cestovní ruch v Mariánských Lázních se začal masivně rozvíjet zejména po roce 1989 a dnes patří město mezi tři nejnavštěvovanější místa v České republice.

Odvětví cestovního ruchu je kombinací lázní, wellness a turismu. Lázeňští hosté absolvují tradičně tři týdny léčby, zatímco wellness a turistické pobyty jsou obvykle kratší. Mariánské Lázně navštěvují zejména klienti ze zahraničí. Společnost *Léčebné lázně Mariánské Lázně a. s.* patří mezi největší zaměstnavatele ve městě. Většina podniků v Mariánských Lázních se specializuje na catering a služby pro hotelový průmysl.

V souvislosti s nominací Mariánských Lázní na zápis na Seznam světového dědictví lze očekávat zejména zvýšení cestovního ruchu. Vzhledem k současným bohatým zkušenostem a vysoce rozvinuté infrastruktuře je město Mariánské Lázně velmi dobře připraveno na příliv turistů, lázeňských hostů a wellness aktivit.

Tabulka posouzení rizik byla využita k identifikaci mezer a ke kontrole toho, že byla zavedena nezbytná opatření na ochranu výjimečné světové hodnoty

Č.	Popis hrozby:	Stupnice hrozby; velká 1 až malá 6					
		1	2	3	4	5	6
1.	Budovy a výstavba				X		
2.	Dopravní infrastruktura						X
3.	Infrastruktura služeb						X
4.	Znečištění						X
5.	Využívání/změny biologických zdrojů						X
6.	Dobývání materiálních zdrojů						X
7.	Místní podmínky ovlivňující fyzické struktury						X
8.	Sociální/kulturní využívání dědictví						X
9.	Další lidské činnosti						X
10.	Změna klimatu a extrémní povětrnostní podmínky						X
11.	Náhlé ekologické nebo geologické události						X
12.	Invazní druhy nebo přemnožené druhy					X	
13.	Správní a institucionální faktory					X	

Mariánské Lázně, Pylon Rudolfova pramene

6.h Stav statku

Všechny rozvojové činnosti v rámci komponenty jsou regulovány předpisy o památkové péči a dalšími předpisy, jmenovitě zákonem o státní památkové péči a zákonem č. 164/2001 Sb., o přírodních léčivých zdrojích, a podléhají dohledu ze strany příslušných orgánů. Podle vyhlášky Ministerstva kultury č. 476/1992, týkající se prohlášení území historického jádra Mariánských

Lázní za památkovou zónu, má památková rezervace Mariánské Lázně zvýšenou ochranu historického městského komplexu a dokladů lidské činnosti.

Už v roce 1992 bylo lázeňské centrum Mariánských Lázní prohlášeno za městskou památkovou rezervaci. V roce 2017 byla společná ochrana dále rozšířena, aby zahrnovala také přílehlou lázeňskou krajinu, tj. celé území komponenty (nařízení vlády České republiky 2017). Zřízení památkových zón přírodních léčivých zdrojů brání v jejich poškození nebo případné kontaminaci.

Mariánské Lázně požívají několika vrstev ochrany podle národních právních předpisů o státní památkové péči, o ochraně přírody a krajiny a dalších právních předpisů. Nařízením vlády České republiky č. 430/2017 Sb. ze dne 6. prosince 2017 byla ochranná zóna rozšířena na přílehlou lázeňskou krajinu a vyhlášena městskou památkovou zónou.

Územní a stavební rozvoj Mariánských Lázní je dlouhodobě regulován územním plánováním a dalšími zákony a legislativními opatřeními. Od druhé poloviny 19. století se zde počítalo pouze s lázeňskými funkcemi, funkčním a prostorovým využitím lázeňských ploch; nejsou zde žádné průmyslové podniky ani řemeslnické dílny. V současnosti je území ve stabilizovaném stavu. Systém dopravní a technické infrastruktury je funkční a nevykazuje žádné kritické problémy.

Přísnou definici budování nových staveb na dosud nezastavěných parcelách stanoví urbanistická studie města pro prostorovou regulaci historického jádra města Mariánské Lázně. Výstavbě narušující historickou strukturu zastavěného území v lázeňské zóně brání regulační podmínky pro výstavbu na území s vyššími požadavky na výstavbu (část městské památkové rezervace), které určuje orgán územního plánování v souladu s prohlášením orgánu památkové péče.

Postup a rozvoj města reguluje integrovaný plán rozvoje Mariánských Lázní, Plán ochrany městské památkové rezervace (MPR) Mariánské Lázně a Program regenerace městské památkové rezervace Mariánské Lázně.

6.i Hlavní prvky – stav zachování

Č.	Hlavní prvky	Stav zachování	Poznámka
5.1	Prameny:		
5.1.1	Křížový pramen	Dobrý	Viz ref. č. 5.2.1.5
5.1.2	Karolinin pramen	Dobrý	Viz ref. č. 5.2.1.7
5.1.3	Mariin pramen	Dobrý	Plánovaná obnova Viz ref. č. 5.2.1.2
5.1.4	Lesní pramen	Střední	Nahodilá údržba Viz ref. č. 5.2.1.8
5.1.5	<i>Alexandřin pramen</i>	Dobrý	Nahodilá údržba
5.1.6	<i>Ferdinandův pramen</i>	Střední	Plánovaná obnova Viz ref. č. 5.2.1.9
5.1.7	Rudolfův pramen	Špatný	Plánovaná obnova Viz ref. č. 5.2.1.10
5.1.8	Prelátův pramen	Střední	Zřídelní pavilon uzavřen
5.1.9	Pirátův pramen	Střední	Nahodilá údržba
5.1.10	Medvědí pramen	Střední	Nahodilá údržba
5.1.11	Balbínův pramen	Střední	Nahodilá údržba
5.2	Městský soubor lázeňské čtvrti:		

5.2.1	Soubory budov spojených s „léčivými“ vodami		
5.2.1.1	Hotel Centrální lázně (původně Staré lázně)	Velmi dobrý	
5.2.1.2	Hotel Maria Spa, Slatinné lázně	Velmi dobrý	Roku 2011 citlivě přestavěn v nový balneo-terapeutický komplex. Viz ref. č 5.1.3 <i>Mariin pramen</i>
5.2.1.3	Hotel Nové lázně	Velmi dobrý	
5.2.1.4	Hotel Nabokov (bývalý Vojenský lázeňský ústav)	Velmi dobrý	Nově rekonstruovaný moderní komplex sedmi hotelů.
5.2.1.5	Kolonáda Křížového pramene	Dobrý	Viz ref. č. 5.1.1
5.2.1.6	Hlavní lázeňská kolonáda	Dobrý	
5.2.1.7	Kolonáda Karolinina pramene	Dobrý	Viz ref. č. 5.1.2
5.2.1.8	Kolonáda a pavilon u Lesního pramene	Střední	Čeká na novou revitalizaci, opravu východního křídla kolonády. Viz ref. č. 5.1.4
5.2.1.9	Kolonáda u Ferdinandova pramene	Střední	Čeká na novou revitalizaci a otevření síně veřejnosti. Viz ref. č. 5.1.6
5.2.10.	Pavilon Rudolfova pramene	Špatný	V současnosti uzavřen pro veřejnost. Čeká na novou revitalizaci a opravu základů pavilonu. viz ref. č. 5.1.7
5.2.2	Budovy pro zábavu a radovánky:		
5.2.2.1	Společenský dům Casino	Dobrý	
5.2.2.2	Městské divadlo	Dobrý	Budova byla citlivě renovována v roce 2009
5.2.3	Ubytování:		
5.2.3.1	Dům U Zlatého hroznu Městské muzeum	Dobrý	Přestavěn na Městské muzeum v letech 1975–1979
5.2.3.2	Hotel Split	Špatný	Dům U Zeleného kříže, Split, součást hotelu Kavkaz. Připravuje se komplexní obnova
5.2.3.3	Hotel Edward VII Hotel Kavkaz	Špatný	(původně Klebelsbergův palác, později Stadt Weimar) součást hotelového komplexu Edward VII. Hotel Kavkaz je součástí tří budov: Dům U Zeleného kříže, Split a Jitřenka. Připravuje se komplexní obnova
5.2.3.4	Hotel Hvězda	Velmi dobrý	Dříve hotel Stern
5.2.3.5	Lázeňský hotel Palladio	Velmi dobrý	Novorenesanční palác
5.2.3.6	Grand MedSpa Hotel Marienbad Hotel Falkensteiner	Dobrý	Hotel Falkensteiner podle konsorcia Falkensteiner. Dříve hotel Casino.
5.2.3.7	Grandhotel Pacifik	Dobrý	Původně hotel Ott
5.2.3.8	Hotel Bohemia	Dobrý	Původně hotel Fürstenhof
5.2.3.9	Hotel Esplanade	Velmi dobrý	Arch. A. Heymann 1904

5.2.3.10	Hotel Monty	Dobrý	Původně Café Egerländer
5.2.3.11	Penzion Vila Patriot	Velmi dobrý	Arch. Fr. Zickler 70. léta 19. století
5.2.3.12	Vila Lil	Špatný	Probíhá obnova
5.2.3.13	<i>Městská knihovna</i>	Střední	Probíhá údržba
5.2.4	Církevní stavby: kostely a hřbitovy:		
5.2.4.1	<i>Děkaný kostel nanebevzetí P. Marie</i>	Dobrý	Zajištěna pravidelná údržba
5.2.4.2	Ruský kostel sv. Vladimíra	Dobrý	Zajištěna pravidelná údržba
5.2.4.3	Anglikánský kostel	Dobrý	Zajištěna pravidelná údržba
5.2.4.4	Evangelický kostel	Dobrý	Obnoven a znovuotevřen veřejnosti v letech 1999–2002
5.2.4.5	Místní hřbitov	Střední	Zajištěna pravidelná údržba
5.2.4.6	Židovský hřbitov	Špatný	Nepravidelná údržba
5.3.	Terapeutická a rekreační lázeňská krajina:		
5.3.1	<i>Sady Václava Skalníka</i>	Dobrý	Pravidelná údržba
5.3.2	Rozhledna Hamelika	Střední	Nahodilá údržba
5.3.3	Golfový klub RGC	Dobrý	Zajištěna pravidelná údržba
5.3.4	Mecserého vyhlídka	Střední	Nahodilá údržba
5.3.5	Karlova vyhlídka	Dobrý	Pravidelná údržba
5.3.6	Vyhledka Karola	Střední	Nahodilá údržba
5.3.7	Bedřichův kámen	Dobrý	Nahodilá údržba
5.3.8	Goethovo odpočívadlo	Střední	Nahodilá údržba
5.3.9	Odpočívadlo opata Clementsa	Dobrý	Nahodilá údržba
5.3.10	Schwarzenbergova stezka	Střední	Nepravidelná údržba
5.3.11	Goethova stezka	Střední	Nepravidelná údržba
5.3.12	Krakonošova pohádková cesta	Střední	Nepravidelná údržba
5.3.13	Edwardova stezka	Střední	Nepravidelná údržba
5.3.14	Metternichova stezka	Střední	Nepravidelná údržba
5.3.15	Duncanova stezka	Střední	Nepravidelná údržba
5.3.16	Alej B. Smetany a gen. Svobody	Dobrý	Nepravidelná údržba
5.4.	Lázeňská infrastruktura:		
5.4.1	Stáčírna Excelsior	Dobrý	Kompletně obnovena v roce 2018
5.4.2	Výrobní oplatek Kolonáda	Dobrý	Funkční v dobrém stavu
5.4.3	Radnice	Dobrý	Naplánovaná rekonstrukce
5.4.4	Pošta	Dobrý	Funkční městské poštovní služby
5.4.5	Ředitelství lázní	Dobrý	Ředitelství LL ML a. s.
5.5.	Nehmotné hodnoty, internacionalismus, vědecké, umělecké a literární hodnoty, události a kulturní tradice:		
5.5.1	Penzion Jetelový lístek	Střední	Lázeňská rezidence Richarda Wagnera
5.5.2	Chopinův dům KIS IC	Dobrý	Pův. penzion <i>U bílé labutě</i> , lázeňská rezidence Fryderyka Chopina
5.5.3	Hotel Anglický dvůr	Dobrý	Lázeňská rezidence Marka Twaina
5.5.4	Dům Balmoral-Osborne	Dobrý	V současnosti využívá UK Praha

5.6.	Lázeňská krajina	Dobrý	
------	------------------	-------	--

(Seznam hlavních prvků podle nominační dokumentace)

Mariánské Lázně, Maria Spa – Slatinné koupele

6.j Monitoring Mariánských Lázní jako lázní

Monitoring je vyžadován k poskytnutí pravidelných důkazů o stavu zachování statku, které s postupem času tvoří obecné informace o změnách a trendech. Klíčové ukazatele stanovené pro měření stavu zachování jsou uvedeny v oddíle 6 a 6.a nominační dokumentace. Představenstvo *Slavných lázní* prostřednictvím *Sekretariátu* bude orgánem odpovědným za koordinaci monitorovací činnosti společně se státy a Mezivládním výborem. Místní monitoring komponent je začleněn do jedenácti Lokálních Management Plánů a hlášen v kapitole 6 nominační dokumentace.

Společný monitoring: *Představenstvo Slavných lázní* uznává nutnost zavést účinná opatření pro bilaterální a multilaterální spolupráci při společném systematickém monitoringu stavu zachování komponent série. Bude zavedeno školení s cílem vyzkoušet každý rok společný monitorovací postup mezi dvěma nebo více komponentami zaměřený na výměnu zkušeností a příkladů dobré praxe. *Představenstvo Slavných lázní* bude organizovat toto školení prostřednictvím *Skupiny site managerů* a hlásit obecná zjištění ve výroční zprávě. Tento neformální proces bude podpořen zásadami preventivní péče, údržby a monitoringu, jak je propaguje Precomos, (the UNESCO Chair of Preventive Conservation at the Katholieke Universiteit Leuven, viz www.precomos.org) a tři stupně prevence;

- i) prevence formou zabránění příčinám poškození,
- ii) prevence prostřednictvím monitoringu, který detekuje rané symptomy poškození, a
- iii) prevence, jež zabrání dalšímu šíření poškození nebo rozvoji sekundárních nežádoucích účinků.

Periodický monitoring: Globální monitorovací systém, který umožňuje každému státu reagovat na požadavky obsažené v Úmluvě o světovém dědictví a umožňuje účinný monitoring skutečného stavu zachování sériového statku a jeho komponent. Periodický reporting probíhá v každém regionu UNESCO v šestiletém cyklu, přičemž poslední cyklus v Evropě byl zahájen v roce 2012 a dokončen v roce 2015.

Vychází z vlastního posouzení obvykle prováděného site managery ve spolupráci s příslušným odborným orgánem odpovědným za ochranu památky a před odesláním ho kontroluje daný stát. V budoucnu však bude potřeba provádět další školení osob, které předkládají dotazníky, aby se odstranila široká škála výkladů některých pokládaných otázek. *Mezivládní výbor* prostřednictvím *Sekretariátu* bude orgánem odpovědným za koordinaci dotazníků s vlastním posouzením v příštím cyklu periodického reportingu s plným zapojením *Představenstva Slavných lázní* a ve spolupráci s národními kontaktními osobami pro záležitosti světového dědictví v rámci jednotlivých států. *Mezivládní výbor* dohlíží na vypracování periodického hlášení, protože sedm států se bude muset dohodnout na jednom periodickém hlášení za celý statek.

Reaktivní monitoring: Reporting ze strany UNESCO a poradních organizací Výboru pro světové dědictví o stavu zachování specifických statků světového dědictví, které jsou ohrožené.

Za tímto účelem státy předloží specifická hlášení a studie dopadů pokaždé, když se vyskytnou výjimečné okolnosti nebo bude probíhat práce, která může mít dopad na výjimečnou světovou hodnotu statku nebo stav jeho zachování. Bude povinností každého státu nebo Länder, aby odpověděly na všechny žádosti o informace z Centra světového dědictví a ICOMOS a aby nahlásily všechny odpovědi *Mezivládnímu výboru*. Státy také musejí oznámit *Mezivládnímu výboru* co nejdříve jakoukoli navrhovanou výstavbu, která by mohla ohrozit výjimečnou světovou hodnotu statku.

Pokud se po oznámení Výbor pro světové dědictví rozhodne pro misi reaktivního monitoringu, bude se zabývat problémy a otázkami identifikovanými v rámci sériového statku a určí, které komponenty by mohly být ovlivněny a jaký má každá z těchto komponent vztah k výjimečné světové hodnotě. Mise poté navštíví příslušné komponenty a předloží hlášení o zjištěních, kde jasně určí, zda je ohrožena výjimečná světová hodnota statku jako celku. Pokud k takové situaci dojde, příslušný stát nebo Länder musejí konzultovat s ostatními členy *Mezivládního výboru* a *Představenstvem Slavných lázní*, jaká opatření by se měla co nejdříve podniknout.

Monitoring Operativních opatření: opatření dohodnutá *Představenstvem Slavných lázní* s cílem zavést Management Plán statku *Slavné lázně Evropy* se monitorují jednou za rok a výsledky se předkládají ve Výroční zprávě. Monitoring tohoto procesu provádí *Sekretariát* po případné konzultaci se členy *Skupiny site managerů*.

Monitoring Operativních opatření zahrnuje dva přístupy. Zaprvé monitoring stavu lokality a za druhé monitoring provádění opatření stanovených v Operativních opatřeních. K dispozici jsou různé ukazatele, které při posuzování informují o stavu lokality. Patří k nim:

- statistika cestovního ruchu** (shromažďovaná Infocentrem města Mariánské Lázně),
- seznam ohrožených budov** (shromažďovaný STAV, Stavebním a územně plánovacím úřadem Městského úřadu),
- neobsazené obchody a návštěvnost městského centra** (shromažďuje Městský úřad),
- dopravní statistiky** (odbor dopravy Městského úřadu),
- průtok vody v pramenech** (Městský úřad, LL ML),
- stav jednotlivých památek** (kolonády, budovy v městské památkové rezervaci) a
- stav stromů, parků a zahrad** (TDS, společnosti údržby parků).

Nad velikostí a složitostí statku a pravděpodobnými přínosy pravidelného shromažďování těchto statistik z jednotlivých zdrojů do jediné zprávy v současnosti převažuje čas a náklady na provádění. Ve světle toho se vydávání pravidelné souhrnné zprávy považuje za zbytečné. Současná snadná dostupnost informací zajišťuje, že jsou zavedené mechanismy pro identifikaci problému a poskytnutí vhodné reakce.

6.k Společný monitoring na místní úrovni

Během relativně dlouhého období přípravy společné nominace byly formulovány atributy společné výjimečné světové hodnoty, projednány s Mezinárodní pracovní skupinou (IWG) a všechny odpovědné osoby zapojené do projektu jsou si vědomy společných cílů monitorování statku jako celku.

Definování rizikových faktorů pro kapitolu 4 odhalilo ty, které jsou společné pro všechna lázeňská města v sérii, a monitorovací zprávy se na ně zaměří, aby byly v budoucnu co nejdříve odhaleny trendy (ať už pozitivní, nebo negativní).

Mezinárodní pracovní skupina bude také spolupracovat s národními kontaktními osobami. Stav zachování kulturních památek i stav městské části prohlášené za městskou památkovou rezervaci jsou soustavně monitorovány při provozní činnosti pracovníky Národního památkového ústavu (NPÚ).

Monitoring komponent nominovaného statku Slavné lázně Evropy a nárazníkových zón jednotlivých lázeňských měst v České republice bude v první řadě úkolem orgánů státní památkové péče. Monitoring kulturních statků ze Seznamu světového dědictví v České republice provádí na základě pověření Národní památkový ústav. Od roku 2017 začala užší spolupráce s národním komitétem ICOMOS, aby se harmonizovala tato praxe s jinými zeměmi.

Periodicita monitoringu je v České republice uvedena ve sjednocené metodologii, aktualizované v roce 2011. Klíčové ukazatele pro hodnocení stavu zachování Mariánských Lázní jako komponenty sériového statku *Slavné lázně Evropy* budou monitorovány a zaznamenávány v rámci zpracování výročních monitorovacích zpráv.

Vzhledem k charakteru komponenty sériového statku budou prováděny následující typy monitoringu:

- I. Monitoring stavu městských komponent (architektura, lázeňské budovy, hotely)**
- II. Monitoring budov a území s architektonickými komponentami (kolonády, pavilony)**
- III. Monitoring přírodních komponent (prameny, lesy, slatiny, rašeliniště, močály)**
- IV. Monitoring dalších komponent (nehmotné dědictví – kulturní, sociální, umělecké)**

Během monitoringu se zvažují následující kritéria:

I. Monitoring stavu městských komponent

- a) Stav zachování vizuální integrace komponenty s jejím okolím – **INTEGRITA**
- b) Stav zachování struktury, materiálu a kompozice prostoru – **AUTENTICITA**
- c) Stav zachování veřejného prostoru (ulice, náměstí, krámky, mobiliář města, zeleň atd.) – **OCHRANA a ŘÍZENÍ**

II. Monitoring budov a území, architektonických komponent

- a) Stav zachování autenticity (zachování vlastností materiálů a tvarů, respektování původních stavebních prvků, architektonických a uměleckých segmentů a materiálů)
- b) Konstruktivní a technický stav budov a území

- c) Funkční využívání budov a veřejných prostor (zachování lázeňské funkce jednotlivých budov a balneologických provozů)
- d) Stav drobné architektury a jednotlivých uměleckých děl (sochy, pomníky, pamětní desky)
- e) Novostavby

III. Monitoring přírodních komponent

- a) Přírodní minerální zdroje (minerální prameny, rašelina, bahno, plyny)
- b) Lázeňské zahrady a parky v zastavěném prostoru sériové komponenty
- c) Terapeutická krajina (celkový krajinný rámec, vnější obraz sériové komponenty, stav cílových bodů v krajině, údržba lázeňských stezek, stav lesů, invazivní zeleň)

IV. Monitoring dalších komponent (nehmotné dědictví)

- a) Financování ochrany (objem finančních prostředků investovaných do zachování hodnot)
- b) Právní stav ochrany (legislativní, nově vyhlášené kulturní památky, nové důležité dokumenty na mezinárodní, národní a místní úrovni)
- c) Změna v počtu obyvatel na území sériové komponenty – **populační trendy, demografické změny**
- d) Vývoj v návštěvnosti a rozsahu poskytovaných služeb a vybavení pro návštěvníky – **statistika cestovního ruchu**
- e) Stav a forma prezentace sériové komponenty (publikace, webové stránky, vzdělávací činnost) – **propagační kampaně – marketingová strategie**
- f) Zapojování místních obyvatel do procesů spojených s koordinací území – **komunikační strategie**
- g) Stav zachování tradičních místních produktů a specialit – např. **minerální vody a oplatky**

Proces pravidelného monitoringu kvalitativního stavu komponenty sériového statku bude prováděn cyklicky a průběžně.

Cílem monitoringu stavu komponenty sériového statku je:

- **identifikovat existenci předmětu ochrany,**
- **popsat stav vybraných jevů identifikujících kvalitu,**
- **vyhodnotit dopad a účinky rozhodnutí správců (podle Management Plánu).**

Ke sledování změn bude sloužit prohlížení objektu, fotografická dokumentace (například podle videodokumentace ze stejného místa), grafická dokumentace a vyhodnocování statistických dat, aby byly srovnávací důkazy co nejpřesnější.

Navrhovaný monitorovací systém považujeme za otevřený pro doplnění a změny, které vyplynou ze zkušeností držitelů a autorů monitoringu při vlastním monitoringu.

Klíčové ukazatele byly vypracovány s cílem **posoudit stav zachování** těchto klíčových atributů jako ukazatelů pro výjimečnou světovou hodnotu jako celek. Periodický monitoring bude požadovat posouzení stavu zachování až 15 atributů (pět je považováno za optimální počet) na následující čtyřbodové stupnici:

<p>Ztracený: Došlo ke ztrátě nebo změně většiny aspektů tohoto atributu, což způsobilo velkou ztrátu významu tohoto atributu.</p>
<p>Vážně narušený: Došlo ke ztrátě nebo změně mnoha aspektů tohoto atributu, což vedlo k výraznému omezení významu tohoto atributu.</p>
<p>Narušený: Již došlo k částečné ztrátě nebo změně aspektů tohoto atributu, ale jejich celkový stav nemá trvalý nebo zásadní vliv na tento atribut.</p>

Zachovaný: Tento atribut je v podstatě neporušený a jeho celkový stav je stabilní nebo se zlepšuje.

Dostupné důkazy svědčí pouze o případném malém narušení tohoto atributu.

Ty se použijí k posouzení celkového stavu zachování výjimečné světové hodnoty, včetně integrity a autenticity statku. Všechny komponenty statku budou používat stejný formát pro posuzování stavu zachování šesti identifikovaných klíčových atributů:

Klíčové ukazatele pro monitoring stavu zachování výjimečné světové hodnoty (OUV)

Číslo ukazatele	Atribut	Požadovaný stav zachování	Opatření	Periodicita monitoringu	Odkaz na monitorovací opatření v LMP
1.	Minerální prameny	Zachovaná forma a funkčnost minerálních pramenů a čistota vodních zdrojů	1 Počet fungujících pramenů 2 Čistota a chemický obsah vody musejí zůstat nezměněné	1 Průběžně	Probíhají přípravy
2.	Lázeňská historická městská krajina	Zachovaná městská forma lázeňského města	1 Charakter lázeňské historické městské krajiny musí zůstat nepoškozený 2 Počet žádostí ke schválení pro novou výstavbu	1 Průběžně s rozhodnutím o návrzích výstavby 2 Fotografie z pevného místa dvakrát během každého cyklu PR	Připravuje se v rámci rozvojového rámce MPR
3.	Lázeňská architektura	Součástí tohoto atributu je udržování v dobrém stavu a trvale udržitelné využívání všech staveb	1 Počet budov vyžadujících opravy 2 Počet opuštěných/zchátralých budov	1 Dvakrát během každého cyklu PR	Připravuje se
4.	Terapeutická a rekreační krajina	Zachování zelených plánovaných krajín v rámci lázní Udržování vazeb s okolní krajinou Zachování charakteru okolní krajiny	1 Rozsah zelených ploch v rámci lázní musí zůstat stabilní 2 Vazby musejí zůstat nepoškozené 3 Charakter okolní krajiny musí zůstat nepoškozený	1 Průběžně 2 Fotografie z pevného místa pro každý cyklus PR	Připravuje se
5.	Lázeňská podpůrná infrastruktura	Zachování dokladu o infrastruktuře Udržování funkcí podle potřeby	1 Počet budov vyžadujících opravy 2 Počet prázdných nebo zchátralých budov	1 Dvakrát během každého cyklu PR	Připravuje se
6.	Pokračující lázeňská funkce	Udržování funkčních prvků lázní Pokračující využívání různých typů ubytování Zachování drobných léčebných, sportovních a odpočinkových zařízení ve vztahu k lázním	1 Počet stále používaných tradičních lázeňských budov a prvků 2 Počet a typ ubytovacích jednotek	1 Dvakrát během každého cyklu PR	Připravuje se

Mariánské Lázně, *Goethovo náměstí s hotelem Kavkaz a hotelem Hvězda*

Royal Golf Club Mariánské Lázně, RGC ML – *hala Royal Golf Club*

7. kapitola: Problémy, výzvy a příležitosti k akci

7.a Výzkum a archivy

Vedení města ve spolupráci se specializovanými pracovišti a dalšími zainteresovanými subjekty (viz kapitola 5.c) zajistí odbornou a výzkumnou dokumentaci s cílem rozšířit poznatky a informační zdroje týkající se hodnoty sériového statku, které budou podpořeny vhodným vedením a správou komponenty. Správu Mariánských Lázní jako komponenty *Slavných lázní*

Evropy budou vykonávat stávající nebo rozšířené řídicí struktury ve stávajícím vedení MěÚ Mariánské Lázně, výboru UNESCO a místní rady Skupiny site managerů.

CÍL 1: Zajistit, že výzkum a informace týkající se statku budou vytvářeny, shromažďovány, archivovány, analyzovány a zpřístupněny partnerům tak, aby napomáhaly v implementaci Plánu.

OPATŘENÍ 1: Usilovat o vytvoření výzkumné skupiny a indexu aktuálního výzkumu. Karlovarský kraj zřídí veřejnou výzkumnou instituci Institut lázeňství a balneologie, jehož primárním cílem je výzkum, zvyšování úrovně znalostí a vzdělávání v oblasti lázeňství a využívání vědeckých poznatků v lázeňské praxi, včetně marketingové podpory subjektů působících v lázeňském odvětví.

CÍL 2: Zajistit zachování velmi cenného archivního materiálu z historického rozvoje města Mariánské Lázně a ochranu a digitalizaci archivního fondu Stavebního úřadu Mariánské Lázně.

OPATŘENÍ 2: Pokračovat v dokumentaci a digitalizaci archivních fondů Stavebního úřadu Mariánské Lázně.

CÍL 3: Zajistit výzkum a vzájemnou informovanost odborné veřejnosti v oblasti dílčích součástí ochrany a správy komponenty sériového statku.

OPATŘENÍ 3: Zapojit se do přípravy kolokvia, pracovního setkání specializovaného na výzkum v oblasti ochrany a správy sériového statku na téma „*Lázeňský odkaz – lázeňská architektura a provoz lázeňských budov jako nejdůležitější součásti lázeňských míst*“.

Zřízený Institut balneologie v Karlových Varech je obecně prospěšná společnost, jejímž zakladatelem je statutární město Karlovy Vary. Hlavním cílem institutu je výzkum, zvyšování úrovně znalostí a vzdělávání v oblasti lázeňství a využívání vědeckých poznatků v lázeňské praxi, včetně marketingové podpory subjektů v regionálním lázeňství.

CÍL 4: Město Mariánské Lázně se zapojí do zajišťování účinnějšího využívání specializovaného know-how Institutu balneologie pro lázeňský výzkum a využití lázeňské léčby, zejména zaměřeného na specifickou lázeňskou péči v Mariánských Lázních.

OPATŘENÍ 4: Spolupracovat s Institutem balneologie a vytvořit prostor pro aktivní výzkum a vývoj v lázeňském odvětví v souvislosti s lázeňskou péčí v Mariánských Lázních.

7.b Zachování a údržba

Aby se posílila atraktivnost místního prostředí, bude kladen důraz na zachování hodnot kulturního a historického dědictví lázeňského regionu prostřednictvím renovace a rekonstrukce důležitých kulturních a historických památek. Na základě výzkumu území nominovaného statku i nárazníkových zón, prováděného v předchozích letech, bylo sestaveno shrnutí obnovy nehmotného kulturního dědictví města Mariánské Lázně. Jednotlivé činnosti vycházejí z Programu regenerace MPZ a MPR Mariánské Lázně a dalších strategických dokumentů města Mariánské Lázně, jako jsou ÚP a SP. Důraz je kladen na nejohroženější skupiny nehmotného kulturního dědictví a na nejohroženější typologické skupiny památek.

V jednotlivých fázích jsou začleněny následující činnosti v oblasti obnovy z tohoto programu:

- urgentní záchrana ohrožených budov a komplexů,
- dlouhotrvající nedokončené rekonstrukce a opravy,
- rekonstruované budovy,
- budovy, kde se rekonstrukce připravuje,
- budovy, které vyžadují transformaci přední fasády (tvrdé fasády, sokly a obklady kolem oken, nátěry, nevhodná okna atd.),
- budovy navrhované na celkovou rekonstrukci (viz revitalizační plán regenerace MPZ).

CÍL 5: Město Mariánské Lázně bude pokračovat v zahájených opravách důležitých a cenných budov na území komponenty statku v souladu s Programem regenerace MPZ a MPR a strategickými plány města Mariánské Lázně (body jsou v pořadí jejich naléhavosti).

OPATŘENÍ 5: Připravit opravy využití radnice v Ruské ulici (přeměna budovy na zasedací síň a multifunkční přednáškový sál). Zpřístupnit nevyužívané prostory v budově Terezián pro prostor Městského úřadu v Ruské ulici (změna konferenčního sálu radnice v multifunkční zařízení).

OPATŘENÍ 6: Upřednostnit opravy budov na území MPZ/MPR podle schválených projektů. Spolupracovat na opravě Vily Lil podle schválené projektové dokumentace.

OPATŘENÍ 7: Vyjednat alternativy ve využití území „Arnika“ na místě „Tepelského domu“ s vlastníkem LL ML a. s. (společnost Léčebné lázně Mariánské Lázně a. s.)

CÍL 6: Město Mariánské Lázně bude spolupracovat se společností Léčebné lázně Mariánské Lázně a. s. na opravách a revitalizaci budov lázeňských komplexů, jako je kolonáda Ferdinandova pramene, pavilon Rudolfova pramene, kolonáda Lesního pramene.

OPATŘENÍ 8: Zajistit údržbu zahrad a parků, kolonád, hlavních ulic na centrálním území MPZ/MPR. Spolupracovat se společností Léčebné lázně Mariánské Lázně a. s. na přípravě oprav a revitalizace kolonády Ferdinandova pramene, pavilonu Rudolfova pramene, kolonády Lesního pramene v Mariánských Lázních.

OPATŘENÍ 9: Spolupracovat se společností Léčebné lázně Mariánské Lázně a. s. na přípravě oprav původní klubové místnosti a šaten tenisových kurtů u Lesního pramene.

7.c Urbanistický rozvoj

Vize strategického plánování města Mariánské Lázně spoléhá na dlouhodobý záměr vytvořit atraktivní a příjemné místo pro život všech občanů města a zajistit předpoklady pro zabezpečení jejich kulturních, sociálních a ekonomických potřeb.

Představujeme si Mariánské Lázně v roce 2031 jako zelené město plné parků a kvalitních veřejných prostor, které chrání a rozvíjí svůj nejcennější majetek, jenž tvoří unikátní léčivé přírodní zdroje s výjimečnou krajinou a neopakovatelným klimatem. Představujeme si světové město, které je vyhledávané kvůli svým kvalitním službám a péči založené na synergii tradiční a moderní léčby. Vzdělané město se školami zaměřenými na lázeňský a léčebně orientovaný cestovní ruch.

Cílem dalšího rozvoje Mariánských Lázní je především posílení postavení Mariánských Lázní jako lázeňského, turistického, kulturního, rekreačního a společenského centra regionu. Aby se dosáhlo této prosperity, je nutné zajistit investice do lázeňství, cestovního ruchu a ochrany všech komponent životního prostředí jako základního obchodního nástroje. Zvažují se další investice, zejména do městských služeb, jako jsou doprava, kultura, zdravotnictví, sport, informační a komunikační technologie s univerzální konektivitou, rozmanitá síť obchodů a další městské funkce. Musí se zajistit nový rozvoj města tak, aby nepoškodil hodnoty a výjimečnou světovou hodnotu sériového statku.

CÍL 7: Zajistit, že nový rozvoj a činnosti v oblasti výstavby na území MPZ/MPR neohrozí ani negativně neovlivní výjimečnou světovou hodnotu komponenty sériového statku a že bude respektováno kulturní a přírodní bohatství, tradice a *genius loci* města.

OPATŘENÍ 10: Aktivní závazek oživení MPZ/MPR Mariánské Lázně s důrazem na aktivní řešení nového rozvoje města s ohledem na výjimečnou světovou hodnotu komponenty sériového statku. Aktivně řešit nový rozvoj ve městě týkající se komponent výjimečné světové hodnoty komponenty sériového statku na území MPZ/MPR, jako jsou údržba a opravy silnic, ulic, chodníků, veřejného mobiliáře, osvětlení, oplocení, komunální pevné odpady, odpadkové koše, veřejné lavičky a odpočívadla.

7.d *Prostředí*

Pro pozitivní vnímání lázeňského města je nutné účelně rozvíjet atraktivitu jeho nedílných součástí, a to soustředěnou údržbou, dynamickým rozšiřováním městské zeleně, parků a zahrad, včetně její revitalizace a údržby. V tomto smyslu je důležité dále rozvíjet přiměřenou péči o lázeňské lesy a jejich infrastrukturu, jako jsou opěrné zdi, udržované stezky a pěšiny, altány atd.

CÍL 8: Pokračovat v údržbě a revitalizaci lázeňských lesů a infrastruktury lázeňské krajiny Mariánských Lázní a jejich okolí.

OPATŘENÍ 11: Pokračovat v opravách a údržbě stezek pro pěši a altánů v lázeňském městě a jeho okolí.

CÍL 9: Zajistit postupnou renovaci pamětihodností v lázeňské krajině města, včetně údržby pamětihodností a historických vyhlídek (altánů) v lázeňské krajině, lesích Mariánských Lázní a jejich okolí.

OPATŘENÍ 12: Pokračovat ve vytváření přírodních stezek z lázeňského centra k pramenům zřizováním přírodních stezek lesy v okolí města.

OPATŘENÍ 13: Zajistit ochranu přírody v okolí Mariánských Lázní: nárazníková zóna, A) obecně a B) konkrétně.

OPATŘENÍ 14: Iniciovat výměnu lesních porostů mezi městskými lesními porosty a lesními porosty státu v okolí Lesního pramene, symbolického hřbitova padlých z první světové války. Údržba pamětihodností a historických vyhlídek (altánů) v lázeňských lesích Mariánských Lázní, včetně ochrany charakteristik krajiny a ochrany a péče o terapeutickou krajinu.

7.e *Veřejná prostranství; veřejný prostor*

Zabezpečení vhodných podmínek pro kvalitu života a životní prostředí revitalizací veřejných prostranství. Projekty implementované v rámci tohoto ujednání se zaměřují na revitalizaci veřejných prostranství, renovaci venkovních prostor (veřejná prostranství, městské parky, zeleň, komunikace, drobná architektura, informační systémy, technická infrastruktura, veřejné osvětlení atd.).

CÍL 10: Město Mariánské Lázně bude pokračovat v údržbě a revitalizaci systému stezek s důležitými vizuálními spojnicemi města.

OPATŘENÍ 15: Zajistit další rozšiřování a regeneraci městských parků a lesoparků a údržbu zeleně. Pokračovat v regeneraci městských parků a lesoparků a údržbě zeleně, podporovat obnovu lesních stezek a parkových pěšin. Pokračovat v posilování dalších funkcí lesa vytvářením estetických mýtin a luk, na základě stávajících vyhlídkových pavilonů a divokých pramenů minerální vody.

CÍL 11: Zabezpečení podmínek pro kvalitní život a kvalitní životní prostředí revitalizací veřejných prostranství, hřišť a pískovišť ve veřejných parcích.

OPATŘENÍ 16: Realizace, výstavba a údržba odpovídajícího komunálního movitého majetku na území MPZ/MPR, jako jsou veřejný mobiliář v ulicích, chodníky, osvětlení, oplocení, komunální pevné odpady, odpadkové koše, veřejné lavičky a odpočívadla.

OPATŘENÍ 17: Podporovat revitalizaci a údržbu okolních atrakcí a vyhlídek; obnovovat a udržovat parky a lesní stezky, pěšiny.

7.f *Doprava, přístup a mobilita*

Automobilová doprava představuje už řadu let v Mariánských Lázních problém a jeho uspokojivé řešení je velmi komplikované. Obyvatelé, lázeňští hosté, kteří přijedou vlastními automobily, i turisté mají trvale problémy s parkováním na lázeňském území nebo na širším chráněném území.

CÍL 12: Vyřešit dopravu na širším území, včetně příjezdových cest, odlehlých parkovišť, chodníků, rozptylovacích ploch, umístění vybavení, formulace požadavků na zlepšování dopravní situace, projektů pro specifickou dopravu v rámci sériového statku (speciální trasy, doprava koňskými kočáry, individuální pronájem jízdních kol atd.) jako formu dopravy ohleduplnou k základním hodnotám statku.

OPATŘENÍ 18: Vybudování centrálních parkovišť pro území MPZ/MPR. Vytvoření vstupních míst pro centrální parkovací systém s cílem omezit vjezd autobusů s turisty a automobilů krátkodobých návštěvníků do vnitřních lázeňských území MPZ/MPR.

OPATŘENÍ 19: Řešení integrace centrálního parkovacího systému se stávající infrastrukturou, parkovacím centrem a automatickým režimem parkování na území MPZ/MPR identifikací parkovacích zón a systémů parkovacích automatů v městských parkovacích zónách, včetně logistiky, podpory a infrastruktury.

OPATŘENÍ 20: Vylepšení a modernizace městské veřejné dopravy (MHD a MDML); služby taxi, další formy dopravy, včetně automobilové a autobusové dopravy.

7.g Trvale udržitelný cestovní ruch a návštěvnická ekonomika

Mariánské Lázně nabízejí jedinečné hodnoty s jedinečnými vlastnostmi (jedinečné prodejní argumenty), které jsou dobrým předpokladem pro marketingové využití. Základním výjimečným přínosem statku s výjimečnou světovou hodnotou je to, že se kulturní odkaz soustřeďuje zejména na území, které je zapsáno jako městské památkové území (území MPZ a MPR). To je důsledek přírodního bohatství minerálních pramenů, přírody přímo v sousedství historického území v nárazníkových zónách, atraktivnosti jeho okolí a vynikajících klimatických podmínek.

Dá se konstatovat, že pro cestovní ruch v Mariánských Lázních je určující kombinace tradičních lázní a nového turismu. Rozhodující převažující skupinou návštěvníků, která je současně největším ekonomickým přínosem pro město, jsou lázeňští hosté. Lázeňské provozy v Mariánských Lázních se stále zaměřují zejména na klienty ze zahraničí. Tento současný trend je pokračováním dlouhé tradice české balneologie.

CÍL 13: Zásadně změnit a transformovat marketing, propagaci a prezentaci osvědčených (tj. tradičních) atrakcí města s cílem dále rozvíjet moderní cestovní ruch.

OPATŘENÍ 21: Podporovat efektivnější využívání historického a kulturního potenciálu komponenty sériového statku, jejích kulturních památek, důležitých kulturních událostí a potenciálu okolní krajiny vytvořením nové marketingové koncepce oslovující různé cílové skupiny, rozšíření nabídky volnočasových aktivit na celém území města ve snaze prodloužit průměrnou délku pobytu u návštěvníků, kteří nejsou tradičními lázeňskými klienty.

OPATŘENÍ 22: Podporovat rozvoj různých poznávacích dobrodružných turistických stezek. Dokončit modernizaci orientačních cedulí a informačního systému ve městě a jeho okolí. Využít potenciál okolní krajiny, rozšířit nabídku nových volnočasových zařízení ve městě, síti v oblasti pronájmu sportovních potřeb, to vše se záměrem prodloužit průměrnou dobu pobytu hostů, kteří nejsou klienty lázní.

OPATŘENÍ 23: Vytvořit jednotný informační a orientační systém na území MPZ/MPR. Provést revizi označení ulic, vylepšit opravy a údržbu stávajících orientačních cedulí, dopravního značení a turistického informačního značení.

OPATŘENÍ 24: Podporovat rozvoj různých způsobů pro vzdělávací a zážitkový cestovní ruch, sportovní cestovní ruch, cestovní ruch zaměřený na poznávání v oblasti tradiční průmyslové výroby nebo cestovní ruch spojený s velkými kulturními akcemi.

OPATŘENÍ 25: Přidat činnosti zaměřené na podporu a budování obrazu města, které jsou koordinované, propojené a soustředěné na jasně definované cílové skupiny, a využívat moderní komunikační nástroje a zdroje odpovídající vybraným cílovým skupinám.

OPATŘENÍ 26: Zlepšovat a dále rozvíjet veřejnou infrastrukturu rozšířením sítě obchodů a zlepšením nabídky služeb turistům, lázeňským hostům a sezonním návštěvníkům města.

OPATŘENÍ 27: Zlepšením systému stávajících struktur (KIS ML, Infocentrum, OLCR) vytvořit kompletní marketingový plán a strategii založenou na attributech výjimečné světové hodnoty komponenty, s tématy *genia loci*, světoznámých osobností, kulturní a přírodní jedinečnosti.

OPATŘENÍ 28: V rámci marketingové koncepce atraktivních produktů ČR vytvořit jednotný propagační projekt, jenž využije jednotný vizuální styl (grafická příručka) a bude obsahovat aktuální informace o tom, co mohou město a jeho okolí nabídnout návštěvníkům.

Je nutné usilovat o to, aby hosté zůstali v destinaci co nejdéle k užítku města Mariánské Lázně i dalších komponent sériového statku. Cílem je také využívat co nejvíce služeb v dané destinaci. (redefinovat v SP)

CÍL 14: Město Mariánské Lázně bude podporovat partnerství a získávat více návštěvníků, zejména lázeňských hostů, kteří zůstanou déle v destinaci.

OPATŘENÍ 29: Vytvořit lázeňský produkt ve formě návštěvnické karty (památka, živá kultura, muzea, galerie, sport).

CÍL 15: Ve spolupráci s partnery usilovat o zvýšení návštěvnosti prostřednictvím zlepšení nabídky atraktivních programů, zlepšení infrastruktury, orientačních parkovacích systémů a dobrých dopravních a parkovacích plánů a především udržování vysoké kvality veřejných prostor a životního prostředí. Vytvořit strategii trvale udržitelného cestovního ruchu pro komponentu sériového statku a stanovit maximální únosnou kapacitu pro město a vybrané budovy.

OPATŘENÍ 30: Vytvořit koncepci trvale udržitelného využívání komponenty v oblastech zajištění moderní dopravní koncepce a integrovaného parkovacího systému ve městě a jeho okolí. Podporovat vytvoření strategie trvale udržitelného využívání komponenty.

7.h Propagace a prezentace

Město Mariánské Lázně se snaží zvýšit povědomí o svých výjimečných hodnotách, svých nehmotných hodnotách a pokračuje v podpoře koordinace mezi poskytovateli, včetně podpory účasti občanů. Podporuje návrhy na neinvestiční aktivity při přípravě propagačních a prezentačních materiálů. Dbá na široké a účinné využívání města jako zdroje zážitků a poznání ve všech sektorech a fázích procesu vzdělávání a odborné přípravy. Pokračuje v podpoře modernizace návštěvnického centra; návrhy na modernizaci některých informačních zařízení; prezentace památek nebo některých částí památek; a tvorba tematické výstavy ve vhodné budově.

CÍL 16: Lázeňské město má v plánu doplnit příslušné expozice týkající se nominace a výjimečné světové hodnoty komponenty sériového statku (expozice architektury a stavebních řemesel; speciální expozice k historii lázeňství atd.).

OPATŘENÍ 31: Realizovat expozice týkající se nominace a výjimečné světové hodnoty komponenty sériového statku (expozice architektury a stavebních řemesel; speciální expozice k historii lázeňství od 18. do 20. století).

OPATŘENÍ 32: Vytvořit reklamní a prezentační materiály představující výjimečnou světovou hodnotu komponenty v tištěné formě (Lázeňské dědictví Mariánských Lázní) na webové stránce i v aplikacích pro chytré telefony, aktualizace webových stránek.

CÍL 17: Město Mariánské Lázně vytvoří a bude spolupracovat na tvorbě inzerce a prezentace hodnot a přínosů k nominaci všech komponent podle výjimečné světové hodnoty sériového statku.

OPATŘENÍ 33: Vytvořit nový unifikovaný informační a rozcestníkový systém v MPZ Mariánské Lázně. Vytvoření nového jednotného informačního a orientačního systému v MPZ/MPR Mariánské Lázně.

OPATŘENÍ 34: Vytvořit Evropskou lázeňskou stezku zahrnující všech jedenáct komponent sériové nominace.

OPATŘENÍ 35: Spolupracovat na realizaci propagace výjimečné světové hodnoty všech komponent sériové nominace (propagační panely „Slavné evropské lázeňské stezky“, reprezentativní publikace „Slavné lázně Evropy“, propagační brožura „Slavné lázně Evropy“, studie „Lázeňská města v západočeském lázeňském trojúhelníku ve světovém kontextu lázeňské kultury a balneologie“ atd.).

OPATŘENÍ 36: Zajistit prohlídky s profesionálními průvodci, které představují hodnoty komponenty sériového statku pro lázeňské hosty i místní obyvatele, což upevní ztotožnění obyvatel s výjimečnými světovými hodnotami komponenty sériového statku.

CÍL 18: Město Mariánské Lázně bude podporovat, v rámci spolupráce s Karlovarským krajem, propojení dvou nominací na seznam UNESCO v tomto regionu – *Slavné lázně Evropy* a *Kulturní krajina Krušné hory*.

OPATŘENÍ 37: Spolupracovat na vytvoření turistického a reklamního produktu spojujícího nominaci statku *Slavné lázně Evropy* s nominací statku *Kulturní krajina Krušné hory*.

OPATŘENÍ 38: Pracovat na propagaci sériové komponenty ve městě a na příjezdových silnicích do města.

OPATŘENÍ 39: Připravit 3D filmovou prezentaci o Mariánských Lázních a kulturním dědictví UNESCO.

OPATŘENÍ 40: Účastnit se veletrhů, domácích a zahraničních propagací a marketingu; místní informační centra, cestovní agentury, turistické agentury a destinační agentury.

OPATŘENÍ 41: Realizovat projekt *Galerie pod širým nebem* tvořené historickými fotografiemi lázeňských měst, které zachycují jednotlivé komponenty sériové nominace, na veřejných místech ve městě, a významných osobností, jež navštívily Mariánské Lázně.

OPATŘENÍ 42: Realizace prohlídek s průvodci, při nichž odborníci představují výjimečnou světovou hodnotu komponenty lázeňským hostům a místním obyvatelům, čímž se posílí ztotožnění obyvatel komponenty s výjimečnou světovou hodnotou sériového statku.

7.i *Vzdělávání a mládež*

Téma kvalitního vzdělávání je důležité pro dlouhodobý rozvoj města a regionu. Jeho účinek je také dlouhodobý. Kvalitní pracovní síla je jedním ze základních faktorů úspěchu pro podnikatele a město jako zřizovatel mateřských a základních škol má řadu možností, jak předávat informace a jak motivovat děti k ochraně všech hodnot komponenty. V rámci celoživotního vzdělávání je nezbytné podporovat vytvoření místních didaktických programů a zlepšování jazykového vybavení lázní a dalších zaměstnanců na území komponenty.

CÍL 19: Rozšířit a zlepšit kvalitu výuky dějepisu a biologie ve vztahu ke specifické historii lázeňské léčby v Mariánských Lázních. Popularizace odkazu lázní na území komponenty sériového statku.

OPATŘENÍ 43: Připravit příručku s pracovními listy o lázních a odkazu lázní pro základní a střední školy a publikovat je na webových stránkách.

OPATŘENÍ 44: Organizování vzdělávacích vycházek po lázeňském městě a terapeutické krajiny v rámci hodin dějepisu a biologie a posílení ztotožnění účastníků s vlastním městem.

CÍL 20: Posílení vzdělávací úlohy Institutu balneologie v oboru balneologie a specifické lázeňské léčby v Mariánských Lázních.

OPATŘENÍ 45: Organizování vzdělávacích akreditovaných seminářů v oboru balneomedicíny.

CÍL 21: Zlepšování kvality profesionálních průvodců městem v Mariánských Lázních.

OPATŘENÍ 46: Pokračovat v organizování odborných workshopů s profesionálními průvodci v rámci činnosti Infocentra.

7.j Účast veřejnosti

Faktickou kontrolu nad českou částí přeshraničního statku od data jeho zápisu bude mít na starost dobrovolný svazek obcí ČESKÉ LÁZNĚ – SALONY EVROPY, který byl založen v roce 2012 a v jehož správní radě a dozorčí radě zasedají zástupci měst, v nichž se nacházejí jednotlivé nominované komponenty.

V rámci každé komponenty sériového statku bude zřízena kontrolní skupina komponenty.

V rámci správy na místní úrovni bude zřízena pracovní terénní skupina, jež bude tvořena stálým týmem poradců a týmem externích konzultantů, kteří budou přímo v terénu sledovat, zda jsou dodržovány všechny zásady ochrany a rozvoje komponenty podle všech platných právních předpisů.

Jejími členy budou zástupci Mariánských Lázní, zástupci Národního památkového ústavu, Regionální pracoviště Locket, a důležití vlastníci památkových budov na území sériového statku. Dále zde budou zástupci úřadů veřejné správy (památková péče, územní plánování a ochrana přírody), zástupci odborné i laické veřejnosti (včetně neziskových organizací).

Podle rozhodnutí řídicí skupiny lze zřídit další poradní výbory tvořené odborníky z PR a marketingu.

CÍL 22: Pokračovat v sestavování terénní pracovní skupiny v rámci místní správy komponenty sériového statku.

OPATŘENÍ 47: Dokončit sestavování terénní skupiny a zapojit odbornou i širší veřejnost do procesu správy a řízení statku. Zřídit místní Skupinu site managerů s cílem zapojit odbornou a širokou veřejnost do procedurálního řízení komponenty.

7.k Správa a řízení

Z hlediska péče o nominovanou lokalitu bude nutné zlepšit kvalitu správy komponenty a fungování státní správy ve vztahu k památkové péči. Je nutno zefektivnit státní dohled nad výstavbou na území komponenty. Důležitým úkolem bude příprava podmínek pro racionální a účinnou správu, ochranu a řízení statku.

CÍL 23: Zlepšit produktivitu správy a řízení komponenty sériového statku.

OPATŘENÍ 48: Vytvořit Plán ochrany území MPZ/MPR Mariánské Lázně.

OPATŘENÍ 49: Vypracovat právní analýzu a jasné principy ochrany kulturního dědictví na území komponenty pro vlastníky památek, pro samosprávné orgány i orgány státní správy.

OPATŘENÍ 50: Sestavit databázi lázeňských památkových a kulturních hodnot na území komponenty pro činnost odborných institucí a úřadů (digitalizace a publikování na webových stránkách).

OPATŘENÍ 51: Vytvořit databázi lázeňských památkových a kulturních hodnot na území komponenty pro činnost odborných institucí a úřadů (digitalizace a publikování na webových stránkách).

OPATŘENÍ 52: Vypracovat analýzu vizuálních vztahů, ikonických pohledů, panoramat a perspektiv s cílem chránit výjimečné světové hodnoty na území komponenty.

OPATŘENÍ 53: Vypracovat příručku pro ochranu technických památek lázeňského dědictví na území komponenty.

OPATŘENÍ 54: Vypracovat všestrannou příručku pro monitorování celého území komponenty, dokončit referenční materiály.

OPATŘENÍ 55: Připravit předpisy pro reklamní prostor na území komponenty.

OPATŘENÍ 56: Připravit předpisy pro pивní zahrádky / předzahrádky na území komponenty.

7.1 Nehmotné hodnoty (včetně termálního lékařství a zdravotní péče)

Mariánské Lázně jsou kulturním a společenským centrem. V lázeňském městě působí několik kulturních institucí, které se významně podílejí na vytváření kulturního lázeňského prostředí. Jsou jimi Městské muzeum, Městská knihovna, Městské divadlo. Organizuje se zde několik festivalů mezinárodního významu (Chopinův festival, Mariánský festival duchovní hudby, Mariánskolázeňské kulturní léto, Festival porozumění, festival Jazzové lázně). Město Mariánské Lázně podporuje aktivity městských kulturních organizací, jako jsou Městské muzeum, Městská knihovna, Městské divadlo, Západočeský symfonický orchestr Mariánské Lázně a další kulturní organizace, které působí ve městě, organizuje kulturní akce, různé koncerty, taneční představení, vánoční představení, přednášky, semináře, výstavy atd. Ke speciálnímu gala událostem v Mariánských Lázních patří Zahájení lázeňské sezony a Žehnutí pramenů.

CÍL 24: Pokračovat v úsilí o zvyšování interpretace výjimečné světové hodnoty komponenty, zejména nehmotných hodnot, pokračovat v podpoře koordinace mezi poskytovateli a podporovat zapojování občanů do kulturního života města.

OPATŘENÍ 57: Podporovat opatření, která zvyšují pochopení duchovních a nehmotných hodnot výjimečné světové hodnoty komponenty prostřednictvím vzdělávání a propagace výjimečných hodnot komponenty.

CÍL 25: Město Mariánské Lázně finančně podporuje celé spektrum kulturních akcí ve městě, aktivity kulturních spolků, jejich kulturní akce a činnosti vedoucí k rozvoji místních kulturních tradic, přeshraniční spolupráce a života společnosti.

OPATŘENÍ 58: Město Mariánské Lázně pokračuje ve finanční podpoře živé kultury a kulturních aktivit ve městě.

CÍL 26: Posílení role Institutu balneologie jako důležité organizace v oboru balneologie a se specifickým vztahem k lázeňské léčbě v Mariánských Lázních.

OPATŘENÍ 59: Podporovat Institut balneologie, veřejnou výzkumnou instituci, organizováním workshopů (ve spolupráci s podnikateli v oboru lázeňství a cestovního ruchu) na téma využívání balneologie pro rozvoj podnikání.

7.m Financování a zdroje

Financování obnovy a údržby statků kulturního dědictví má v České republice na starost vlastník statku. Budovy nacházející se na území sériového statku nebo jeho nárazníkové zóny jsou převážně ve vlastnictví státu, města nebo soukromých subjektů. Zdroj financování pochází z veřejných rozpočtů nebo soukromých zdrojů. Finanční podporu na obnovu kulturních památek lze také získat z různých grantových programů, jako jsou programy EU a dotační tituly na státní a regionální úrovni nebo programy firem a neziskových organizací.

Dalším finančním zdrojem je rozpočet města Mariánské Lázně. To se zvláště týká programu obnovy dědictví v MPR a MPZ. Znamená to, že nejcennější historické části města jsou vyhlášeny za chráněné rezervace nebo památkové zóny. Finanční prostředky lze z tohoto programu poskytnout pouze v případě, že město připravilo svůj vlastní program regenerace a současně se také společně s vlastníkem finančně podílí na obnově památky.

Město Mariánské Lázně finančně podporuje své příspěvkové organizace, jako jsou kulturní instituce (Městské muzeum, Městská knihovna, Městské divadlo, KIS Mariánské Lázně s r.o., Infocentrum), a celou řadu kulturních akcí, které mají nadregionální až světový význam a

mohou se pyšnit výjimečnou kulturní a společenskou hodnotou a dlouholetou tradicí (Chopinův festival, Mariánský festival duchovní hudby, Mariánskolázeňské kulturní léto, Festival porozumění, festival Jazzové lázně, Zahájení lázeňské sezony a Žehnání pramenů). Tyto finanční prostředky vždy schvaluje rada města přímo v rámci ročního rozpočtu.

CÍL 27: Dbát na to, aby systémy řízení byly vhodné pro účinnou implementaci Management Plánu, podporovaly zapojení veřejnosti, umožňovaly partnerství a zajistily požadované finanční prostředky na obnovu kulturních hodnot na území komponenty.

OPATŘENÍ 60: Podporovat vhodné nabídky na financování ochrany související s výjimečnou světovou hodnotou komponenty a pokusit se zajistit, že budou implementovány koordinovaným způsobem.

OPATŘENÍ 61: Pokračovat v průběžném udržování a zvyšování finančních prostředků na obnovu kulturních hodnot na území komponenty a živé kultury ve městě.

7.n Další spolky a síť

Město Mariánské Lázně spolupracuje na mezinárodní úrovni s několika městy formou partnerství, s cílem posílit sociální a kulturní integraci jako zdroj hospodářské prosperity a solidních základů demokracie. Partnerskými městy Mariánských Lázní jsou: Lázně Poděbrady, Bad Homburg, Weiden (Spolková republika Německo), Marcoussis (Francie), Chianciane Terme (Itálie), Nižnij Tagil (Rusko), Malvern (Velká Británie) a Kiriát Motzkin (Izrael). Mezinárodní spolupráce nabízí řadu příležitostí ve všech oblastech, podporuje rozvoj multikulturního myšlení. Představuje příležitost vyzkoušet si nejen evropské způsoby práce v souvislosti s členstvím v EU, ale otevírá přístup k evropským fondům a pomáhá prosazovat zájmy města na národní i mezinárodní úrovni. Město Mariánské Lázně pokračuje v úsilí o navazování mezinárodních vztahů na základě vzájemně prospěšných vztahů a spolupráce, které propagují město v zahraničí a pomáhají prosazovat zájmy města a jeho občanů, včetně výměny zkušeností. Město Mariánské Lázně je také činné v rámci aktivit Karlovarského kraje v Asociaci evropských historických lázeňských měst (EHTTA).

CÍL 28: Město Mariánské Lázně bude pokračovat v mezinárodní spolupráci s partnerskými městy, Asociací evropských historických lázeňských měst (EHTTA) a sériovým statkem *Slavné lázně Evropy*.

OPATŘENÍ 62: Navazovat a podporovat spolupráci s partnerskými městy, Asociací evropských historických lázeňských měst (EHTTA) a s dalšími komponentami sériového statku *Slavné lázně Evropy*.

Město Mariánské Lázně se ve spolupráci s dalšími lázeňskými městy sdruženými v Lázeňském trojúhelníku připojí do sdružení obcí a měst České republiky s názvem „České dědictví UNESCO“, na jejichž území se nacházejí památky zapsané na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Stane se součástí zavedené prestižní značky se sofistikovaným managementem destinací a řadou multiplikačních účinků.

CÍL 29: Připojit se ke sdružení „České dědictví UNESCO“.

OPATŘENÍ 63: Připravit se na vstup Mariánských Lázní do sdružení „České dědictví UNESCO“.

OPATŘENÍ 64: Připravit se na vstup do klubové soutěže *UNES&CO* pro návštěvníky českých a moravských památek UNESCO.

Mariánské Lázně, Hotel Bohemia

7.0 Tabulka cílů

C1	
6.1	<i>Výzkum a archivy</i>
1	Zajistit vytvoření, sestavení, archivaci, analýzu a zpřístupnění výzkumu a informací o komponentě způsobem, který pomůže realizaci Management Plánu.
2	Zajistit ochranu velmi cenných archivních materiálů ze stavebního rozvoje města Mariánské Lázně digitalizací archivního fondu stavebního archivu Městského úřadu Mariánské Lázně.
3	Zajistit výzkum a vzájemnou informovanost odborné veřejnosti v oblasti dílčí ochrany a správy komponenty sériového statku.
4	Zajistit účinnější využití speciálního know-how Institutu balneologie pro výzkum lázeňství a využívání léčby v Mariánských Lázních.
6.2	<i>Zachování a údržba</i>
5	Pokračovat v opravách významných a cenných budov na území komponenty podle Programu regenerace MPZ a dalších strategických dokumentů města Mariánské Lázně.
6	Spolupracovat na přípravě a revitalizaci kolonády Ferdinandova pramene, pavilonu Rudolfova pramene, kolonády Lesního pramene v Mariánských Lázních.
6.3	<i>Urbanistický rozvoj</i>
7	Zajistit, že nový stavební rozvoj nepoškodí výjimečnou světovou hodnotu komponenty sériového statku.
6.4	<i>Prostředí</i>
8	Pokračovat v revitalizaci lázeňských lesů a lesoparku, včetně infrastruktury lázeňské krajiny.
9	Pokračovat v postupné rekonstrukci pamětihodností v lázeňské krajině města Mariánské Lázně.
6.5	<i>Veřejná prostranství; veřejný prostor</i>
10	Pokračovat v údržbě a revitalizaci systému stezek s důležitými vizuálními spojnicemi města.
11	Pokračovat v zabezpečování podmínek pro kvalitní život a kvalitní životní prostředí revitalizací veřejných prostranství.
6.6	<i>Doprava, přístup a mobilita</i>
12	Pracovat na dopravním řešení na širším území komponenty, včetně příjezdových cest, parkovišť, chodníků, rozptylových ploch, umístění vybavení, formulace požadavků na zlepšování dopravní situace; projekty pro specifickou dopravu v rámci sériového statku (speciální trasy, doprava koňskými kočáry, individuální pronájem jízdních kol atd.) jako formu dopravy ohleduplnou k hodnotám statku.
6.7	<i>Trvale udržitelný cestovní ruch a návštěvnická ekonomika</i>
13	Prozkoumat možnosti tradičně osvědčené atraktivnosti města Mariánské Lázně pro další rozvoj cestovního ruchu.

14	Podporovat partnerství s cílem získávat více návštěvníků, zejména lázeňských hostů, kteří zůstanou déle v destinaci.
15	Přípravit strategii trvale udržitelného cestovního ruchu pro komponentu sériového statku a stanovit maximální udržitelnou kapacitu města a vybraných budov.
6.8	Propagace a prezentace
16	Přípravit scházející expozice týkající se nominace a výjimečné světové hodnoty komponenty sériového statku (expozice architektury a stavebních řemesel, speciální expozice historie lázeňství).
17	Přípravit a spolupracovat na inzerci a prezentaci hodnot a přínosů k nominaci všech komponent podle výjimečné světové hodnoty sériového statku.
18	Podporovat, v rámci spolupráce s Karlovarským krajem, propojení obou nominací na seznam UNESCO v Karlovarském kraji – <i>Slavné lázně Evropy a Kulturní krajina Krušné hory</i> .
6.9	Vzdělávání a mladí lidé
19	Rozšířit a zlepšit kvalitu vzdělávání – propagace lázeňského dědictví na území komponenty sériového statku.
20	Posílit vzdělávací úlohu Institutu balneologie v oboru balneologie, pokud jde o specifickou lázeňskou léčbu v Mariánských Lázních.
21	Zlepšování kvality profesionálních průvodců městem v Mariánských Lázních.
6.10	Účast veřejnosti
22	Pokračovat v přípravě terénní pracovní skupiny v rámci místní kontroly řízení komponenty sériového statku.
6.11	Správa a řízení
23	Zlepšit účinnost správy a řízení komponenty sériového statku.
6.12	Nehmotné hodnoty (včetně termálního lékařství a zdravotní péče)
24	Pokračovat v úsilí o zvyšování interpretace výjimečné světové hodnoty komponenty, zejména nehmotných hodnot, a dále podporovat spolupráci mezi poskytovateli a zapojování veřejnosti do kulturního života.
25	Pokračovat ve finanční podpoře celé řady kulturních akcí, aktivit kulturních spolků, jejich kulturních akcí a aktivit vedoucích k rozvoji místních kulturních tradic, přeshraniční spolupráce a života společnosti.
26	Posílit roli Institutu balneologie jako výzkumné organizace v oboru balneologie a specifické lázeňské léčby v Mariánských Lázních.
6.13	Financování a zdroje
27	Dbát na to, aby kontrolní systémy byly vhodné pro účinnou implementaci Management Plánu, podporovaly zapojení široké veřejnosti, umožňovaly partnerství a zajistily požadované finanční prostředky na obnovu kulturních hodnot na území komponenty.
6.14	Další spolky a sítě
28	Pokračovat v mezinárodní spolupráci v rámci partnerských měst, Asociace evropských historických lázeňských měst (EHTTA) a sériového statku Slavné lázně Evropy.

Mariánské Lázně, letecký pohled na Goethovo náměstí a lázeňské kolonády

Mariánské Lázně, letecký pohled na centrální park a lázeňskou kolonádu v centru lázní

8. kapitola: Implementace místních operativních opatření lázeňské komponenty

8.a Úvod

Management Plán města Mariánské Lázně se zpracovává v souladu se strategickou dokumentací města Mariánské Lázně, která by měla sloužit ke zlepšování rozvoje města. Jako základní dokumentace sloužily všechny dokumenty a koncepční materiály města Mariánské Lázně týkající se daného tématu, podrobná data byla rovněž čerpána z analytických materiálů města Mariánské Lázně, které byly získány podle § 26–29 zákona č.183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) ve znění pozdějších předpisů.

Základní podmínky ochrany a péče o nominovaný statek vycházejí z předpokladu současného stavu znalostí o kulturních a historických hodnotách, které je nutné chránit během provádění zamýšleného účelu. Během všech zásahů v chráněných budovách nebo budovách na chráněných územích nominovaného sériového statku i chráněné zóně je nutné dodržovat základní právní předpisy platné v České republice (viz níže). Kromě této základní premisy je nutné při péči o nominovaný sériový statek důsledně používat metodologii památkové péče vydanou v metodických materiálech a příručkách Národní památkové péče.

Před jakýmkoli zásadním zásahem do budov je nutné dodržovat příslušné právní předpisy týkající se památkové péče a stavební předpisy, zejména stavební zákon (č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, stavební zákon) a také výše uvedené právní předpisy týkající se státní památkové péče. Je důležité vyžadovat zpracování potřebných předprojektových příprav, zvláště provedení stavebního a historického průzkumu. V případě jednodušších zásahů je možné je omezit na formu částečných studií, archivního výzkumu nebo stavební a historické analýzy. Jasně znalosti poskytují jasný obraz a specifika toho, jaké jsou základy a hodnota dědictví u dané budovy.

Cílem památkové péče je kromě jiného zastavit chátrání budovy, maximálně eliminovat současné negativní účinky a speciálními technikami (konzervace, restaurace, renovace) docílit toho, aby se zachovala důkazní hodnota památky.

Plán obecných kritérií během ochrany a obnovy architektonického odkazu:

- Zachovat maximum původní historické podstaty.
- Zachovat maximum původních historických konstrukcí.
- Upřednostňovat opravy originálu před jeho kompletní výměnou.
- Opravy nebo konzervaci provádět pomocí kompatibilních a vratných materiálů.
- Před opravou důkladně zmapovat původní historickou konstrukci: průzkum, diagnostika poškození, analýza stavu, analýza původního stavebního řešení, úpravy původních materiálů a povrchů.
- Provádět opravy, včetně architektonických historických prvků, po pečlivé analýze a na základě návrhu oprav/obnovy/konzervace, který je třeba konzultovat se specialisty z památkové péče (nezbytné v případě, že je budova kulturní památkou nebo se nachází na chráněném území), a provést je na základě vydaného povinného prohlášení orgánu památkové péče.
- Opravy/obnovu architektonických prvků by mohli provádět pouze kvalifikovaní řemeslníci.

8.b Provádění sladěné s Management Plánem statku

Celkový Management Plán statku (PMP) obsahuje několik opatření, která se buď (A) musejí odrazit v opatřeních stanovených v každém Lokálním Management Plánu (LMP), nebo (B) se musejí vzít v úvahu při vytváření každého Operativního opatření k Lokálnímu Management Plánu. Následující tabulka přiřazuje zásady v seznamu A k zásadám v současnosti obsaženým v Lokálním Management Plánu pro tuto komponentu nominovaného statku.

Tato tabulka koreluje příslušná opatření z LMP s opatřeními z PMP (seznam A výše), která vyžadují opatření v každé komponentě. Podle potřeby byla zohledněna opatření ze seznamu B.

SOUBOR OPATŘENÍ Z PMP		RELEVANTNÍ
Bude provedena v LMP	Bude zohledněna v LMP	SOUBOR OPATŘENÍ V LMP
A	B	(<i>uved'te odkaz</i>)
Zachování		
	PMP 6: Vytvořit společný projekt s cílem rozvíjet pochopení různých zavedených metod a systémů pro záznam stavu zachování a dohodnout společné monitorovací standardy.	
	PMP 7: Vytvořit společnou databázi pro budoucí monitoring lázeňských měst se zapojením EHTTA a programu EU Horizont 2020.	
	PMP 8: Vytvořit síť úředníků odpovědnou za stav zachování v každém lázeňském městě a založit fórum spolupráce.	
PMP 9: Dbát na to, aby byly navázány kontakty s akademickými institucemi, univerzitami a vysokými školami odpovědnými za odbornou přípravu specialistů památkové péče v každém lázeňském městském regionu a aby se vytvářel daný dialog a společné projekty.	PMP 9: Dbát na to, aby byly navázány kontakty s akademickými institucemi, univerzitami a vysokými školami odpovědnými za odbornou přípravu specialistů památkové péče v každém lázeňském městském regionu a aby se vytvářel daný dialog a společné projekty.	1, 3, 4, 45, 59: rozpracované, bude prozkoumáno a realizováno rozšíření.
	PMP 10: Se subjekty odpovědnými za strategický rozvoj a plánování v každém lázeňském městě vytvořit fórum a mechanismus pro včasné rozpoznání významných nabídek rozvoje, které vyžadují podněty a připomínky ze strany <i>Představenstva Slavných lázní a Mezivládního výboru</i> , aby se zabránilo škodlivým návrhům, jež ohrožují výjimečnou světovou hodnotu lokality.	
	PMP 11: Vytvořit modelový rámec pro místní řídicí skupiny světového dědictví s cílem propagovat a šířit pochopení Úmluvy o světovém dědictví a výjimečné světové hodnoty mezi místními komunitami.	
Komunikace		
	PMP 13: Vytvořit projektové webové stránky na propagaci koncepce <i>Slavných lázní Evropy</i> mezi širokým i vědeckým publikem s cílem stimulovat dialog. Vytvořit rychlé odkazy na domovské	

	webové stránky cestovních kanceláří a site managerů pro lázeňské komponenty	
	PMP 14: Prostřednictvím implementace zastřešujících interpretačních strategií poskytnout model pro prezentaci koncepce <i>Slavných lázní Evropy</i> místním komunitám a návštěvníkům, včetně přínosů plynoucích ze zápisu.	
	PMP 16: Nejméně dvakrát ročně připravit elektronický zpravodaj a vytvořit databázi pro šíření prostřednictvím magistrátů lázeňských komponent pro všechny zainteresované subjekty.	
	PMP 18: Vytvořit příručku pro přípravu projektů pro použití ve všech komponentách společně se správným postupem pro používání a schvalování emblémů UNESCO a světového dědictví ve všech materiálech statku <i>Slavné lázně Evropy</i> .	
PMP 19: Kontrolovat a monitorovat používání emblémů a loga v každé komponentě.		25, 29, 32: Zásada je zavedena a monitorována vedením města.
Komunity		
PMP 20: Zajistit, že všechny zainteresované subjekty v místních komunitách se zapojí do <i>místních řídicích skupin světového dědictví</i> a že budou dostávat pravidelně informace a aktuality k související projektové aktivitě.		44, 45, 46: rozpracované, bude realizováno rozšíření,
	PMP 21: Dvakrát ročně uspořádat pro členy komunity zastoupené v <i>místních řídicích výborech světového dědictví</i> akci, na které se sejdou, vymění si zkušenosti a uvědomí si širší vizi <i>Slavných lázní Evropy</i> .	
	PMP 22: Vytvořit informační balíček ve všech účastnických mateřských jazycích s cílem informovat místní politiky, magistrátní úředníky a zejména zaměstnance místních turistických informačních center o důležitosti zápisu do <i>Seznamu světového dědictví</i> .	
PMP 23: Podporovat výměnné programy mládeže a škol mezi mladými lidmi v řádném denním studiu v každé lázeňské komponentě; tato iniciativa má potenciál na rozšíření tak, aby zahrnovala znevýhodněné, skupiny se zvláštním zájmem, sportovní a společenské kluby a spolky v závislosti na úrovni dostupných zdrojů.		43, 44, 47: Iniciativy jsou zčásti již zavedené prostřednictvím různých výměnných programů mezi místními středními školami napříč česko-německou hranicí.
PMP 24: Vytvořit program „ <i>Festival slavných lázní</i> “, který se bude konat v každém lázeňském městě při příležitosti každoročního zahájení lázeňské sezony nebo Světového dne vody, Dne světového		57, 58: Částečně splněno prostřednictvím každoročního zahájení lázeňské sezony; bude rozšířeno, aby zahrnovalo Světový den

dědictví nebo Evropského dne lázeňského dědictví.		vody, Den světového dědictví nebo Evropský den lázeňského dědictví.
Operační		
	PMP 29: Vytvořit databázi všech kontaktů v rámci projektové struktury a vybízet k dialogu prostřednictvím internetového fóra.	
PMP 31: Vytvořit síť lázeňských měst, která bude vytvářet návrhy na žádosti do různých programů EU pro finanční podporu a účast v evropských a globálních projektech.		22, 55, 58: Bude dále prozkoumáno.
Cestovní ruch		
PMP 32: Vytvořit turistickou observatoř <i>Slavných lázní</i> , která bude v partnerství s EHTTA a dalšími shromažďovat data a statistiky z cestovního ruchu ve vztahu k lázním.		62, 63, 64: Bude zavedeno v partnerství s EHTTA.
PMP 33: Monitorovat s ostatními dopad sociální péče, veřejného zdravotnictví a privátních preventivních a wellness programů s cílem posoudit budoucí zajišťování zdravotnických služeb.		25, 26: Monitoring sociální sféry na všech zemích je zajišťován lokálně místní samosprávou a na národní úrovni je zajišťován státní politikou.
PMP 34: Monitorovat zajišťování nového ubytování pro návštěvníky a vliv nových poskytovatelů, jako je „airb’nb“.		28, 30: Budou monitorováni a prozkoumáni poskytovatelé AirBnB a jejich ekonomické alternativy.
	PMP 36: Dvakrát ročně uspořádat workshopy pro strategické plánovače cestovního ruchu z lázeňských měst, regionálních a národních orgánů cestovního ruchu. PMP 38: Vytvořit výzkumný program s cílem vypracovat podrobnou kapacitu únosnosti komponent, aby mohly být informovány rozhodovací subjekty v oblasti územního plánování.	

8.c Místní provádění

Management Plán města Mariánské Lázně jako komponenty sériového statku *Slavné lázně Evropy* byl zpracován ve třech částech. První část byla analytická a přípravná. Jejím cílem bylo sestavit souhrn stávajících materiálů, koncepční dokumentace, přehled právního rámce, dostupné literatury, systém plánování práce pro pracovní skupinu zabezpečující implementaci Management Plánu během následujících let a projektů, které bude brzy nutné implementovat. Druhou fází Management Plánu byla nabídková část, společná pro všechny české komponenty, sjednocené na národní úrovni do komplexu nazvaného „Západočeský lázeňský trojúhelník“, který zaštiťuje dobrovolný svazek těchto obcí nazvaný *ČESKÉ LÁZNĚ – SALONY EVROPY*. Třetí fáze Management Plánu vznikla v roce 2017 jako aplikační část a byla zpracována pro všechny tři české komponenty – lázeňská města „Západočeského lázeňského trojúhelníku“ Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně.

Vytvořený Management Plán byl schválen radami jednotlivých měst s českými komponentami

sériového statku *Slavné lázně Evropy* a byl schválen rozhodnutím rad měst (magistrátů). Management Plán se stal závaznou součástí strategického plánování pro magistráty daných měst na období 2015–2020.

Management Plán bude průběžně aktualizován a doplňován důležitými informacemi o jeho stavu a významných projektech v oblasti řízení správy komponenty sériového statku. Management Plán bude průběžně zdokonalován a aktualizován jako nástroj pro další plánování, ochranu, využívání a úspěšný rozvoj statku s cílem zachovat jeho charakteristiky, výjimečnou světovou hodnotu, integritu a autenticitu. Ochrana v Management Plánu musí zaručit, že výjimečná světová hodnota (OUV) nominovaného statku nebude v současnosti ani budoucnosti žádným způsobem ohrožena ani oslabena, aby mohla být v uspokojivém stavu předána příštím generacím.

8.d Místní operativní opatření

Management Plán, v souladu s dalšími doporučeními uvedenými ve Strategickém plánu, zahrnuje nejen zachování dědictví, ale také bere v úvahu širokou škálu dotčených subjektů z oblastí kultury, cestovního ruchu, životního prostředí, dopravy, veřejné dopravy, ekonomiky, občanských sektorů atd., jejichž aktivity úzce souvisejí s komponentou sériového statku. Neoddělitelnou součástí Management Plánu je katalog projektů s jednotlivými cíli.

Pořadí implementace jednotlivých projektů bude upraveno podle schopnosti čerpat finanční zdroje z rozpočtu města Mariánské Lázně, ze státního rozpočtu České republiky, evropských dotací, národních a krajských dotačních programů.

8.e Tabulka opatření

<i>Slavné lázně Evropy:</i> Lokální Management Plán statku Mariánské Lázně Tříleté Operativní opatření					
Opatření	Popis	Zajišťující partneři	Zdroje	Časový harmonogram (upravitelný)	Indikátory monitoringu
1	Výzkum a archivy	Zajišťující partneři	Zdroje	Časový harmonogram (upravitelný)	Indikátory monitoringu
1	Usilovat o vytvoření výzkumné skupiny a indexu aktuálního výzkumu. Podporovat Institut balneologie s cílem zvýšit úroveň poznatků a vzdělání v oblasti lázeňství a aplikovaného výzkumu lázeňské praxe.	Site manager MěÚ ML, výbor UNESCO, místní Skupina site managerů	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Zprávy o činnostech výboru UNESCO, místní Skupina site managerů
2	Pokračovat v dokumentaci a digitalizaci archivního fondu historických archivů městských budov MěÚ Mariánské Lázně. Městský úřad	MěÚ ML	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	MěÚ, v rámci zpráv o rozpočtové m plánování

3	Přípravit a zorganizovat kolokvia a pracovní setkání specializovaná na výzkum v oblasti ochrany a správy sériového statku na téma <i>Lázeňský odkaz, lázeňská architektura a provoz lázeňských budov jako nejdůležitější součásti lázeňských míst.</i>	Site manager MěÚ ML	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Zprávy MěÚ a výboru UNESCO
4	Spolupracovat s Institutem balneologie a vytvořit prostor pro aktivní výzkum a vývoj v lázeňství v souvislosti s lázeňskou péčí v Mariánských Lázních.	Site manager MěÚ ML	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá 2019–2020	Zprávy MěÚ a výboru UNESCO
2	Zachování a údržba				Indikátory monitoringu
5	Přípravit rekonstrukci historické radnice, zpřístupnit nevyužívané prostory v budově Terezián pro prostor Městského úřadu v Ruské ulici (přeměna konferenčního sálu radnice v multifunkční zařízení).	MěÚ ML, IaD, STAV	V rámci stávajících rozpočtů	2018–2022	Odbor IaD a STAV, průběžný monitoring MěÚ
6	Upřednostnit opravy budov na území MPZ/MPR. Spolupracovat na opravě Vily Lil podle schválené projektové dokumentace.	MěÚ ML, IaD, STAV	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Odbor IaD a STAV, monitoring MěÚ
7	Projednat alternativy využití nebo modifikace prostoru „Arnika“ na území bývalého „Tepelského domu“ s LL ML a. s.	MěÚ ML, IaD, STAV	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Odbor IaD a STAV, monitoring MěÚ
8	Zajistit údržbu zahrad a parků, údržbu kolonád, hlavních ulic na centrálním území MPZ/MPR. Projednat se společností LL ML a. s. přípravu oprav a revitalizace kolonády Ferdinandova pramene, pavilonu Rudolfova pramene, kolonády Lesního pramene v ML, zajistit péči o budovy a údržbu kolonád na území MPZ/MPR.	MěÚ ML ve spolupráci s LL ML a. s.	V rámci stávajících rozpočtů MěÚ a LL ML	Probíhá	Odbor IaD a STAV, průběžný monitoring MěÚ
9	Projednat a spolupracovat se společností LL ML a. s. na zajištění oprav původní klubové místnosti a šaten tenisových kurtů u Lesního pramene.	MěÚ ML ve spolupráci s LL ML a. s.	V rámci stávajících rozpočtů MěÚ a LL ML	Probíhá	Průběžný monitoring MěÚ
3	Urbanistický rozvoj	Zajišťující partneři	Zdroje	Časový harmonogram	Indikátory monitoringu

				(upravitel ný)	
10	Aktivní závazek oživení území MPZ/MPR. Aktivně řešit nový rozvoj ve městě týkající se komponent výjimečné světové hodnoty komponenty sériového statku na území MPZ/MPR, jako jsou údržba a opravy silnic, ulic, chodníků, veřejného mobiliáře, osvětlení, oplocení, komunální pevné odpady, odpadkové koše, veřejné lavičky a odpočívadla.	MěÚ, TDS, výbor UNESCO	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Hotovo, průběžný monitoring MěÚ
4	Prostředí	Zajišťující partneři	Zdroje	Časový harmonogram (upravitel ný)	Indikátory monitoringu
11	Pokračovat v opravách a údržbě pěšin, stezek a altánů v lázeňském městě a jeho okolí.	MěÚ ML ve spolupráci s CHKO SL	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Průběžný monitoring CHKO a MěÚ
12	Pokračovat ve zřizování přírodních stezek a pěšin z lázeňského centra k pramenům lesy v okolí města.	MěÚ ML ve spolupráci s CHKO SL	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Průběžný monitoring CHKO a MěÚ
13	Zajistit ochranu přírody v okolí ML: nárazníková zóna, A) obecně a B) konkrétně	MěÚ ML, OŽP ve spolupráci s Lázeňskými lesy a CHKO	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	MěÚ ML ve spolupráci s Lázeňskými lesy a CHKO SL
14	Projednat výměnu lesních porostů mezi městskými lesními porosty a lesními porosty státu v okolí Lesního pramene, symbolického hřbitova padlých z první světové války; údržba pamětihodností a historických vyhlídek (altánů) v lázeňských lesích Mariánských Lázní. Ochrana krajinných charakteristik. Ochrana a péče o biotu terapeutické krajiny.	MěÚ ML, OŽP ve spolupráci s Lázeňskými lesy a CHKO SL	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	MěÚ ML ve spolupráci s Lázeňskými lesy a CHKO SL
5	Veřejná prostranství; veřejný prostor	Zajišťující partneři	Zdroje	Časový harmonogram (upravitel ný)	Indikátory monitoringu

15	Zajistit další rozšiřování a regeneraci městských parků a lesoparků a údržbu zeleně. Pokračovat ve zlepšování dalších funkcí lesa vytvářením estetických mýtin a luk na základě stávajících vyhlídkových pavilonů a divokých pramenů minerální vody.	MěÚ ve spolupráci se zahradnickými společnostmi	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Průběžný monitoring MěÚ
16	Realizovat podmínky pro kvalitní život s příslušnými komunálními movitostmi v rezervaci, v komunálních službách a v městských památkových zónách, včetně veřejného mobiliáře v ulicích, chodníků, osvětlení, oplocení, pevných komunálních odpadů, odpadkových košů, veřejných laviček a odpočívadel.	MěÚ ve spolupráci s TDS, zahradnickými společnostmi	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Průběžný monitoring MěÚ
17	Podporovat revitalizaci a údržbu okolních atrakcí a vyhlídek; obnovovat a udržovat parky a lesní stezky, pěšiny.	MěÚ, Lázeňské lesy, ve spolupráci s CHKO SL	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Průběžný monitoring MěÚ
6	Doprava, přístup a mobilita	Zajišťující partneři	Zdroje	Časový harmonogram (upravitelný)	Indikátory monitoringu
18	Vybudování centrálních parkovišť pro území MPZ/MPR. Vytvoření vstupních bodů pro centrální parkování. Zpřísnění vjezdu automobilů do vnitřních lázeňských území MPZ/MPR.	MěÚ, plán řízení městské dopravy	V rámci stávajících rozpočtů	2019–2020	MěÚ, v rámci rozpočtových zpráv
19	Zajistit interoperabilitu krytého parkování v parkovacím centru vyřešením integrace centrálního parkovacího systému se stávající infrastrukturou, modernizací činnosti parkovacího centra a automatickým režimem parkování na území MPZ/MPR.	MěÚ, plán řízení městské dopravy	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	MěÚ, v rámci zpráv o rozpočtovém plánování
20	Vylepšit a modernizovat městskou veřejnou dopravu ¹ MHD a městskou veřejnou dopravu ² MDML, taxislužby, další formy dopravy, automobily IAD a autobusovou dopravu, koňské kočáry.	MěÚ ML, odbor veřejné dopravy	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	MěÚ, v rámci zpráv o rozpočtovém plánování

7	Trvale udržitelný cestovní ruch a návštěvnická ekonomika	Zajišťující partneři	Zdroje	Časový harmonogram (upravitelný)	Indikátory monitoringu
21	Podporovat účinnější využívání historického a kulturního potenciálu komponenty sériového statku (kulturní památky, důležité kulturní akce), respektive potenciál okolní krajiny. Rozšíření nabídky nových volnočasových zařízení ve městě, sítě v oblasti pronájmu sportovních potřeb, to vše se záměrem prodloužit průměrnou dobu pobytu hostů, kteří nejsou klienty tradičních lázeňských zařízení.	MěÚ, Městské muzeum, Infocentrum , KIS ve spolupráci s CHKO SL	KLCR, v rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Pravidelný průběžný reporting ze strany Infocentra a místních výborů a sdružení pro lázeňství a cestovní ruch
22	Podporovat rozvoj různých poznávacích dobrodružných turistických stezek, sportovního cestovního ruchu, cestovního ruchu zaměřeného na poznávání v oblasti tradiční průmyslové výroby nebo cestovního ruchu spojeného s velkými kulturními akcemi. Dokončit modernizaci orientačních cedulí a informačního systému ve městě a jeho okolí. Využívat potenciál okolní krajiny.	MěÚ, Městské muzeum, Infocentrum , KIS ve spolupráci s CHKO SL	KLCR, v rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Zprávy vydávané KIS, Infocentrem , KLCR a příslušnými sdruženími cestovního ruchu
23	Vytvořit jednotný informační a orientační systém na území MPZ/MPR, včetně revize označení ulic, oprav a údržby stávajících orientačních cedulí, dopravního značení a turistického informačního a orientačního značení.	MěÚ ML, odbor veřejné dopravy	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	KIS a Infocentrum, průběžný reporting
24	Podporovat rozvoj různých způsobů vzdělávacího a zážitkového cestovního ruchu, sportovního cestovního ruchu, cestovního ruchu zaměřeného na poznávání v oblasti tradiční průmyslové výroby nebo cestovního ruchu spojeného s velkými kulturními akcemi. Zlepšit infrastrukturu podporou sítí obchodů, rozšířit a zlepšit nabídku služeb.	MěÚ, Muzeum, Infocentrum , KIS ve spolupráci s CHKO SL	KLCR, v rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Pravidelná hlášení (měsíční) výborů KK, KLCR, UNESCO

25	Přidat činnosti zaměřené na podporu a budování obrazu města, které jsou koordinované, propojené a soustředěné na jasně definované cílové skupiny, a využívat moderní komunikační nástroje a zdroje odpovídající vybraným cílovým skupinám.	MěÚ, Městské muzeum, Infocentrum , KIS ve spolupráci s CHKO SL	KLCR, v rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Hlášení výborů KK, KLCR, Infocentra, UNESCO
26	Zlepšovat a dále rozvíjet veřejnou infrastrukturu rozšířením sítě obchodů a zlepšením nabídky služeb turistům, lázeňským hostům a sezonním návštěvníkům města.	MěÚ, městské parkovací centrum	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Průběžný monitoring MěÚ
27	Zlepšením systému stávajících struktur (KIS ML, Infocentrum, FLCR) vytvořit kompletní marketingový plán a strategii založenou na attributech výjimečné světové hodnoty komponenty s tématy <i>genia loci</i> , světoznámých osobností, kulturní a přírodní jedinečnosti.	MěÚ, FLCR, Muzeum, Infocentrum , KIS ve spolupráci s CHKO SL	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Průběžný monitoring MěÚ
28	V rámci marketingové koncepce atraktivních produktů ČR vytvořit jednotný propagační projekt, jenž využije jednotný vizuální styl (grafická příručka) a bude obsahovat aktuální informace o tom, co mohou město a jeho okolí nabídnout návštěvníkům.	MěÚ, Městské muzeum, Infocentrum , KIS	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Průběžný monitoring MěÚ
29	Vytvořit lázeňský produkt ve formě návštěvnické karty (památky, živá kultura, muzea, galerie, sport).	MěÚ, Městské muzeum, Infocentrum , KIS ve spolupráci s CHKO	KLCR, v rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Průběžný monitoring MěÚ
30	Vytvořit koncepci trvale udržitelného využívání komponenty v oblastech zajištění moderní dopravní koncepce a integrovaného parkovacího systému ve městě a jeho okolí. Podporovat vytvoření strategie podporující rozvoj trvale udržitelného využívání komponenty.	MěÚ, KLCR, Infocentrum , Parking centrum, MHD, MDML	KLCR, v rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Průběžný monitoring MěÚ

8	Propagace a prezentace	Zajišťující partneři	Zdroje	Časový harmonogram (upravitelný)	Indikátory monitoringu
31	Realizovat expozice související s nominací a výjimečnou světovou hodnotou komponenty sériové nominace (expozice architektury, historie stavebnictví, cechů, řemeslníků a speciální expozice lázeňství a jeho historie).	MěÚ, Městské muzeum, KIS, Infocentrum	KLCR, v rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Průběžný monitoring MM ML, KIS, Infocentrum, MěÚ
32	Vytvořit propagační materiály představující výjimečnou světovou hodnotu komponenty v tištěné formě (Lázeňské dědictví Mariánských Lázní) na webových stránkách i v aplikacích pro chytré telefony, aktualizace webových stránek.	MěÚ, Městské muzeum, KIS, Infocentrum	KLCR, v rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	KIS, KK, KLCR, MM KL, hlášení místních agentur, monitorované MěÚ
33	Vytvořit nový unifikovaný informační a rozcestníkový systém na území MPZ/MPR. Vytvoření nového jednotného informačního a orientačního systému v MPZ/MPR ML.	MěÚ, Městské muzeum, KIS, Infocentrum	KLCR, v rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Hlášení KLCR, UNESCO, výborů
34	Vytvořit Evropskou lázeňskou stezku zahrnující všechny komponenty sériové nominace.	MěÚ, Městské muzeum, KIS, Infocentrum	KLCR, v rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Hlášení KLCR, UNESCO, výborů
35	Propagovat výjimečnou světovou hodnotu všech komponent sériové nominace (propagační panely „Slavné evropské lázeňské stezky“, reprezentativní publikace „Slavné lázně Evropy“, brožura „Slavné lázně Evropy“, studie „Lázeňská města v západočeském lázeňském trojúhelníku v širším kontextu lázeňské kultury a balneologie“).	MěÚ, Městské muzeum, KIS, Infocentrum	KLCR, v rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Infocentrum, výbor UNESCO
36	Zajistit prohlídky s profesionálními průvodci, které představují hodnoty komponenty sériového statku pro lázeňské hosty i místní obyvatele, což upevní ztotožnění obyvatel s výjimečnými světovými hodnotami komponenty sériového statku.	MěÚ, Městské muzeum, KIS, Infocentrum	KLCR, v rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Hlášení KLCR, UNESCO, výborů

37	Spolupracovat na vytvoření turistického a reklamního produktu spojujícího nominaci statku <i>Slavné lázně Evropy</i> s nominací statku <i>Kulturní krajina Krušné hory</i> .	MěÚ, Parking centrum a. s.,	KLCR, v rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Hlášení KLCR, UNESCO, výborů
38	Propagovat nominaci sériové komponenty ve městě a na příjezdových silnicích do města.	MěÚ, KIS, Infocentrum, Parking centrum a. s.	KLCR, v rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Hlášení KLCR, UNESCO, výborů
39	Přípravit 3D filmovou prezentaci o Mariánských Lázních a kulturním dědictví UNESCO.	MěÚ, KLCR	KLCR, v rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Hlášení KLCR, UNESCO, výborů
40	Účastnit se veletrhů, domácí a zahraniční propagace a marketingu; místní informační centra, cestovní agentury, turistické agentury a destinační agentury.	MěÚ, Městské muzeum, Infocentrum ,	KLCR, v rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Reporting KIS, Infocentra, MěÚ
41	Realizovat projekt <i>Galerie pod širým nebem</i> tvořený historickými fotografiemi významných osobností, které navštívily Mariánské Lázně.	Městské muzeum, KIS, Infocentrum	KLCR, v rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	MM ML, KK, KLCR, výbory
42	Realizovat prohlídky s průvodci, při nichž odborníci představují výjimečnou světovou hodnotu komponenty lázeňským hostům a místním obyvatelům, čímž se posílí ztotožnění obyvatel komponenty s výjimečnou světovou hodnotou sériového statku.	Městské muzeum, KIS, Infocentrum	KLCR, v rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	MM ML, KK, KLCR, výbory
9	Vzdělávání a mladí lidé	Zajišťující partneři	Zdroje	Časový harmonogram (upravitelný)	Indikátory monitoringu
43	Vytvořit příručku s pracovními listy o lázních a jejich dědictví pro základní a střední školy, její zpřístupnění na webu.	MěÚ, KLCR, odbor školství	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Průběžné KK, OŠ, podle pokynů výboru UNESCO
44	Organizovat vycházky se vzdělávacím zaměřením ve výuce dějepisu a přírodopisu ve vztahu k	MěÚ,	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Průběžné KK, OŠ, podle

	životnímu prostředí lázeňského města a léčebné krajiny, s cílem posílit identifikaci s městem.	KLCR, odbor školství			pokynů výboru UNESCO
45	Organizovat akreditované vzdělávací semináře v oboru balneomedicíny.	MěÚ, KLCR, odbor školství	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Průběžné KK, OŠ, podle pokynů výboru UNESCO
46	Pokračovat v realizaci odborných workshopů s profesionálními průvodci v rámci činností Infocentra.	MěÚ, KLCR, KIS, Infocentrum	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Průběžné KK, OŠ, podle pokynů výboru UNESCO
10	Účast veřejnosti	Zajišťující partneři	Zdroje	Časový harmonogram (upravitelný)	Indikátory monitoringu
47	Dokončit sestavování terénní skupiny a zapojit odbornou i širší veřejnost do procesu správy a řízení statku. Zřídit místní Skupinu site managerů s cílem zapojit odbornou a širokou veřejnost do procedurálního řízení komponenty.	MěÚ, Skupina site managerů, výbor UNESCO	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Monitoring výborů KK, KLCR, UNESCO
11	Správa a řízení	Zajišťující partneři	Zdroje	Časový harmonogram (upravitelný)	Indikátory monitoringu
48	Připravit plán ochrany pro Mariánské Lázně, sestavit plán ochrany území MPZ/MPR.	MěÚ, STAV, OŽP	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Monitorovací zprávy MěÚ
49	Vypracovat právní analýzu a jasné principy ochrany kulturního dědictví na území komponenty pro vlastníky památek, pro úřady samosprávy a státní správy.	MěÚ, právní divize OLK	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Monitorovací zprávy MěÚ
50	Sestavit databázi lázeňských památkových a kulturních hodnot na území komponenty pro činnost odborných institucí a úřadů (digitalizace a publikování na webových stránkách).	MěÚ, městské archivy, archivy Městského muzea	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Monitorovací zprávy MěÚ

51	Vytvořit databázi lázeňských památkových a kulturních hodnot na území komponenty pro činnost odborných institucí a úřadů (digitalizace a publikování na webových stránkách).	MěÚ, MK ML, MM ML	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Monitorovací zprávy MěÚ
52	Vypracovat analýzu vizuálních vztahů, ikonických pohledů, panoramat a perspektiv s cílem chránit výjimečné světové hodnoty na území komponenty.	MěÚ, CHKO SL	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Monitorovací zprávy MěÚ
53	Vypracovat příručku pro ochranu technických památek lázeňského dědictví na území komponenty.	MěÚ, Městské muzeum	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Monitorovací zprávy MěÚ
54	Vypracovat všestrannou příručku pro monitorování celého území komponenty, dokončit referenční materiály.	MěÚ, KLCR, KIS, Infocentrum	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Monitorovací zprávy MěÚ
55	Vypracovat předpisy pro reklamní a komerční prostor na území komponenty.	MěÚ, KLCR, KIS, Infocentrum	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Monitorovací zprávy MěÚ
56	Připravit předpisy pro pивní zahrádky / předzahrádky na území komponenty.	MěÚ, KLCR, KIS, Infocentrum	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	Monitorovací zprávy MěÚ
12	Nehmotné hodnoty (včetně termálního lékařství a zdravotní péče)	Zajišťující partneři	Zdroje	Časový harmonogram (upravitelný)	Indikátory monitoringu
57	Propagovat opatření, která zvýší porozumění duchovním a nehmotným hodnotám výjimečné světové hodnoty komponenty.	MěÚ, KLCR, KIS	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	V rámci rozpočtových zpráv a plánování
58	Město Mariánské Lázně propaguje finanční podporu živé kultury a kulturních aktivit ve městě.	MěÚ, KLCR, KIS	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	V rámci rozpočtových zpráv a plánování
59	Podporovat Institut balneologie organizováním workshopů (ve spolupráci s podnikateli v oboru lázeňství a cestovního ruchu) na téma možností využití balneologie pro rozvoj podnikání.	MěÚ, KLCR, KIS	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	V rámci rozpočtových zpráv a plánování
13	Financování a zdroje	Zajišťující partneři	Zdroje	Časový harmonogram (upravitelný)	Indikátory monitoringu

				ý)	
60	Podporovat vhodné nabídky na financování ochrany výjimečné světové hodnoty komponenty a snažit se zajistit, že budou realizovány koordinovaným způsobem.	MěÚ, KLCR, KIS	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	V rámci rozpočtových zpráv a plánování
61	Snažit se udržovat a zvyšovat financování obnovy kulturních hodnot na území komponenty i živé kultury ve městě.	MěÚ, KLCR, KIS	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	V rámci rozpočtových zpráv a plánování
14	Další spolky a sítě	Zajišťující partneři	Zdroje	Časový harmonogram (upravitelný)	Indikátory monitoringu
62	Navazovat a podporovat spolupráci s partnerskými městy, Asociací evropských historických lázeňských měst (EHTTA) a s dalšími komponentami sériového statku <i>Slavné lázně Evropy</i> .	MěÚ, KLCR, KIS, Infocentrum	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	V rámci rozpočtových zpráv a plánování
63	Příprava na vstup Mariánských Lázní do sdružení „České dědictví UNESCO“	MěÚ, KLCR, KIS, Infocentrum	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	V rámci rozpočtových zpráv a plánování
64	Příprava na vstup Mariánských Lázní do klubové soutěže UNES&CO pro návštěvníky českých a moravských památek UNESCO.	MěÚ, KLCR, KIS, Infocentrum	V rámci stávajících rozpočtů	Probíhá	V rámci rozpočtových zpráv a plánování

KRÁLOVSKÁ KABINA

Royal Cabin

Danubius Health Spa Resort Nové Lázně

